530

Control Key
Parameter Packet Overprint Index search EPROM AutoCad Compression FAT Port Host Session
Shared resource Server Visual FoxPro TCP/IP Protocol NTFS Beta Autocorrect Assembly code
Active Server Pages Applet Alta Vista AI Alphanumeric Algoritam LPT Cluster Optical Disk
Operation code Secure Electronic Transaction (SET) Shareware UTP BASIC Benchmark Lower Case NetWare

5 €

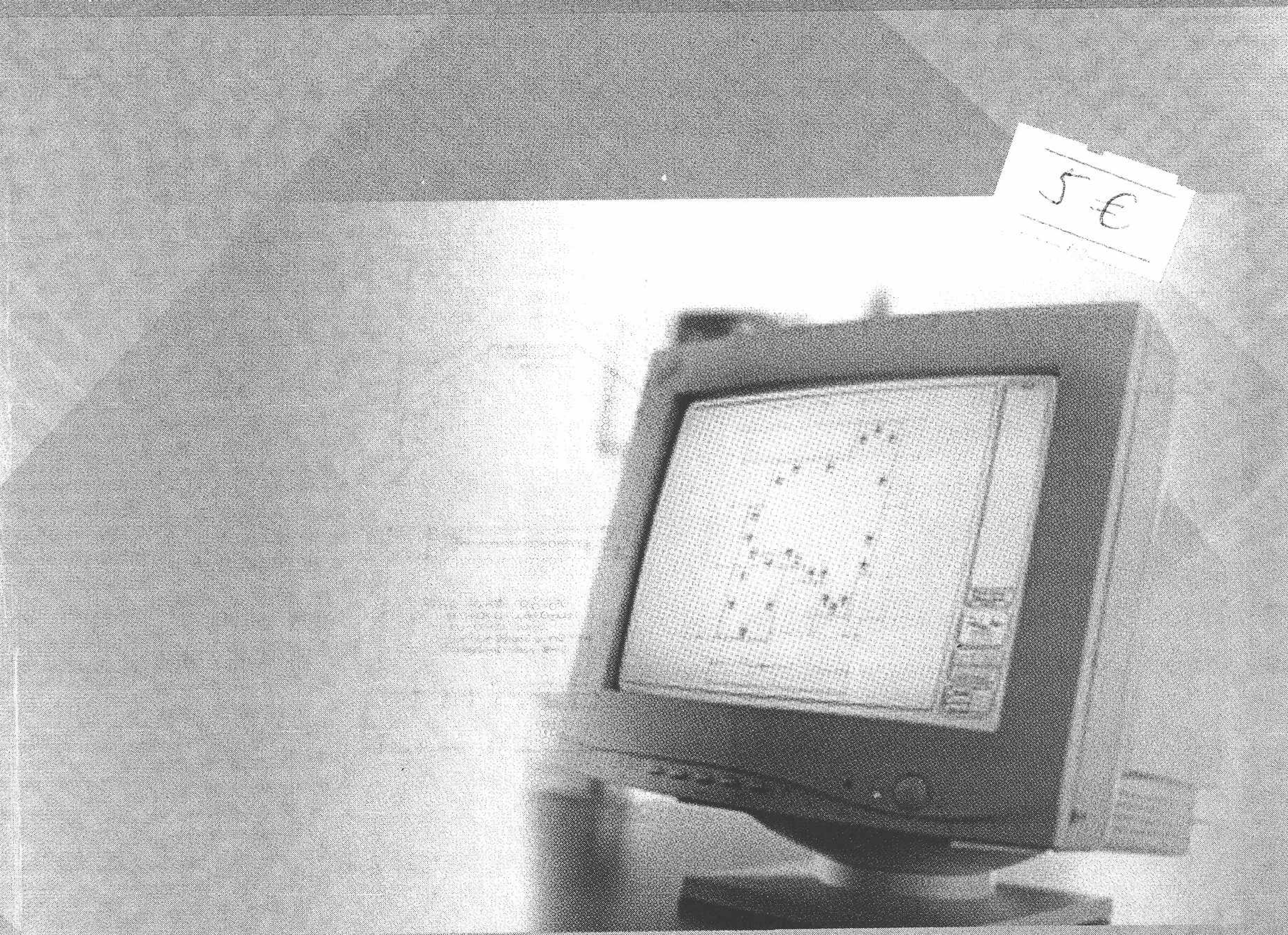

REČNIK RAČUNARSKIH POJMOVA I IZRAZA

DRUGO IZDANJE

škola računara Nautilus computers
Priredio: Miloš Ilić

REČNIK RAČUNARSKIH POJMOVA I IZRAZA

DRUGO IZDANJE

Priredio:
Miloš Ilić

Nautilus Computers
Beograd, 2007

REČNIK RAČUNARSKIH POJMOVA I IZRAZA

ISBN:
978-86-905449-4-3

Izdavač:
Nautilus Computers d.o.o.
Kosovska 9, Zemun
tel: 011 197 312
www.nautiluscomp.com

Priredio:
Miloš Ilić

Lektura:
Anđa Zorica

Urednik:
Svetlana Višnjić

Tehničke ispravke:
Dejan Šević
Zoran Marić

Priprema izdanja:
Miloš Dražić

Ilustracija i korice:
Zoran Marić

Štampa:
Propaganda Jovanović, Beograd

Tiraž:
5.000 kom

CIP – KATALOGIZACIJA U PUBLIKACIJI
Narodna biblioteka Srbije, Beograd
004(038)
ILIĆ,Miloš
Rečnik računarskih pojmova i izraza /
priredio: Miloš Ilić. – Zemun :
Nautilus Computers, 2007 (Beograd : Propaganda Jovanović). – 153 str. ;
25 cm
Tiraž: 5.000.
ISBN 978-86-905449-4-3
a) Računarstvo – Rečnici, terminološki
COBISS.SR-ID 139373068

Copyright©Nautilus computers d.o.o.
Sva prava zadržava izdavač. Nijedan deo ove knjige ne može biti reprodukovan, snimljen, ili emitovan na bilo koji način: elektronski, fotokopiranjem ili drugim vidom bez izričite pismene saglasnosti izdavača. Delovi ove knjige ne smeju se ugrađivati u bilo kakav komercijalni softver, bazu podataka i slično.

Rad sa računarima zahteva od korisnika poznavanje značenja ogromnog broja specifičnih izraza koji se u ovoj oblasti koriste. Objavljujući ovaj rečnik cilj nam je bio da im u tome pomognemo, nudeći preko 2000 stručnih termina na engleskom jeziku sa odgovarajućim izrazima i definicijama na srpskom jeziku.

Rečnik je nastao kao rezultat dugogodišnjeg rada na edukaciji polaznika u školi računara *Nautilus computers*, zahvaljujući ogromnom trudu i izuzetnom razumevanju predavača i ostalih zaposlenih u školi koji su bili svesni neophodnosti jednog takvog poduhvata i imali sluha za potrebe svojih polaznika, ali i za potrebe svih drugih koji su kročili ili će tek kročiti u svet računara bez kojih se život danas teško može zamisliti.

Pred Vama je konačno rečnik računarskih termina na koji ste dugo čekali i čije se odsustvo na tržištu dugo osećalo. Nadamo se da će Vam pružiti dovoljno pomoći u razumevanju i korišćenju ogromnih mogućnosti koje Vam računar pruža.

Anđa Zorica

A

Abend - Skraćenica od Abnormal end. Novellov termin za pad servera.

Abort - Prekinuti proces izvršenja nekog programa ili neke radnje; zaustaviti proces transfera podataka; izaći iz programa.

Absolute address - Apsolutna adresa. Memorijska lokacija u računaru ili perifernom uređaju.

Absolute cell reference - Apsolutno adresiranje (apsolutno referenciranje) ćelija. Način pozivanja (adresiranja) samo određenih ćelija koje učestvuju u procesu automatizacije Excelovog dokumenta. U njima se nalazi uvek ista vrednost, na koju se formule pozivaju prilikom nekog izračunavanja.

Absolute path name - Apsolutno ime putanje kojom se definiše lokacija nekog programa ili dokumenta na hard disku (ili CD ROM-u, disketi i sl.) u odnosu na korenski direktorijum, npr. C:\dokument\Petar\pismo3.doc

Accelerator card - Akcelerator, ili akceleratorska kartica. Modul u obliku štampane ploče, koji se priključuje na matičnu ploču računara (u tzv. slotove) kako bi se poboljšali kvalitet rada i brzina računara. Klasičan primer je grafički akcelerator, koji olakšava prikazivanje video zapisa na računaru.

Access – Jedan od najpoznatijih programa za rad sa relacionim bazama podataka. Razvio ga je Microsoft i sastavni je deo softverskog paketa Microsoft Office.

Access code - Kod za pristup. To je najčešće kombinacija slova i brojeva (lozinka) koju je potrebno znati da bi se pristupilo nekom računaru, računarskom sistemu, mreži ili nekim programima.

Access control - Kontrola pristupa. Sistem koji korisnicima računarske mreže omogućava ili uskraćuje pristup mreži i mrežnim resursima. Osoba koja pristupa resursima mora da potvrdi svoj identitet (npr. pomoću korisničkog imena i lozinke), kako bi ostvarila pravo na pristup mreži.

Access denied - Uskraćen zahtev za pristup, najčešće nekom fajlu, bazi podataka ili mreži.

Access time - Vreme pristupa. Definiše koliko je potrebno vremena (od trenutka postavljanja zahteva do trenutka prihvatanja zahteva) da bi se podatak sa perifernog uređaja preneo do procesora. Meri se milisekundama.

Account - Nalog, korisnički nalog. Skup podataka o jednom ili više korisnika nekog računara, računarskog sistema ili mreže. Sastoji se od korisničkog imena i lozinke. Ovi podaci se evidentiraju u računaru ili mreži, kako bi određena grupa korisnika mogla da pristupi računaru, mreži i njenim uslugama. Evidencija naloga omogućava zaštitu korisnika od neovlašćenog upada, a time generalno i bezbednost računara ili mreže. U višekorisničkom sistemu sa nalozima svaki korisnik poseduje svoj nalog (dakle, svoje korisničko ime i lozinku), svoja podešavanja operativnog sistema, svoj folder Moja dokumenta (My Documents) i druga podešavanja vezana za odgovarajući nalog. U većim mrežama naloge kreiraju administratori sistema, koji definišu kolike su privilegije nekog naloga odnosno šta određeni korisnik na datom računaru ili u mreži sme da radi a šta ne.

ACK (Acknowledgement) - U mrežnoj komunikaciji: poruka kojom se potvrđuje da je paket podataka primljen.

Acrobat reader - Program koji omogućava pregled dokumenata kreiranih u tzv. PDF (portabl document format) formatu. Dokumenti koji su izvorno kreirani na različitim platformama (DOS, UNIX, Windows, Macintosh) mogu se, kada se konvertuju u PDF format, pomoću Acrobat Readera gledati na bilo kom računaru.

Active cell - Aktivna ćelija. Trenutno selektovana ćelija u nekom od programa za rad sa tabelama, npr. Excelu (prepoznaje se po svom podebljanom okviru). U trenutno aktivnu ćeliju unose se različiti slovni ili brojčani podaci.

Active detection - Način za detekciju upada u mrežu, pri čemu se mreža konstantno skenira da bi se utvrdilo da li joj neko pristupa neovlašćeno.

Active directory - Servis za upravljanje direktorijumima u

Windows mrežnom okruženju i program koji kontroliše računare, uređaje u mreži, kao i korisničke naloge.

Active Server Pages (ASP) – v. ASP.

Active window - Trenutno aktivan prozor (u operativnim sistemima sa grafičkim korisničkim interfejsom, kakav je npr. Windows). Kada je prozor aktivan, nalazi se ispred ostalih prozora.

ActiveX – Tehnologija koja omogućava interaktivno ponašanje softverskih komponenata u mreži, npr. na Internetu. Tako Web stranica sa ActiveX komponentama nije statična već omogućava korisniku da komunicira, postavljajući pitanja ili šaljući informacije kroz mrežu do drugih korisnika ili servera. Ovu tehnologiju razvio je Microsoft, 1990.

Adapter - Sklop koji omogućava povezivanje dva uređaja kako bi mogli da zajednički obavljaju neki zadatak.

ADC (Analog to Digital Converter) - ADC konvertor, koji služi za konverziju analognih podataka u digitalne.

Address - Lokacija u memoriji ili lokacija nekog uređaja. Pomoću nje se može utvrditi gde se neki podatak nalazi u memoriji, ili na hard disku. Adresu mogu imati i računari u mreži (čvorišta).

Address bar - Adresna linija. Jedna od najvažnijih komponenti prozora u Windows operativnim sistemima. Ima dvojaku ulogu: 1. Prikazuje trenutnu adresu foldera ili datoteke računara; 2. Prikazuje Web lokaciju, URL odnosno Internet adresu sajta ili stranice na kojoj se trenutno nalazimo. Osim toga, u adresnu liniju može se upisivati i adresa kako bismo mogli otići na željenu lokaciju.

Address book - Program koji je sastavni deo Windows operativnog sistema, a omogućava kreiranje kompleksnih podataka o privatnim ili poslovnim kontaktima korisnika računara, uključujući adrese, telefone, e-mail adrese i mnoštvo drugih informacija.

Address bus - Adresna magistrala. Preko ove magistrale povezani su procesor i memorija.

Procesor na taj način može da dobije adresu sa koje treba da uzme podatak, ili na koju će vršiti upis podatka.

Admin - Oznaka za administratora sistema. Administrator (admin sys) projektuje i kontroliše rad računarske mreže odnosno nekog računarskog sistema i održava ih. Ima najveće privilegije u pogledu pristupa mreži i njenim resursima.

Adobe Acrobat (.pdf) fajlovi - Format za distribuciju fajlova koji sadrže slike i tekstove, putem Interneta. Format .pdf omogućava da dokument vide korisnici koji rade na različitim platformama.

Agent - Vrsta programa koji omogućava korisniku računara da kontinuirano obavlja rutinske poslove u određenom trenutku: obaveštava o pristiglim podacima ili traži određene podatke u mreži.

AI (Artificial Intelligence) - Veštačka inteligencija. Koncept koji teži da na temeljima saznanja o ljudskoj inteligenciji kreira veštačku. Ovu vrstu inteligencije koristili bi razni uređaji, pre svega roboti, zatim i računari, a jedna od najvažnijih osobina bila bi mogućnost učenja.

Alert - Upozorenje, uzbuna. Znak (zvučni, svetlosni) kojim se korisnik računara upozorava da je došlo do greške u postupanju s nekim programom, ili do greške u samom programu ili čitavom sistemu.

Algorithm - Precizno definisan skup instrukcija, kojim se omogućava postizanje određenog cilja odnosno rešavanje nekog problema.

Aliasing - Pojam iz oblasti računarske grafike, koji označava vrstu nepravilnosti kod linija i grafičkih objekata: nazubljenost, iskrzanost.

Alignment - Poravnavanje. Način za uređivanje otkucanog teksta. Pritom se može odrediti da li će tekst biti poravnat uz levu ili desnu marginu, ili u centru prostora za pisanje. Tekst može biti poravnat i sa obe strane (justification - justifikacija).

Alphanumeric - Alfanumerički. Niz koji se sastoji od slova, brojeva ili specijalnih znakova.

Alpha testing - Proces ispitivanja ispravnosti novog softverskog projekta. Najčešće ga vrše sami kreatori programa, za razliku od beta testiranja koje pod određenim uslovima vrše sami korisnici (v. Beta testing).

Alt key - Tipka ALT na tastaturi. U kombinaciji sa drugim tipkama proizvodi dodatne funkcije.

Alta Vista - Jedan od najpoznatijih Internet pretraživača. Služi, između ostalog, za pretragu Interneta prema zadatom pojmu.

America Online (AOL) - Veliki američki Internet provajder (ISP), odnosno davalac Internet usluga. Spada među najveće u svetu.

AMI BIOS - BIOS, (ROM BIOS), proizvod kompanije American Megatrends. Smatra se jednim od najčešće korišćenih BIOS čipova na matičnim pločama računara. v. BIOS.

Amiga - Popularni računar iz 80-ih i 90-ih godina, sa istoimenim operativnim sistemom. U velikoj meri se koristio za igranje i multimedije, jer je imao kvalitetan zvuk i video opcije. Pojavom IBM računara i klonova, Amiga je u velikoj meri potisnuta sa tržišta u 90-im godinama prošlog veka.

Ami Pro - Program za obradu teksta (tekst procesor) koji je tokom devedesetih godina bio popularan.

Ampersand - Jedan od ASCII kodova, predstavljen znakom "&".

Analogous - Analogan. Ovim pojmom definiše se proces u kome se skup podataka predstavlja u obliku fizičkih vrednosti koje se neprestano menjaju. Podaci u analognom obliku pokazuju neprestanu promenu i tok, kao što je slučaj sa strujom i naponom. Za razliku od analognog, digitalni oblik predstavljanja podataka daje informaciju u obliku jedinica ili nula.

Animated cursors - Animirani kursori. Skup pokazivača u Windows operativnim sistemima koji su animirani, za razliku od statičnih kakav je obična strelica. Klasičan primer je animirani kursor u obliku peščanog sata, koji se pojavljuje dok računar vrši obradu podataka.

Animated GIF - Animirani GIF. Predstavlja grupu slika u GIF formatu koje se prikazuju uzastopno, čineći tako neku vrstu animacije.

Anonymous FTP site - FTP lokacija koja omogućava da anonimni korisnici (bez upotrebe korisničkog imena i lozinke) pristupe FTP serveru i preuzmu fajlove koji su javno dostupni.

ANSI (American National Standards Institute) - Američki institut za nacionalne standarde. Organizacija koja razvija standarde u oblasti računarstva, kao što je ASCII set kodova.

Anti aliasing – Postupak kojim se koriguju nepravilnosti na bitmapiranim slikama.

Antivirus Program – Antivirusni program, vrsta softvera koji koristi različite metode za uklanjanje virusa iz računara. Generalno, štiti i od kasnijih napada virusa.

Any key - Bilo koji taster, bilo koja tipka. Fraza koja se pojavljuje u situacijama kada računar zahteva od korisnika da pritisne bilo koju tipku kako bi se nastavio rad.

App - Skraćenica za Application.

Applet – Program manjeg obima. Najčešće se piše jezikom Java i primenjuje na Internetu, gde je obično sastavni deo HTML dokumenata.

Application - Program; Korisnički program. Omogućava korisniku da obavi konkretne zadatke. U aplikacije spadaju tekst procesori, programi za slanje i primanje E-maila, programi za crtanje itd.

Application layer - Sloj aplikacije. Sedmi sloj OSI referentnog modela. U aplikacionom sloju definiše se kako aplikacije pristupaju mreži. (v. OSI).

Application sharing - Deljenje aplikacija. Mogućnost višekorisničkog rada na jednoj aplikaciji istovremeno.

Apply – Primeni; primeniti. Dugme Apply predstavlja jednu od češće korišćenih funkcija u Windowsu. Omogućava da se određena podešavanja primene, ali dijalog prozor u kome se vrše podešavanja i dalje je otvoren za eventualne naknadne korekcije ili izmene.

Architecture – Arhitektura, pojam koji se u računarstvu odnosi na hardversku strukturu računara ili strukturu softvera, mreže itd.

Archive – Arhiva. Jedna ili više datoteka koje su komprimovane uz pomoć odgovarajućeg programa (zip, arj, rar itd.), kako bi zauzimale što manji prostor.

ARPAnet - Neka vrsta preteče današnjeg Interneta, s početka 70-ih godina prošlog veka. Mrežu ARPAnet razvila je vlada SAD. Već tada je ustanovljen TCP/IP protokol, koji se i danas koristi u mrežnoj komunikaciji.

Array – Niz, pojam iz oblasti programiranja. Uređen niz podataka, bilo u jednoj (lista) bilo u više dimenzija (tabela).

Arrow keys - Kursorske tipke na tastaturi (strelice gore, dole, levo i desno).

ASCII (American Standard Code for Information Interchange) - Standardni kod koji se koristi za konvertovanje decimalnih brojeva u karaktere (slova, brojeve i simbole), kako bi bili prikazani u obliku prihvatljivom za čoveka.

ASP (Active Server Pages) - Skriptovanje na strani servera. Koristi se uglavnom za Microsoftove Web servere.

Assembler - Program za prevođenje asemblerskog u mašinski jezik.

Assembly code – V. Assembly language.

Assembly language - Asemblerski jezik. Jezik koji se po svojim osobinama nalazi između mašinskog i viših programskih jezika. Jedna naredba asemblera odgovara jednoj naredbi u mašinskom jeziku.

Asterisk - Jedan od ASCII kodova (42); predstavljen je znakom *.

Asynchronous modem - Uređaj za transfer podataka putem obične (analogne) telefonske veze.

Asynchronous Transfer Mode (ATM) - Asinhroni način transfera. Mrežna arhitektura koja se temelji na ISDN tehnologiji, koja umesto paketa koristi ćelije fiksne veličine (53 bajta). Pošto ne menjaju veličinu, one se prenose mnogo brže nego paketi.

AT (Advanced Technology) - Rana generacija personalnih računara. Pojavila se tokom 1984. godine, a proizvođač je IBM. Računar je imao 16-bitnu magistralu i procesor Intel 80286.

AT command set - Skup komandi za inicijalizaciju modema.

Atari - Računar koji je proizvela firma Atari, a koji je krajem 80-ih i tokom 90-ih bio popularan zbog kompjuterskih igara.

Attachment - Prilog. Fajl koji se prilaže uz standardnu E-mail poruku.

Attack - Napad. Ovde: Pokušaj ugrožavanja bezbednosti računara, obično preko mreže.

Attenuation - Atenuacija, slabljenje signala u provodniku.

Audio - Pojam koji se odnosi na raspon frekvencija koje ljudsko uho može da čuje (od 15 Hz do oko 20 KHz).

Audio card - Zvučna kartica. Modul u obliku štampane ploče koji generiše zvuk u računaru.

Audio compression - Kompresija zvuka, proces u kome se smanjuje jačina zvučnog signala.

Audiovisual - Audiovizuelni. Opšta oznaka za sve programe i datoteke čiji se sadržaj može i slušati i gledati.

Auditing – Otkrivanje i beleženje svih aktivnosti koje se odnose na bezbednost računara. (Pristup fajlovima i korisničkim nalozima, kreiranje dokumenata itd.). Sve promene beleže se u tzv. dnevniku bezbednosti (v. Security log).

Authentication - Provera identiteta korisnika, obično pre nego što pristupi nekoj mreži ili nekom servisu na mreži. Može se vršiti proverom lozinke, digitalnim potpisom i sl. U novije vreme proučava se mogućnost biometrijske provere identiteta (otisak prsta i sl.).

Authoring - Stvaranje nekog dokumenta. Termin koji se često povezuje sa dizajnom i kreiranjem Web stranica.

Authorization code - Obično lozinka, sačinjena od niza karaktera. Služi da bi korisnik pristupio nekoj računarskoj mreži ili nekom udaljenom računaru.

Auto answer - Osobina modema da sam može da uspostavi vezu.

AutoCad - Jedan od najčešće korišćenih programa za tehničko crtanje, odnosno mašinski inženjering. Proizvodi ga firma Autodesk Inc.

Autocorrect - Opcija automatskog korigovanja dokumenta. Autocorrect opcija u Wordu omogućava automatsku korekciju određenog teksta čim računar primeti da je došlo do nepravilnog unosa, ili u situacijama kada je potrebno korigovati tekst (npr. pretvaranje malog slova, slučajno otkucanog na početku rečenice, u veliko slovo).

Auto Dial - Osobina modema da sam može da pozove broj telefona na kome se nalazi drugi računar i da uspostavi vezu.

Autoexec.bat - Samoizvršni fajl iz DOS operativnog sistema. Izvršava se prilikom podizanja sistema, a služi za pokretanje nekih programa automatski, za učitavanje drajvera, konfiguraciju komponenata sistema i sl.

Auto hide - Automatsko sakrivanje taskbara u Windowsu. Taskbar nestaje iz vidnog polja, a može se ponovo pozvati ako se pokazivač pozicionira u samo dno ekrana. Tada se taskbar ponovo pojavljuje, da bi korisnik mogao da aktivira neku od opcija koje se na njemu nalaze. Taskbar nestaje kada se pokazivač miša ponovo skloni iz tog područja.

Automatic Private IP Addressing (APIPA) - Automatsko dodeljivanje IP adrese. Noviji operativni sistemi (Windows Me, Windows 2000 ili Windows XP) imaju mogućnost da sami sebi dodele IP adresu, ukoliko ne mogu da pronađu DHCP server u mreži. v. IP i DHCP.

Autosave - Opcija automatskog snimanja podataka na uređaje za skladištenje podataka (obično hard disk), u pravilnim vremenskim intervalima, nezavisno od korisnika. Vremenski interval se može podešavati.

Auxiliary device (AUX) - Opšti naziv za pomoćne uređaje računara (obično se nazivaju periferni uređaji) kao što su skeneri, štampači itd.

Availability – Dostupnost.

Average - Prosek, prosečan. Obično se odnosi na funkciju Average koja u Excelu vrši izračunavanje proseka na osnovu selektovanih brojnih vrednosti.

AVI fajlovi (Audio Visual Interleaved) - Format video fajlova koji podržava pokretnu sliku i animaciju sa zvukom. Razvio ga je Microsoft, za Windows okruženje. Ovi fajlovi imaju ekstenziju .AVI.

B

B-channels – B-kanali. Služe za prenos podataka u ISDN vezi. Postoje dva B-kanala.

Back - Dugme na paleti alata, u folderima i programima (npr. Internet Explorer) operativnog sistema Windows. Služi da bi se korisnik vratio u folder koji je hijerarhijski viši od onog u kome se trenutno nalazi. Takođe, omogućava da se na Internetu vratimo na stranicu koju smo prethodno posetili.

Back door - Zadnja vrata. Bezbednosni propust, načinjen smišljeno kako bi se omogućilo naknadno podešavanje, servisiranje i programiranje nekog računarskog sistema.

Background – Pozadina. Obično slika, ornament, šara ili jednobojna površina na ekranu računara. Najčešće se govori o pozadini desktopa računara.

Backslash - Jedan od ASCII kodova (ASCII 92), predstavljen kosom crtom \. Postoji i tzv. slash, predstavljen znakom /.

Backspace - Tipka na tastaturi koja služi za brisanje karaktera koji se nalazi levo od kursora.

Backup - Proces u kome se važni fajlovi čuvaju u obliku kopije, bilo na računaru, drugom računaru ili prenosivom mediju, radi zaštite podataka od nenadanog pada sistema. Bekap se može obavljati redovno (može ga obavljati sam računar) ili sporadično, po potrebi korisnika.

Backup copy - Kopija nekog važnog dokumenta, čuvana na drugom mestu radi bezbednosti.

Bad disk - Neispravna disk jedinica. Odnosi se na oštećen medij za unos i čuvanje podataka (npr. flopi disketu).

Bad sector - Loš sektor. Određeni segment na disku, koji je tako oštećen da se podaci ne mogu upisati u taj sektor.

Baloon - Način na koji računar šalje korisniku poruke informativnog i drugog sadržaja (u obliku "balona" na ekranu). Služi kao značajna pomoć, a ima je u operativnim sistemima Windows XP, Macintosh i drugima.

Band – Opseg. Frekvencije (odnosno raspon frekvencija) koje se upotrebljavaju za prenos podataka.

Band width - Propusni opseg, propusna moć. Definiše kolika količina podataka može da se prenese u mreži, a meri se bitovima u sekundi. Što je propusna moć veća, to je i prenos podataka brži.

Bar code - Bar kod. Specifičan način označavanja proizvoda i predmeta pomoću na papiru ili nekom drugom materijalu odštampanih tankih i debljih linija. Koristi se najčešće za obeležavanje artikala u prodavnicama. Može se iščitati pomoću specijalnih skenera sa laserskim zrakom.

Bar printer - Štampač koji koristi tehniku utiskivanja slova na traku za pisanje.

Baseband - Osnovni opseg. Način prenosa podataka kao jednog toka bitova, karakterističan za sve LAN mreže. Suprotno: broadband (širokopojasni opseg).

Base line - Osnovna linija. Zamišljena linija na kojoj se poravnavaju slova otkucana u nekom tekst pocesoru. Delovi slova kao što su "g" ili "p" idu i nešto ispod te linije.

BASIC (Beginners All-purpose Symbolic Instruction Code) - Jedan od jednostavnijih (i vrlo često korišćenih) programskih jezika, koji je razvijen početkom 60-ih. Zbog jednostavnih instrukcija, programe za računar mogli su da pišu i početnici.

Batch file - Fajlovi u kojima su zapisane grupe komandi koje se samostalno izvršavaju, odmah po podizanju sistema. U nekada široko zastupljenom DOS operativnom sistemu imale su ekstenziju .BAT.

Batch system - Sistem koji samostalno (bez intervencije korisnika) izvršava niz unapred definisanih radnji, pre pokretanja samog sistema.

Baud (bod) - Jedinica koja se ranije koristila za definisanje klase modema, zavisno od brzine transfera. Zamenjena je bitovima u sekundi (bps).

Beep - Računarski zvuk. Služi da se korisniku skrene pažnja na neki događaj u sistemu.

Bell character - Jedan od kontrolnih ASCII kodova, koji proizvodi zvučni signal (ASCII 7).

Benchmark - Postupak kojim se testira kvalitet, odnosno performanse, nekog sistema (računara ili računarskih komponenata) i upoređuje sa drugim sistemima.

Benign virus - Dobroćudni virus, koji ne oštećuje sistem. Obično šalje neku bezazlenu ili šaljivu poruku na ekran i sl.

BeOS - Jedan od danas zastupljenih operativnih sistema za računare.

Beta - Obično verzija softverskog proizvoda koja je namenjena za tzv. beta testiranje. U velikoj meri liči na finalni proizvod.

Beta testing - Proces u kome određena grupa korisnika isprobava softver koji će potom biti dat u redovnu prodaju i distribuciju.

Betaware - Softver koji proizvođač dostavlja korisnicima na testiranje, pre puštanja u slobodnu prodaju.

Binary – Binaran. Pojam koji se odnosi na sistem brojeva sa osnovom 2, a brojevi se zapisuju pomoću 1 ili 0. Ovaj sistem brojeva naročito je pogodan za računare.

Binary file - Fajl sačuvan u binarnom obliku, a ne pomoću ASCII kodova.

Binary Large Object (BLOB) - Odnosi se na bazu podataka koja sadrži različite digitalizovane informacije: zvuk, sliku, tekst itd.

Binary number - Binarni broj. Broj u binarnom obliku, zabeležen pomoću jedinica i nula. Broj 0001 binarno je isto što i broj 16.

Biometric security - Biometrijska bezbednost. Način za proveru identiteta korisnika, koji se zasniva na prepoznavanju jedinstvenih fizičkih osobina korisnika (otisak prstiju, skeniranje oka itd.).

BIOS (Basic Input Output System) - Osnovni ulazno-izlazni sistem. Skup instrukcija koje se izvršavaju prilikom samog podizanja sistema, posle uključenja računara. Ovaj skup rutina vrši proveru hardvera i pokreće proces učitavanja operativnog sistema. BIOS se, inače, nalazi u čipu koji se naziva BIOS, zapravo vrsti ROM memorije u kojoj se podaci nalaze trajno zabeleženi, tako da se svaki put učitavaju kada korisnik uključi računar. Iako je apsolutno neophodan za funkcionisanje sistema, korisnik ne vidi i ne primećuje sve što BIOS izvršava tokom uključenja računara.

Bit - Najmanja jedinica podataka u računarstvu. Ima samo dve vrednosti: jedan (1) i nula (0).

Bit depth -Bit "dubina". Broj bitova potreban za jedan piksel u bitmapiranoj slici. Bit dubina 16 može da prikaže 65536 boja i nijansi na ekranu.

Bit Error Rate (BER) - Odnos broja prenetih bitova i onih koji nisu tačno preneti, kroz optičko vlakno.

Bit Level Device - Uređaj koji prima i šalje podatke u obliku bitova.

Bit manipulation - Manipulacija na nivou bitova. Rad sa pojedinačnim bitovima, na nižem nivou programiranja.

Bit oriented protocols - Protokoli orijentisani na bitove. Mrežni protokoli koji koriste bitove (umesto bajtova) za kontrolne znake.

Bit rate - Brzina bitova. Brzina transfera bitova, izražena u bitovima u sekundi (bps).

Bitwise - (Na nivou bitova). Bilo kakav rad koji se obavlja na nivou bitova, umesto većih jedinica (bajtova itd.).

Bitmap – Bitmapa. Obično predstavlja zapis slike u obliku niza bitova. Slika je sastavljena od mnoštva sitnih kvadrata koje nazivamo pikseli. Piksel predstavlja jedan bit (ili više njih).

Bitmap display - Bitmapirani displej. Ekran (displej) na kome svakom pikselu odgovara jedan ili više bitova.

Bitmap graphics - Bitmapirana grafika. v. Bitmap.

Bitmapped font - Bitmapirani font. Vrsta fonta kod koga su slova sastavljena od piksela.

Bits per inch (bpi) - Broj bitova po inču. Gustina snimanja podataka na disk ili traku.

Bits per pixel (bpp) - Broj bitova po pikselu. v. Bit depth.

Bits per seconds (bps) - Broj bitova u sekundi. Brzina kojom se podaci prenose kroz mrežu.

Black Widow - Zlonameran program koji se dobija putem Interneta, a zapisan je kao Java aplet.

Blank character (Space) – Razmak. Znak za razmak na tastaturi (ASCII 32).

Blur - Jedna od tehnika koje se koriste u programima za grafičku obradu slike. Stvara efekat zamućene slike.

BNC connector - Cevasti konektor koji se stavlja na koaksijalni kabl, kojim se umrežavaju računari.

Board - Ploča. Ploča sa ugrađenim provodnicima i elektronskim čipovima na sebi, koja služi za prenos i obradu podataka u računaru. Ploča može biti glavna (Mainboard), grafička (graphics board) itd.

Bookmark - Sposobnost mnogih programa za pretraživanje Weba da pamte posećenu lokaciju na Internetu, čime se olakšava kasnije ponovno nalaženje te lokacije.

Boot - Postupak učitavanja operativnog sistema u računar, "podizanje" sistema.

Boot disk - Disk sa koga se podiže operativni sistem, butabilni disk.

Boot drive - Uređaj (najčešće hard disk) koji služi za podizanje i učitavanje operativnog sistema. Boot drive u Windows operativnom sistemu obično ima oznaku C:.

Boot up - Učitavanje operativnog sistema, podizanje sistema, "butovanje".

Boot virus - Vrsta virusa koji zarazi tzv. Boot sektor na disku, pa se dešava de se potpuno onemogući pokretanje operativnog sistema.

Bootable - Butabilan, koji služi za pokretanje operativnog sistema.

Bootable CD - Butabilni CD. CD koji se koristi za podizanje sistema ili instaliranje operativnog sistema u računar.

Bot - U računarstvu predstavlja program koji automatski vrši određene funkcije: odgovara na poruke i zahteve iz mreže, šalje E mail poruke, vrši pretragu itd. Reč "bot" je skraćenica od robot.

Bottleneck - Usko grlo. Usporavanje ili slabo funkcionisanje sistema ili njegovih delova usled preopterećenosti ili nedovoljne snage komponenata (mala količina RAM memorije može da uspori funkcionisanje računara).

Bounce message - Odbijena poruka. Odnosi se na E mail koji je vraćen pošiljaocu jer nije mogao da bude prosleđen, bilo zbog problema u mreži bilo zbog pogrešno unete adrese.

Break key - Tipka za prekid. Tipka Break na tastaturi. Služi za prekidanje procesa koji su u toku.

Bridge - Mrežni most. Uređaj koji kontroliše protok saobraćaja kroz delove mreža i radne grupe. Sprečava da saobraćaj iz jedne radne grupe bude prosleđen kroz celu mrežu i time mrežu čini bržom.

Brightness – Osvetljenost. Definiše u kom stepenu je osvetljen ekran monitora. Kao i kontrast, može se podešavati lako, obično pomoću kontrola na prednjoj strani monitora.

Broadband - Širokopojasni prenos. Metod za prenos podataka u mrežu kod koga se medij za prenos deli, pa veći broj signala simultano koristi isti medij.

Brochureware - Obično se misli na proizvod koji još uvek nije dostupan na tržištu, ali je već promovisan.

Browse – Pretraživanje. Proces traženja informacija i podataka. U računarstvu se najčešće odnosi na pretragu računara, mreža ili Interneta.

Browser – Pretraživač. Softver koji korisniku omogućava da pretražuje i pregleda HTML dokumenta na Internetu. Najpoznatiji su Internet Explorer, Netscape, Opera i drugi.

Buffer - Bafer. Prostor u memoriji u koji se podaci privremeno smeštaju, da bi bili pozvani onog trenutka kada se ukaže potreba ili mogućnost za obradu tih podataka. Modemi, štampači i drugi uređaji imaju bafere.

Buffer overflow - Prekoračenje kapaciteta bafera. Situacija u kojoj bafer ne može da prihvati sve podatke koji pristižu.

Bug – Bag. "Bubica". Softverska greška ili nepravilnost u funkcionisanju hardvera koji stvaraju probleme u radu računara.

Bullet – Oznaka, u vidu veće tačke, koja služi za nabrajanja u tekst procesorima. Nalazi se ispred svake nabrojane stavke.

Bus – Magistrala. Veliki skup provodnika u računaru (na matičnoj ploči posebno) kroz koje neprestano protiču signali, koji se kreću ka svim delovima računara. Od brzine i kapaciteta (širine) magistrale zavisi kvalitet i brzina računara. Danas se najčešće koriste 32-bitne magistrale.

Bus topology - Topologija magistrale. Mrežna topologija u kojoj se računari (klijenti) vezuju, svaki svojim kablom, na jedan provodnik (magistralu), koji se naziva i okosnica ili kičma (backbone).

Business to Business - Način za obavljanje tzv. elektronske trgovine (putem Interneta), "od biznisa ka biznisu".

Button – Dugme. Pravougla, mala forma u nekom od prozora, sa određenom porukom. Služi da bi se pokrenuo neki proces, najčešće klikom miša na to dugme. Najpoznatiji su OK (U redu), Cancel (Otkaži), Apply (Primeni) itd.

Button bar – Traka, odnosno paleta, sa postavljenim dugmićima pomoću kojih se aktiviraju određene funkcije programa.

Byte – Bajt, najmanja memorijska jedinica kojoj računar može da pristupa (odnosno da je adresira). Bajt je po pravilu jednak 8 bitova.

C

C - Viši programski jezik.

C++ - Objektno orijentisan jezik, koji predstavlja verziju jezika C.

Cable – Kabl. Provodnik, obično metalni, bakarni (ali i od optičkih vlakana), izolovan, sa priključcima na krajevima. Služi za prenos signala između različitih uređaja.

Cable Modem - Uređaj koji računar povezuje sa kablovskom mrežom.

Cache – Keš. Memorijski prostor u koji se smeštaju podaci koji se često koriste, odnosno kojima se više puta pristupa, čime se ubrzava rad računara. Postoje dve vrste keša: procesorski i keš na matičnoj ploči.

Cache Memory - Procesorska ili brza keš memorija na ploči, za smeštanje podataka koji su potrebni procesoru. Radi na jednostavnom principu: Ako je procesor jednom nešto tražio, onda će to opet učiniti pa se podaci smeštaju u keš umesto u običnu memoriju.

Caching Process - Smeštanje podataka u keš memoriju, tzv. keširanje.

Caddy - Plastični nosač za postavljanje CD ROM-a, pre nego što uđe u CD uređaj.

Calculator – Kalkulator: 1. Jedan od pomoćnih programa u Windows operativnim sistemima; 2. Računarska mašina koja vrši aritmetičke operacije.

Calendar – Kalendar, pomoćni program u operativnom sistemu, služi za prikazivanje datuma ili kao podsetnik.

Call – Poziv. Procedura u kojoj glavni program poziva potprogram, koji potom izvršava svoje naredbe.

Cancel – Otkaži. Komanda (u obliku dugmeta) kojom se odustaje od daljeg rada na nekom programu ili proceduri. Aktiviranjem dugmeta Cancel nijedno izvršeno podešavanje neće biti prihvaćeno.

Caps Lock - Tipka na tastaturi pomoću koje se aktivira unošenje samo velikih slova.

Cartridge - Kertridž: 1. Rezervoar sa bojom (tonerom) za štampače; 2. Modul u obliku elektronske štampane ploče na kojoj se nalazi softver (često igrice za računar), koji se ubacuje u odgovarajuće utičnice - slotove.

Cascade - Organizovanje većeg broja prozora na ekranu, stepenasto, tako što se kod svakog prozora vidi samo nazivna linija.

Cascade Style Sheet (CSS) - Skup tzv. tagova (oznaka) sličnih oznakama u HTML dokumentu, koji sadrži podatke o tome kako je formatiran tekst (boja, slova itd.). Dostavlja informaciju pretraživaču (Web browseru) kako dokument treba da izgleda.

Case - 1. Kućište računara; 2. Način pisanja slova (mala slova - lower case, a velika - upper case).

Case insensitive - Jednakost velikih i malih slova, podrazumeva da prilikom pisanja velikih i malih slova nema razlike i da ih računar tretira isto.

Case sensitive - Različitost velikih i malih slova, što je naročito važno kada je potrebno načiniti bezbednu lozinku.

Catalog - Sinonim za direktorijum ili folder.

Cc (Carbon copy) - Kopija originalne E mail poruke, koja se šalje drugoj osobi.

CD - 1. Kompakt disk; 2. Carrier detect (detekcija signala). Kod modema služi za ustanovljavanje uspešno uspostavljene veze.

CD burner - Softver koji služi za snimanje podataka na CD ROM-ove. Među najpoznatijima je program Nero.

CD ROM (Compact Disk Read-Only Memory) - Vrsta optičkog diska na kome se mogu smestiti različite vrste podataka, računarski programi, muzički fajlovi u raznim formatima, filmovi i sl. Na CD ROM može da stane oko 700 Mb podataka.

CD ROM Drive - Uređaj koji može da pročita sadržaj CD ROM-a. Osim toga, neki uređaji ove vrste mogu i da snimaju podatke na CD ROM (da ih "narezuju").

CD-R (Compact Disk Recordable) - CD ROM na koji se mogu upisati podaci, ali samo jednom. Za razliku od njega, v. i CD RW.

CD RW (Rewritable) - Disk na koji se mogu upisivati podaci, ali i brisati sa njih.

CD RW drive - Uređaj koji može da snima podatke na CD RW, ali i da ih briše.

Celeron - Centralna procesorska jedinica (CPU) ili procesor, koji je proizvela firma Intel. Jedan od najčešće korišćenih procesora u PC konfiguracijama zadnjih godina. Izrađivan je sa frekvencijama od 266 i 300 MHz, a danas prelazi frekvencije od 2 GHz.

Cell - Ćelija: 1. Prostor za upis podataka u programima za rad sa tabelama (npr. u Excelu); 2. U mrežnoj tehnologiji, paket podataka od 53 bajta. Koristi se u asinhronom načinu transfera (ATM), u javnim (telefonskim) mrežama, ali i u privatnim WAN mrežama.

Cell address - Ćelijska adresa. Oznaka pomoću koje se identifikuje gde se ćelija tačno nalazi, npr. A4 (kolona A red 4).

Center Tab - Tabulator za centriranje teksta. Služi da se tekst centrira oko mesta na kome je ovaj tabulator postavljen.

Centering - Centriranje teksta tako da se red nalazi tačno na sredini stranice. Centriranje u tabelarnim programima može da bude i horizontalno i vertikalno.

Certificate - Certifikat, potvrda, uverenje, dokaz o 1. stečenom znanju u nekoj oblasti čovekove delatnosti i 2. autentičnosti osoba koje komuniciraju u nekom onlajn servisu, kako bi se izbegla zloupotreba poverljivih podataka koji se prenose kroz mrežu i komunikacija učinila bezbednom.

CGA (Color Graphics Adapter) - Zastareli tip monitora, koji je koristio rezoluciju od 640 x 200 piksela. Početkom devedesetih smenjuju ga EGA, a vrlo brzo i VGA odnosno SVGA tipovi monitora.

CGI (Common Gateway Interface) - Interaktivna saradnja klijentskog računara sa mrežnim HTTP i WWW serverima. Korisnik aktivno učestvuje u komunikaciji, umesto da samo posmatra Web sadržaj.

CGI script - Program koji se izvršava na serveru svaki put kada sa klijentskog računara stigne zahtev za dostavljanjem informacija.

Change - Izmeniti, promeniti. Opšti postupak kojim se omogućava izmena ili zamena postojećih podataka ili podešenosti nekog programa i sistema nekim drugim.

Char - Skraćenica za karakter, znak (Character). v. Character.

Character - Obično se odnosi na simbol u vidu slova abecede, brojeva, znakova interpunkcije. Svi alfanumerički znaci otkucani u nekom tekst procesoru nazivaju se zajedničkim imenom karakteri.

Character Recognition - Sposobnost računara da uz pomoć određenih tehnika prepozna slova, odnosno karaktere koji su odštampani. Uz pomoć tehnologije OCR (optičkog prepoznavanja karaktera) računar skenirani tekst može da sačuva kao tekstualnu datoteku, koja se potom može obrađivati u nekom od editora teksta (Word i drugi).

Character set - Skup karaktera koji sadrži slova, brojeve, simbole, interpunkcijske znake.

Najčešće je u upotrebi tzv. ASCII set karaktera.

Chart - Grafikon. Program za izradu grafikona u računarskim programima. Jedan od najpopularnijih je Chart u Microsoft Officeu.

Chat - U zadnje vreme jedan od zanimljivijih vidova komunikacije na Internetu. Odvija se unošenjem poruke pomoću tastature i slanjem preko Interneta.

Chat Room - Neka vrsta virtuelne sobe, Internet foruma, u kojoj se diskutuje o određenoj temi. Obično se na Web serverima nalazi veliki broj "soba" za četovanje, sa različitom tematikom, pa korisnici sami odlučuju u kojoj će "sobi" ostvariti komunikaciju.

Check box - Polje za potvrdu. Služi da bi se korisnik opredelio za jednu ili više ponuđenih funkcija u okviru programa, kliknuvši naprosto unutar polja, pri čemu se javlja određeni znak, npr ✓.

Chip - Integrisano kolo ili čip, mikročip. Uređaj koji sadrži veliki broj elektronskih elemenata (npr. tranzistora) na malom prostoru. Obavlja niz složenih funkcija i zadataka.

Chipset - Čipset, skup integrisanih kola odnosno mikročipova koji zajednički obavljaju određene složene funkcije u računaru.

Chkdsk (Checkdisk) - Ranija DOS komanda, kojom se proverava stanje i zauzetost diska.

Class - Grupa objekata u objektno orijentisanom programiranju, koji imaju iste osobine.

Clear - Izbrisati, obrisati, ukloniti određene podatke iz dokumenta. Opcija Clear All u Excelu briše sve podatke na selektovanom području radnog lista, sadržaj (slova i brojeve) i formate (boje ćelija i drugo).

Click - Pritisak na jedan od tastera na mišu, čime se pokreće neki program (levi taster) ili, pak, dobijaju odgovarajuće informacije (desni taster).

Client – Klijent. 1. Računar u mreži koji služi za unos podataka i rad na aplikacijama, ali ne vrši nikakve usluge, za razliku od servera koji čuva i distribuira podatke, šalje dokumenta na štampu itd.; 2. Softver za povezivanje (npr e-mail program je klijentski program).

Clipart - Skup kategorizovanih slika - sličica, koje služe za umetanje u dokumente i ilustraciju. Programski paketi kao što su Microsoft Office ili Corel sadrže svoje Clipartove.

Clipboard - Prostor u memoriji u kome se privremeno čuvaju podaci dopremljeni pomoću komandi Cut ili Copy, kako bi potom bili prebačeni na željeno mesto u dokumentu.

Clone - Klon. v IBM PC compatible.

Close - Komanda koja služi za zatvaranje prozora u Windowsu.

Cluster - Skup sektora na disku koji se smatraju jednom jedinicom.

CMYK - Skraćenica za *Cyan Magenta Yellow Black* (tirkizno plava, purpurno crvena, žuta, crna). Model boja koji se koristi u štampi, gde se boja definiše prema količini sekundarnih boja (tirkizno plava, purpurno crvena i žuta). Dodavanjem crne pojačava se boja i kontrast. CMYK model omogućava prikazivanje velikog broja nijansi u štampi, uz relativno malu potrošnju boje.

COBOL - Viši programski jezik, koji je razvijen početkom šezdesetih godina prošlog veka.

Code - Kod. 1. Šifra, skup znakova koji imaju tajno značenje; 2. U programiranju, naredbe po kojima se izvršava računarski program.

Codec - Skraćenica *od Compressor/decompressor*. Softverska komponenta koja omogućava kompresiju multimedijskih fajlova (audio i video zapisa), kako bi zauzimali što manje mesta na medijima za skladištenje podataka. Tokom reprodukcije multimedijskog materijala (npr. filma) podaci se dekompresuju u originalni oblik i reprodukuju. Među najpoznatijim kodecima danas svakako su tzv. DIVX kodeci, koji omogućavaju čuvanje i reprodukciju filmova koji poseduju DVD kvalitet i mogu stati na običan CD.

Coding - 1. Pisanje programa za računare (kodiranje); 2. Šifrovanje podataka.

Cold Fusion - Softver koji služi za rad sa bazama podataka i za kreiranje Web aplikacija.

Colon – Dvotačka. Jedan od ASCII kodova (ASCII 58). Predstavljen je znakom **:** .

Color box - Paleta boja, skup raspoloživih boja koje se mogu upotrebiti u nekom programu, predstavljen u obliku kutija od kojih svaka sadrži određenu boju.

Color depth - Dubina boje. Broj bitova po pikselu, kojim se određuje koliki se broj boja i nijansi boja može prikazati na monitoru.

Color Gamut - Dijapazon boja, lepeza boja kojom raspolaže neki uređaj.

Color map - Mapa, paleta boja. Prikaz boja koje se mogu koristiti u nekoj aplikaciji.

Color separation - Separacija boja, razdvajanje boja. Postupak razdvajanja boja u kolornom dokumentu u zasebne fajlove. Pritom se svaki fajl posebno štampa odgovarajućom bojom.

Column - Kolona. Skup podataka postavljenih jedan ispod drugog u nekoj tabeli.

COM - Komponentni objektni model. Način pisanja nezavisnih programskih modula koji međusobno mogu da sarađuju. Razni delovi softvera mogu koristiti isti COM modul za svoje potrebe. COM funkcioniše uglavnom na Windows (i ponekim UNIX) računarima.

Comma – Zarez. Jedan od ASCII kodova (ASCII 44). Predstavljen je znakom **,** .

Command - Instrukcija koja je prosleđena računaru da je izvrši. Ona se može uputiti pomoću miša, tastature, čak i mikrofonom ili drugim sredstvima.

Command line - Pozicija na ekranu (u okviru komandnog interfejsa) gde se može upisati komanda.

Command prompt - Oznaka iz MS-DOS operativnog sistema, C:\>, kojom se označava da se na tom mestu može uneti komanda, kao i da je računar spreman da je prihvati.

Comment - Komentar, primedba, opaska, dodatna objašnjenja koja se mogu uneti u dokument. U Excelovom dokumentu komentari služe za unos podataka koji inače ne bi mogli ili morali da budu smešteni u same ćelije. Kada se pokazivač miša postavi na ćeliju koja sadrži komentar, pojavljuje se mali okvir za tekst u kome se može pročitati odgovarajuća informacija.

Commercialware - Komercijalni softver. Služi za prodaju krajnjem korisniku i sticanje zarade od prodaje.

Compatible - Pojam koji se odnosi na mogućnost međusobne saradnje, dopunjavanja ili istovetnog funkcionisanja. Kompatibilni personalni računari svi imaju neke zajedničke ključne osobine i funkcionišu na sličan način. Ranije i novije verzije istih softverskih projekata (npr. Office 97, 2000, XP i 2003) takođe su međusobno kompatibilne, kako bi se korisnici lakše navikli na novi softver.

Compiler - Program koji prevodi program sa višeg programskog jezika na tzv. mašinski jezik.

Components - Komponente, softverski ili hardverski segmenti računara. Tako su programi i delovi programa softverske komponente, a npr. hard diskovi, procesori, memorija itd. hardverske.

Compression - Način za kompresiju ("sabijanje") podataka tako da se smanji prostor koji zauzimaju na disku, ili tokom transfera kroz mrežu. Najpoznatiji programi za kompresiju su Arj, Zip, WinZip, Rar i drugi.

Computer - Uređaj koji služi za čuvanje, prikazivanje i obradu različitih podataka putem instrukcija i komandi koje izvršava na zadati način. Dva osnovna pojma definišu računar: hardver (fizički aspekt - komponente, diskovi, procesor, memorija itd.) i softver (programi).

Computer crime - Krivična dela učinjena upotrebom računara i manipulacijom podacima u računaru.

Computer games - Kompjuterske igrice. Jedan od najraširenijih vidova upotrebe računara. Igrice su razvrstane u mnoge kategorije (avanture, akcije, arkadne igre itd.). Novije igrice zahtevaju snažnu hardversku podršku računara. Među najpoznatijim su Counter Strike, Warcraft, Civilization i druge.

Computer geek - Fanatik, "zaluđenik" za kompjutere. Definiše osobu koja odlično poznaje računare, a s druge strane može da poseduje izvesnu neprilagođenost prema okolini koja je okružuje.

Computer virus - Zlonameran program koji je u stanju da ošteti, omete u radu ili potpuno blokira rad drugih programa ili čitavog sistema. Virus se najčešće dobija putem dokumenata i programa dobijenih iz mreže, sa Interneta itd.

CONFIG.SYS - Poznat i veoma važan fajl iz DOS operativnog sistema. Nalazi se u korenskom (root) direktorijumu i služi za učitavanje neophodnih drajvera i konfigurisanje sistema.

Configuration - Konfiguracija. Definiše način na koji je podešen softver, kao i hardversku strukturu računara (npr. koliko ima memorije, koji je hard disk, CPU, grafička kartica i dr.).

Contrast - Jedan od postupaka za podešavanje slike na monitoru, tj odnosa najsvetlijih i najtamnijih površina.

Control key - Tipka Control (CTRL) na tastaturi. Kada se koristi zajedno sa nekom drugom tipkom (ili s mišem), izvršava se neka od komandi programa. Tako npr. Ctrl + P šalje dokument na štampanje.

Control Panel - Kontrolna tabla, kontrolni panel. Prozor u kome se vrše sva fina podešavanja operativnog sistema (datum, vreme, tastatura, miš, regionalna podešenost, unos novog hardvera, podešavanje modema i drugo).

Cookie - Skup informacija koje Web server šalje korisniku (odnosno Web pretraživaču), koje se čuvaju na računaru korisnika. Prilikom svakog povezivanja na taj server, ovi podaci se iščitavaju i olakšavaju komunikaciju.

Copy – Kopiraj. Komanda kojom se određeni objekat u dokumentu (tekst, slika), ili čitav dokument ili program, može kopirati sa određenog mesta na neko drugo mesto.

Country codes - Dvoslovne skraćenice kojima se obeležavaju zemlje u kojima je postavljen neki Websajt. Nalazi se u e-mail adresama, ali i u URL adresama. Tako oznaka .uk označava Veliku Britaniju, zatim .de Nemačku, .au Australiju itd.

Courseware - Softver i materijal za računarsku obuku.

CPU (Central Processing Unit) - Procesor (centralna procesorska jedinica). Predstavlja najvažniju komponentu računara. U njemu se izvršava ogroman broj operacija i instrukcija. Najvažniji proizvođači procesora za računare su Intel i AMD.

Crack - Obično program ili postupak za razbijanje zaštite nekog programa, ili za neovlašćeni upad u računar ili mrežu; program za otkrivanje, dešifrovanje informacija.

Crash - Pad sistema. Potpuni prekid rada računara, izazvan softverski ili hardverski.

Crossover cable - Kabl sa ukrštenim provodnicima. Vrsta povezivanja UTP mrežnog kabla za direktno umrežavanje dva računara, bez posredovanja razvodnika (hub) ili skretnice(switch). Žice u UTP kablu se na određen način povezuju u konektorima (utičnicama), odnosno ukrštaju, pa otuda i pojam *cross* u nazivu (ukršten).

CTS (Clear to send) - Signal modema, kojim se naznačava da je modem spreman da pošalje podatke sa računara.

Currency - Valuta. Jedan od tipova podataka u Excelu. Ćelije se mogu formatirati tako da se brojni podaci u njima prikazuju kao valuta (Din, Euro itd.).

Cursor - Znak (najčešće u obliku strelice) na ekranu monitora, koji služi da bi ga korisnik pozicionirao na određeno mesto na ekranu i tu pokrenuo neki program, ukucao neki tekst, obrisao neki objekat i sl. Kursor menja oblik u zavisnosti od objekta na kome se nalazi. Na primer, ako se nalazi unutar Wordovog dokumenta, onda se po pravilu pretvara u vertikalnu liniju.

Cursor keys - Kursorske tipke na tastaturi (na sebi imaju strelice), pomoću kojih se kursor na ekranu može pomerati u raznim pravcima.

Custom software - Vrsta softvera koji je kreiran da zadovolji potrebe određenih korisnika i grupa koje vrše neki specijalizovani zadatak.

Customer support - Služba podrške preko koje firme omogućavaju svojim korisnicima i kupcima da dobiju uputstva o funkcionisanju hardvera ili softvera, informisanjem korisnika putem Web sajta, E-maila firme ili telefonski.

Customize - Skup procedura i postupaka pomoću kojih korisnik vrši sopstvena podešavanja i prilagođavanja programa na kojima radi, ili čitavog računarskog sistema.

Cut – Iseci. Komanda kojom se određeni objekat u dokumentu (tekst, slika), ili čitav dokument ili program, mogu "iseći", tj. premestiti sa određenog mesta na neko drugo mesto.

Cyber - Često korišćen prefiks u složenicama iz oblasti računarstva i komunikacija.

Cyber cafe - Vrsta kafea u kome postoji usluga priključenja na Internet.

D

Daemon - Vrsta programa koji svoju funkciju obavlja u pozadini, neprimetno. U slučaju potrebe, izvršava određene zadatke.

Data - Opšta oznaka za podatke, skup informacija bilo koje vrste. *Data* je množina latinske reči *datum*.

Data bank - Banka podataka.

Data buffer - Bafer, rezervisani deo memorije koji prihvata podatke koje sistem treba da obradi.

Data corruption - Oštećenje podataka, gubitak podataka.

Data encryption - Postupak šifrovanja ili kodiranja podataka kako bi se sprečio neovlašćeni pristup podacima.

Data entry - Unos podataka.

Data Error reading drive C: - Poruka o grešci prilikom čitanja podataka sa diska. Potiče iz operativnog sistema DOS.

Data flow - Putanja kojom se podaci kreću od polazne lokacije do konačne lokacije.

Data independence - Nezavisnost podataka od softvera koji rade sa podacima. Na taj način veliki broj programa može pristupati takvim podacima i manipulisati njima.

Data integrity - Integritet podataka, tačnost podataka.

Data interchange format - Format fajla za čuvanje podataka u obliku tabela.

Data manipulation - Manipulacija podacima. Postupak obrade podataka, unosa, modifikacije i sl. pomoću programa za rad sa podacima i bazama podataka.

Data mining - Složen proces istraživanja zakonitosti u bazama podataka. Može da bude od koristi u mnogim oblastima ljudske delatnosti (nauka, ekonomija itd.).

Data packet - Paket podataka. Način na koji se podaci prenose kroz mrežu, u obliku paketa.

Data recovery - Oporavak podataka, vraćanje podataka. Informacije izgubljene zbog oštećenih uređaja za skladištenje podataka, drugih hardverskih problema ili napada virusa mogu se u određenim slučajevima delimično ili potpuno vratiti.

Data source - Izvor podataka.

Data validation - Validacija, provera validnosti, ispravnosti podataka.

Database - Baza podataka. Svaki skup podataka, organizovan na određen način.

Database administrator - Administrator baze podataka, osoba koja kontroliše baze podataka, brine o očuvanju integriteta, zaštiti i bezbednosti baza podataka.

Database server (DBS) - Server baze podataka; predstavlja računar posebno namenjen čuvanju i održavanju baza podataka. Omogućava klijentskim računarima da dobiju tražene informacije.

Datagram - Skup podataka manji od paketa podataka, koji, prilikom transfera kroz mrežu, nosi sa sobom odredišnu adresu. Ponovo se, sa ostalim jedinicama, sastavlja u pakete podataka na odredištu.

DBMS (Data Base Management System) - Složen softver kojim se omogućava da veći broj korisnika unosi ili dobija podatke iz baza podataka. Među najpoznatijima su Oracle, Datacom i drugi.

Dead halt - Totalna blokada računara. Ponovno uspostavljanje normalnog režima moguće je jedino restartovanjem računara, odnosno ponovnim podizanjem sistema.

Debug - "Debagovanje". Postupak otklanjanja nepravilnosti u funkcionisanju softvera ili hardvera.

Decimal – Decimalni. Brojčani sistem koji za osnovu ima broj 10. Računari, naprotiv, koriste binarni sistem (osnova 2), ali i heksadecimalni (koji ima osnovu 16).

Decimal point - Decimalna tačka. Jedan od ASCII kodova (ASCII 46). Predstavljena je znakom . .

Decoder – Dekoder. Sistem (može biti hardverski ili softverski) koji kodirane podatke ponovo konvertuje u njihov izvorni oblik.

Decompiler – Dekompajler. Program koji mašinski kod ponovo prevodi u viši programski jezik.

Decompress - Dekompresovati, "raspakovati" kompresovani fajl u normalan oblik.

Decrypt – Dešifrovati, odnosno dekodirati podatke, vratiti ih u čitljiv ili razumljiv oblik. Suprotno od *decrypt*: *Encrypt* (šifrovanje, enkripcija).

Decryption - Dešifrovanje, dekodiranje. Postupak prevođenja šifrovanih podataka u originalan i razumljiv oblik.

Dedicated - Namenski. Pojam koji se često odnosi na namenske računare i servere u mreži.

Default - Podrazumevano stanje ili podrazumevana vrednost. Predstavlja skup unapred podešenih vrednosti i stanja koje računar nudi, ukoliko ili sve dok korisnik ne izvrši svoja podešavanja.

Defragment - Defragmentacija. Odnosi se na proces sređivanja i organizovanja fajlova na hard disku. Fragmenti fajlova, razbacani na raznim lokacijama po hard disku, organizuju se pomoću odgovarajućeg softvera u celine, kako bi se olakšalo pretraživanje hard diska i time ubrzao njegov rad.

DEL - Tipka na tastaturi (ASCII kod 127).

Delete - Brisanje različitih podataka. Pomoću komande Del mogu se obrisati delovi teksta, čitavi dokumenti, fajlovi, folderi, programi.

Dell - Jedan od najpoznatijih proizvođača personalnih računara u svetu.

Demo - Besplatan softver koji služi kao pregled i prezentacija celovite prodajne verzije softvera. Distribuira se u velikoj meri putem Interneta.

Demodulation - Demodulacija; konvertovanje analognih podataka u digitalne.

Denial of service attack (DoS) - Napad uskraćivanja usluga; vrsta napada na mrežne računare, pri čemu se korisnicima uskraćuje svako pravo korišćenja mreže i njenih resursa.

Desktop - Radna površina u operativnom sistemu Windows. Sastoji se od pozadine (background), taskbara (palete poslova ili zadataka) i ikonica.

Desktop case - Vrsta računarskog kućišta, položeno kućište.

Desktop computer - Desktop računar sa položenim kućištem, manjih dimenzija, a monitor se može postaviti na samo kućište.

Desktop publishing - Stono izdavaštvo. Upotreba računara za proces pripreme raznih dokumenata i publikacija (novine, knjige itd.) za štampu. Najpoznatiji program za stono izdavaštvo je Quark Express.

Destination - Odredište, destinacija. Lokacija na koju se premešta određeni dokument, program, folder itd.

Device driver – Drajver. Program pomoću koga operativni sistem omogućava rad hardverskih komponenata (štampača, zvučnih i grafičkih kartica, modema, skenera itd.). Drajver je neophodan da bi komponenta uopšte mogla da funkcioniše u računaru. Operativni sistemi često već imaju ugrađenu podršku (drajvere) za veći broj komponenata, pa onda instalacija drajvera nije uvek potrebna.

DHCP (Dynamic Host Configuration Protocol) – Protokol dinamičke konfiguracije glavnog računara. Onogućava dodeljivanje privremene IP adrese računaru koji se priključuje na Internet.

DHTML - Dinamički HTML dokumenti, dokumenti sa dinamičkim sadržajem. Sadrže tri osnovne komponente: HTML, JavaScript i Cascading Style Sheets.

Dial tone - Signal iz telefonske mreže koji naznačava da je telefonska veza spremna za biranje željenog broja.

Dial-Up - Način povezivanja korisnika računara sa mrežom putem telefonske linije, pozivanjem odgovarajućeg telefonskog broja. Ovo je još uvek najčešći način povezivanja velikog broja korisnika na Internet.

Dialog box - Okvir za dijalog. Vrsta prozora, ili okvira, koji služi za razna podešavanja. Korisnik u njemu može da vrši određene izmene i prilagođavanja programa, dokumenata ili operativnog sistema.

Digital Audio Tape (DATE) - Magnetska traka koja se koristi za čuvanje (bekap) računarskih podataka. Može da prihvati oko 12 Gb podataka.

Digital camera - Uređaj koji snima slike u digitalnom obliku. Ovako snimljene, lako se prenose na računar i obrađuju ili kategorizuju.

Digital channel - Kanal za prenos podataka u digitalnom obliku. Prenosu podataka kroz digitalni kanal mora prethoditi konvertovanje analognih podataka u digitalne.

Digital information - Vrsta informacije koja je zapisana u digitalnom, odnosno binarnom obliku, isključivo pomoću brojeva 1 i 0. Ovo je pogodan način da se informacije prenesu u računar i da ih on razume i obradi.

Digital Subscribers Line - v. DSL.

Dir - DOS komanda za listanje direktorijuma.

Direct 3d - Softver koji omogućava poboljšano funkcionisanje grafike u računarskim igricama.

Directory - Direktorijum, folder, fascikla. Hijerarhijski sistem organizovanja datoteka u računaru, pomoću tzv. direktorijuma ili (u novije vreme) foldera. U direktorijumima se čuvaju liste datoteka koje su smeštene na hard disk (ili neki drugi medij za skladištenje podataka). Najviši direktorijum u hijerarhiji naziva se Root, odnosno korenski, osnovni direktorijum. Unutar njega nalaze se ostali direktorijumi i poddirektorijumi.

Directory tree - Stablična (drvoidna) struktura direktorijuma. Označava način na koji su direktorijumi (folderi, fascikle) i fajlovi predstavljeni na hard disku, poput stabla sa granama.

Disable - Isključiti, staviti van upotrebe. 1. Isključiti neko svojstvo programa, neku opciju ili neko podešavanje; 2. Isključiti neku hardversku komponentu, tako da više ne funkcioniše u operativnom sistemu.

Disassembler - Program koji mašinski kod ponovo prevodi u asemblerski.

Discard - Ukinuti, isključiti neku funkciju programa.

Disconnect - Isključiti se sa veze, prekinuti mrežnu vezu, prekinuti telefonsku vezu koja je omogućavala povezivanje s mrežom odnosno Internetom.

Disk cache - Keš na disku. Deo RAM memorije koji služi kao keš između diska i procesora. Neophodan je s obzirom na to da je dobijanje podatka sa hard diska sporo. Programi za keširanje omogućavaju da se podaci, prethodno već traženi sa hard diska, sada dobiju iz keša, što ubrzava rad.

Disk formatting - Formatiranje diska. Postupak u kome se disk jedinica (hard disk, flopi disk) priprema tako da računar može na njega unositi podatke i iščitavati ih.

Diskette - Flopi disk, savitljivi disk. Manji, prenosiv 3,5-inčni disk, sa kapacitetom od 1,44 Mb, koji služi za transfer ili čuvanje manjih količina podataka.

Display - Ekran monitora, monitor.

Display adapter - Jedan od standardnih naziva za grafičku karticu (uređaj koji služi da se informacije, slike itd. prikažu na ekranu). Grafička kartica umnogome odlučuje o kvalitetu slike (rezoluciji, broju boja) ili mogućnosti prikaza složenijih sadržaja (filmovi, kompjuterske igrice).

Distributed Computing – Distribuirano računarstvo. Tehnologija koja omogućava da se deo posla koji obavlja računar raspodeli na više računara.

Dithering - Postupak u obradi grafičkih fajlova, umetanje nijansi boja radi stvaranja efekta umekšanih, umesto iskrzanih, nazubljenih linija.

DMA (Direct Memory Access) - Direktan pristup memoriji. Transfer podataka sa jedne memorijske lokacije na drugu, bez učešća centralnog procesora, što rezultuje bržim prenosom podataka.

Domain name - Ime domena. Tekstualni oblik Internet adrese koji je, za razliku od brojčanog oblika koji razumeju mašine, prihvatljiv i razumljiv za čoveka, na primer microsoft.com. Prvi deo imena definiše organizaciju, a drugi deo ili tip organizacije (komercijalna .com, neprofitna .org, obrazovna .edu, mrežna .net itd.) ili zemlju (.ca je Kanada, .fr je Francuska itd).

Domain Name System (DNS) - Sistem imenovanja domena. Predstavlja sistem hijerarhijski organizovanih tekstualnih imena domena, koja odgovarajući serveri prevode u numeričke Internet adrese, razumljive računarima koji komuniciraju u mreži, npr. 212.134.57.198 .

DOS (Disk Operating System) - Ranije veoma zastupljen operativni sistem, koji se i danas koristi. Postoje verzije PC DOS, MS-DOS i mnoge druge.

Dot address - Numerički predstavljena Internet adresa, u kojoj su brojni podaci razdvojeni tačkom, npr. 123.234.48.111.

Dot matrix printer - Matrični igličasti štampač. Vrsta štampača koji proizvodi otisak načinjen od tačaka.

Double click – Dvostruki, uzastopni klik na taster miša. Time se obično ili aktiviraju programi ili otvaraju folderi i sl.

Double-sided disk - Disk na kome se podaci mogu upisivati sa obe strane, npr. flopi disk.

Double spacing - Dvostruki prored. Podešavanje teksta u tekst procesorima tako da razmak između dva reda bude dvostruk.

Down - U računarstvu: Biti van upotrebe, biti isključen zbog problema sa hardverom ili softverom.

Download - Preuzimanje sadržaja sa drugog računara (najčešće putem Interneta). Suprotno od toga: *upload*, ili slanje podataka na drugi računar.

Downloadable - Koji se može preuzeti iz mreže (npr. sa Interneta.

Dpi (dots per inch) - Broj tačaka po inču. Definiše rezoluciju štampača, monitora, skenera. Skeneri sa rezolucijom 600 x 1200 imaju 720000 tačaka po kvadratnom inču.

Draft mode - Način štampanja dokumenta gde je drastično smanjen kvalitet radi povećanja brzine, gruba štampa.

Draft quality - Način štampanja dokumenta u kome je rezolucija štampe niska, pa je i kvalitet lošiji.

Drag - Prevlačenje objekta po ekranu, s jednog mesta na drugo.

Drag and drop - Tehnika "odvuci i pusti". Omogućava da se određeni objekti premeste s jednog mesta na drugo (npr. fajl iz jednog u drugi folder, ili deo teksta s jednog mesta u dokumentu na drugo) tehnikom prevlačenja pomoću miša i zatim otpuštanjem tastera miša na lokaciji na koju želimo da objekat bude premešten.

Drawing program - Program za crtanje. Opšta oznaka za programe koji raspolažu skupom alata i procedura za kreiranje crteža i grafičkih radova.

Drive – Drajv, uređaj koji omogućava upis i čitanje podataka sa diskova, tako što rotira diskove velikom brzinom. Primeri ovih uređaja su hard disk drajv, flopi drajv, CD ROM drajv.

Drop cap - Upušteno, ukrasno veliko slovo na početku pasusa ili poglavlja u nekom tekstu.

Drop down list - Padajuća lista. Kontrola koja omogućava da se klikom miša pojavi čitava lista sa opcijama. Lista je, inače, zatvorena i samo se vidi poslednja odabrana stavka.

DSL - Digitalna pretplatnička linija. Novija tehnologija za prenos podataka velikom brzinom, koja koristi klasičnu analognu telefoniju. Time se korisnicima od kuće, ali i firmama, omogućava brza veza sa Internetom.

DTP – v. Desktop publishing.

Dual boot - Računarski sistem koji sadrži dva operativna sistema.

Duplex - Istovremeni prenos i primanje podataka u sistemima za komunikaciju.

DVD (Digital Versatile Disk) - Digitalni versatilni disk. Disk (optički medij) koji može da čuva mnogo veću količinu podataka od standardnog CD-a. Najčešće se koristi za multimedijske sadržaje (DVD filmove).

Dvorak keyboard - Vrsta tastature. Ima promenjen raspored slova zbog efikasnijeg i bržeg kucanja.

Dynamic packet filtering - Proces dinamičkog filtriranja paketa podataka, koji služi da bi se, tokom komunikacije između Interneta i privatne mreže, filtrirali i preuzeli samo bezbedni podaci, a sumnjivi odbacili.

Dynamic page - Vrsta HTML dokumenta koji sadrži dinamičke elemente, npr. male Javine programe (tzv. *Java applet*), animirane sličice (animirani GIF), dugmad, ActiveX kontrole, animacije urađene u nekom od odgovarajućih programa (Flash, Swish itd.).

E

E-book - Elektronska knjiga. Knjiga u elektronskom izdanju, publikovana na Webu, sa mogućnošću preuzimanja sa Weba i čitanja na sopstvenom računaru.

E-business - E-posao. Poslovi koji se obavljaju posredstvom elektronskih medija, među kojima su Internet, razne računarske mreže i drugo.

E-commerce - Elektronska trgovina. Vrsta poslovanja u kome se računari koriste za obavljanje poslovnih transakcija, kupovinu, prodaju i razmenu podataka, reklamiranje i drugo.

E-mail - Elektronska pošta. Vrsta mrežne usluge pomoću koje se vrši slanje i primanje poruka i fajlova.

E-mail address - E-mail adresa. Jedinstvena adresa korisnika na Internetu. Predstavlja odredište na koje je upućena neka e-poruka. Sastoji se od korisničkog imena praćenog znakom @, imenom provajdera i poddomenom, npr Petarpetrovic@xynet.yu.

E-zine (Electronic magazine) - Časopis, publikacija u digitalnom obliku. Ova vrsta publikacije objavljuje se na Internetu, slanjem e-mailom ili putem prenosivih medija kao što su CD ROM, flopi itd.

Edit - Postupak obrade, prepravke i uređivanja nekog dokumenta.

EDO DRAM - Vrsta memorijskog modula, brza dinamička RAM memorija.

EDP (Electronic Data Processing) - Elektronska obrada podataka. Proces obrade podataka korišćenjem računara i elektronskih uređaja.

Effect - Efekat, skup procedura i postupaka kojima se objektima (grafičkim ili tekstualnim) u dokumentu dodaju odgovarajući efekti koji poboljšavaju njegov izgled, omogućavaju animaciju grafičkih objekata u dokumentu itd.

EGA (Enhanced Graphics Adapter) - Nekada popularan tip grafičke kartice, naslednik tzv. CGA kartice.

EISA - Proširenje tzv. ISA magistrale sa 16 na 32-bitnu. Time nije bila ugrožena funkcionalnost ISA kartica na ovim magistralama.

Eject button - Dugme za izbacivanje diska, obično na CD ROM i flopi uređajima.

Electronic mail – v. E-mail.

Electronic publishing - Elektronsko izdavaštvo. Izrada publikacija koje se po pravilu ne štampaju, već se mogu pregledati na računaru. Mogu se naći na Internetu, slati preko E-maila ili biti dostavljane na CD ROM-u ili flopi disku.

Em dash - Označava dužu crtu , unetu pomoću odgovarajuće tipke na tastaturi, _ .

Empty - Prazan, koji ne sadrži objekte, elemente. Pojam kojim se označava prazan direktorijum, ili prazna korpa za otpatke (Recycle Bin). Osim toga, Empty znači isprazniti i najčešće se dovodi u vezu sa postupkom trajnog brisanja dokumenata iz korpe za otpatke (pomoću komande Empty Recycle Bin.

Enable - Uključiti, aktivirati. Podešavanje kojim se neka hardverska funkcija ili komponenta, ali i softverska funkcija ili postupak, aktivira odnosno uključuje.

Encarta - Poznato multimedijsko izdanje, enciklopedija koju je izdao Microsoft.

Encoding - Šifrovanje podataka.

Encrypt - Šifrovati.

Encryption - Enkripcija, šifrovanje, kodiranje podataka. Suprotno: *decryption* - dekripcija, dešifrovanje.

En dash - Kraća crta, crtica ("-"), uneta pomoću odgovarajuće tipke na tastaturi.

End Key - Tipka End na tastaturi. Ima višestruku ulogu u pozicioniranju kursora u tekst procesorima (na početak ili kraj reči, reda, dokumenta itd.).

End notes - Napomene na kraju, završne napomene. Mesto u dokumentu koje upućuje na napomene koje se nalaze na samom kraju dokumenta.

End user - Krajnji korisnik. Osoba koja je stvarni korisnik nekog softverskog ili hardverskog proizvoda.

Enhancement - Poboljšanje, hardversko ili softversko.

ENIAC - Oznaka za prvi računar, napravljen 1946. god.

Enter - Ulaz. Višenamenska tipka na tastaturi. Na numeričkom delu tastature daje rezultat izračunavanja. Na alfanumeričkom delu tastature oznaka Enter služi za aktiviranje podrazumevanih komandi u dijalog prozorima, a u tekst procesorima za prelazak u novi pasus.

EPROM (Erasable Programmable Read-Only Memory) - ROM čip koji se može programirati i sa koga se podaci mogu obrisati i na njega ponovo upisati.

EPS (Encapsulated PostScript) - Format grafičkog fajla, koji mogu da prihvate i obrađuju mnogi računari i grafički programi. Pored *Tiff* formata i još nekih, koristi se u velikoj meri u stonom izdavaštvu.

Erase - 1. Brisanje nekog nacrtanog objekta ili delova crteža; 2. Brisanje podataka iz memorije.

Eraser - "Gumica". Alat kojim se mogu uklanjati delovi crteža ili fotografija. Predstavlja jednu od standardnih alatki u grafičkim programima.

Ergonomic - Ergonomski, koji je načinjen po meri i u skladu sa čovekovim potrebama.

Error - Greška koja dovodi do problema u funkcionisanju softvera ili potpunog prestanka rada.

Error message - Poruka o grešci, kojom se korisnik obaveštava o problemu u funkcionisanju. Obično se naznačava šta je generalno uzrokovalo problem.

Esc - Tipka Escape na tastaturi (ASCII kod 27). Višenamenska tipka. Prekida tok programa, ili vraća korisnika na prethodnu poziciju, ili ponekad isključuje program. Koristi se u kombinaciji s drugim tipkama.

Ethernet – Eternet, jedna od najčešće korišćenih mrežnih arhitektura za umrežavanje računara u tzv. mreže lokalnog tipa (LAN). Za umrežavanje se koristi koaksijalni kabl, UTP kabl (sa upredenim paricama), optički kabl, ali i bežična veza. Najčešće korišćen protokol u ovim mrežama je TCP/IP.

Eudora - Popularan E-mail program, proizvod firme Qualcomm.

Event - Događaj u sistemu na koji program reaguje na odgovarajući način. Svi programi su vođeni ili uslovljeni događajima u sistemu (*event-driven*). Tako dvostruki klik miša na ikonicu nekog programa predstavlja "događaj" u sistemu, na koji računar reaguje tako što pokreće željeni program.

Excel - Program za izradu tabela i tabelarna izračunavanja, deo softverskog paketa Microsoft Office. Proizvodi ga Microsoft korporacija.

Exchange - Razmena. U oblasti računarstva odnosi se na telefonski pozivni broj (npr. 011 za Beograd). Ove tri cifre se izostavljaju u lokalnim pozivima.

Exit – Komanda za izlazak iz programa.

Expansion slot - Utičnica za proširenje, slot. Vrsta utičnice u računaru (obično na matičnoj ploči) na koju se mogu priključivati dodatne kartice koje proširuju mogućnosti računara (npr. zvučna kartica, modem, mrežna kartica , TV kartica itd.).

Expireware - Softver koji je dat korisnicima na upotrebu, ali sa ograničenim vremenom korišćenja (15 ili 30 dana npr.) ili se može pokrenuti ograničen broj puta.

Explorer (Windows Explorer) - Windowsov sistem za pretraživanje foldera i fajlova.

Export - "Izvoz", konvertovanje nekog dokumenta u drugi format kako bi bio dostupan drugim aplikacijama. Tako se grafički dokument izrađen u Corelu (sa ekstenzijom .cdr) može konvertovati u format JPG, dostupan većini programa.

Extensible Markup Language - v. XML.

Extension - Ekstenzija, oznaka za tip (format) datoteke. Sve datoteke, osim imena, sadrže i ekstenziju kojom se definiše njen tip. Na taj način može se utvrditi koji je program kreirao ovu datoteku. Tako Microsoft Word kreira datoteke koje imaju ekstenziju .doc, npr. Dokument12.doc.

External drive - Spoljni uređaj. Uređaj koji se ne nalazi u kućištu računara, već je povezan sa njim na odgovarajući način, na primer eksterni hard disk.

External modem - Eksterni (spoljni) modem. Vezuje se sa kućištem preko serijskog porta.

Extract - Izvući, izdvojiti. Izvući datoteke iz arhive, raspakovati sve ili određen broj fajlova iz komprimovane datoteke.

F

F keys - Funkcijske tipke. Niz tastera u gornjem redu tastature, obeleženih od F1 do F12, koji obavljaju različite funkcije, zavisno od toga kako se koriste u odgovarajućim programima.

F2F - *Face to face*, odnosno "licem u lice". Skraćenica koja označava direktnu komunikaciju korisnika, a ne putem Interneta ili e-mail servisa.

Fail-safe system - Pouzdan, bezbedan sistem. Vrsta računarskog sistema koji je u stanju da nastavi da funkcioniše i posle defekata sistema ili softverskih problema.

Failure - Prestanak rada, izazvan greškom u funkcionisanju neke komponente sistema.

Fair use - Fer korišćenje, legalna upotreba. Pojam koji se odnosi na softver i autorske radove koji podležu zaštiti autorskog prava, definišući u kojoj meri se može koristiti nečije delo a da to ne prekoračuje limite određene autorskim pravom.

Fan - Ventilator, komponenta koja se najčešće ugrađuje u kućišta računara radi hlađenja sistema, a postavlja se i na procesore i nekoliko drugih čipova koji zahtevaju hlađenje zbog razvijanja veće količine toplote (npr. grafičke čipove).

FAQ (Frequently Asked Questions) - Često postavljana pitanja. Deo Websajta na kome se, u vidu pitanja i odgovora, korisnicima dostavljaju odgovori na najvažnija pitanja iz neke oblasti.

Fast ethernet - Brzi Eternet, vrsta Eternet mreže koja omogućava transfer podataka brzinom do 100 megabita u sekundi.

Fast infrared port - Brzi infracrveni port.

FAT (File Allocation Table) - Tabela razmeštaja fajlova na disku. Nalazi se na hard disku i čuva podatke o datotekama instaliranim na hard disku (veličina i pozicija). Novija, poboljšana verzija, FAT 32 i danas se dobrim delom koristi, a ustanovljena je radi podrške diskovima s većim kapacitetom.

Fatal error - Fatalna greška. Greška koja po pravilu izaziva blokadu i pad sistema.

Fault - Greška.

Fault tolerance - Tolerancija greške. Sposobnost sistema da, bez gubitaka u softveru i podacima od vitalnog značaja, nastavi rad uprkos iznenadnim kvarovima. Univerzalno snabdevanje električnom energijom iz rezervnih baterija (tzv. UPS) je jedan od načina da se poveća otpornost na greške.

Favorites - Omiljene datoteke; omiljene Web lokacije. Lista podataka o omiljenim fajlovima, ili lokacijama na Web sajtu. Korisnik lako pronalazi Web sajt koji je memorisao u spisku omiljenih lokacija tako što klikom aktivira stavku iz te liste, a Web pretraživač ga vodi direktno na tu lokaciju. Time se zaobilazi često komplikovano unošenje Web adresa.

FD - Flopi disketa. Savitljiv, 3,5-inčni disk koji služi za transfer manjih količina podataka, s kapacitetom od 1,44 Mb.

Fiber optic - Koji se sastoji od optičkih vlakana. Obično se odnosi na optički kabl.

File – Fajl. Skup podataka, zabeleženih u formi bajtova, koji je snimljen u računaru kao jedna jedinica, pod zajedničkim imenom, npr. Dokument12.doc. Fajl može biti tekstualni dokument, grafički dokument, program, baza podataka i drugo.

File Attach - Prilaganje fajla uz E-mail. v. Attachment.

File compression - Kompresovanje fajla, koje se vrši da bi zauzimao manje prostora na disku, ili bio brže poslat kroz mrežu.

File conversion - Konvertovanje fajla iz jednog u drugi format, npr. Wordovog dokumenta u tekstualnu datoteku (iz tekst1.doc u tekst1.txt).

File extension - Ekstenzija fajla. Oznaka koja se pojavljuje posle naziva dokumenta, ispred koje stoji tačka. Ova oznaka definiše tip fajla. Tako ime fajla Slika1.bmp označava fajl koji je sačuvan u grafičkom formatu *bmp*, gde je .bmp ekstenzija.

File name - Ime fajla, npr. tabela2.xls, gde je Tabela2 ime dokumenta a .xls ekstenzija.

File not found - Fajl nije pronađen. Poruka koja se javlja kada računar ne može da pronađe traženi fajl.

File server – Računar-server, koji služi isključivo u svrhe čuvanja i distribucije fajlova.

File sharing - Deljenje, odnosno zajednička upotreba fajlova u mreži. Korisnik u mreži može, ukoliko ima određene privilegije, preuzeti dokument sa drugog računara i eventualno ga modifikovati.

File transfer - Prenos fajla sa jednog računara na drugi.

File update - Ažuriranje fajla, korigovanje postojećeg fajla unošenjem izmena.

Firewall - Mrežna barijera. Softverska ili hardverska komponenta računara koja sprečava neželjeni mrežni saobraćaj ka računaru. Time se sprečava prodor virusa, kao i neželjenih i nezatraženih programa iz mreže, npr. sa Interneta.

FireWire - Vrlo brza serijska magistrala, koju je projektovala kompanija Apple. Omogućava kvalitetno povezivanje i brzu komunikaciju između računara i drugog elektronskog hardvera.

First line indent - Uvlačenje prvog reda u pasusu. Jedan od postupaka za formatiranje teksta u tekst procesorima (npr. u Wordu).

Flatbed scanner - Danas najčešće zastupljen tip skenera koji, za razliku od ručnog, ima fiksiranu staklenu površinu na koju se postavlja dokument, pa je skeniranje lakše i preciznije.

Flatten - Postupak "zaravnjenja" slike u programima za obradu slika i fotografija (npr. u Photoshopu). Pritom se svi slojevi slike pretvaraju u jedan sloj. Ovaj postupak se obično izvodi na kraju rada, kada sliku treba sačuvati.

Flavor - Podvrsta, podvarijanta. Uglavnom se odnosi na podvarijante operativnih sistema kao što su UNIX ili Linux.

Floppy disk driver - Uređaj za pokretanje flopi diskete, kao i za upis i brisanje podataka.

Floppy disk – v. FD.

Flow control - Kontrola protoka podataka. Način za kontrolu komunikacije dva uređaja, pri čemu se podaci odredišnom uređaju ne šalju sve dok ovaj ne potvrdi da je spreman za prihvat podataka.

Folder – v. Directory.

Fonts - Fontovi. Skup karaktera (slova, brojeva i simbola koji se koriste u tekst procesorima i drugim programima) sa definisanim stilom. Među najpoznatijima su Times New Roman, Arial, Tahoma, Verdana, **Impact**, MS Sans Serif i drugi.

Font size - Veličina fonta. Veličina fonta na ekranu ili na štampanom dokumentu, a meri se tačkama (*point*). Veličina fonta se može podešavati u tekst procesorima, a najčešće se koriste 12 ili 14 za običan tekst, a veća za podnaslove, naslove itd.

Footer – Podnožje. Poseban prostor u dnu stranice, praktično u donjoj margini, u kome se mogu unositi važni podaci koji identifikuju dokument ili koji daju važne informacije o dokumentu (broj strane, datum, vreme, ime dokumenta). Podaci u futeru pojavljuju se na svakoj stranici dokumenta. v. i Header (zaglavlje).

Format document - Formatiranje dokumenta; proces koji podrazumeva konačno uobličavanje dokumenta pre snimanja ili štampanja. Pod formatiranjem se podrazumeva poravnavanje teksta, određivanje veličine fonta i razmaka između redova, odabir fonta, definisanje tabulatora, zaglavlja, margina itd.

FORTRAN - Viši programski jezik, koji služi za izradu matematičkih aplikacija. Razvijen je početkom pedesetih godina prošlog veka (1954. god.).

Forward - Dugme u Web pretraživačima koje korisnika, posle vraćanja unazad, vraća napred na stranicu na kojoj se poslednji put nalazio.

Frame – Okvir. 1. U mrežnim komunikacijama, paket podataka, promenljive veličine; 2. Granični okvir kojim se neki grafički objekat okružuje i odvaja od ostalog dela dokumenta, npr. od teksta; 3. Prostor na Web stranicama; 4. Pojedinačna slika u nizu slika koje predstavljaju video zapis.

Frames per second (fps) - Broj slika u sekundi, prikazanih u nekom video zapisu. Što je veći broj slika, to je video zapis kvalitetniji.

Free software - Besplatan softver, programi koji se ne plaćaju, a dozvoljeno je umnožavanje i distribucija.

Free space - Obično definiše koliko je prostora nezaposednuto na hard disku ili nekom drugom uređaju (flopi, CD ROM).

Freeware - Obično definiše besplatan softver, ali sa izvesnim restrikcijama u pogledu distribucije.

Freeze - Situacija u kojoj se računar "zamrzne", odnosno blokira: programi i pokazivači ne funkcionišu, usled greške u softveru ili hardveru.

FTP (File Transfer Protocol) - Protokol kontrole transfera. Mrežni, klijentsko-serverski protokol, koji omogućava transfer fajlova između računarskih sistema. FTP je deo skupa protokola pod nazivom TCP/IP.

FTP Proxy - Server koji šalje i prima fajlove sa drugog servera u ime radne stanice.

Full featured development language - Potpuno samostalan razvojni jezik. Programski jezik kojim se mogu pisati samostalni programi.

Function keys - Funkcijske tipke na tastaturi koje izvršavaju određene zadatke, zavisno od programa. Tipka F1 se u mnogim programima često koristi za aktiviranje i prikazivanje pomoći i uputstava za rad. v. Help.

G

Game - Računarska igra, igrica. Ponuda kompjuterskih igrica danas je veoma velika i predstavlja ozbiljan komercijalni posao.

Game pad - Vrsta upravljača za igranje računarskih igrica.

Game port - Utičnica na računaru koja služi za priključenje upravljačkih uređaja za igranje računarskih igrica: džojstika, *game pad*-ova i sl.

Gamer - Igrač. Osoba koja igra različite računarske igrice.

Gamut - Paleta boja, lepeza boja.

Garbage – Netačni, neispravni, nevažeći podaci; otpaci.

Gates, Bill - Vlasnik i osnivač korporacije Microsoft. Proizvodi Microsofta, operativni sistemi Windows, softverski paket Microsoft Office i drugi predstavljaju najprodavaniji softver u svetu.

Gateway - Mrežni prolaz. Uređaj koji povezuje i omogućava komunikaciju između mreža koje upotrebljavaju različite mrežne protokole.

Gb - Gigabit, jedinica od 1024 megabita.

GB – Gigabajt. Jedinica od 1024 megabajta, 1000 megabajta.

General protection fault - Greška u sistemu koja je dovela do prekida rada programa, kako bi se zaštitio čitav sistem.

GHz - Mera za frekvenciju, milijardu ciklusa u sekundi.

GIF (Graphics Interchange Format) - Grafički format, razvijen u prvom redu za prikazivanje rasterskih (bitmapiranih) slika na Internetu, na Websajtovima. Može imati 2 do 256 boja.

Gigabit Ethernet - Brzi Eternet. Standard kojim se omogućava da se u Eternet mrežama ostvaruju brzine prenosa od 1000 Mbps (megabita u sekundi, odnosno 1 gigabit), za razliku od standardne od 100 Mbps.

Global - 1. Globalan, planetarni, opštevažeći; 2. Koji važi u čitavom programu, globalna promenljiva, varijabla.

Google - Jedan od najvećih Websajtova, koji služi za pretraživanje Interneta.

GOTO - Idi na... Iskaz koji se koristi u programiranju za bezuslovni prelazak na neki drugi iskaz, odnosno deo programa.

GPS - Skraćenica za satelitski sistem globalnog pozicioniranja.

Grabber - Softver koji omogućava uzimanje slike iz video zapisa, ili uzimanje muzičkih i zvučnih fajlova (npr. sa standardnog audio CD-a) i manipulaciju njima (konverzija u druge formate, na primer). Među najpoznatijima je Audio Grabber.

Grammar - Gramatika. Pojam koji se često koristi kod tekst procesora. Programi za obradu teksta obično sadrže programske module koji omogućavaju proveru i korekciju gramatičke ispravnosti teksta. Opcija Check Grammar (proveri gramatiku) u Wordu se nalazi u meniju Tools, u stavci Options.

Graphics card - Grafička kartica, video kartica, hardverska komponenta koja omogućava prikaz slike na ekranu računara.

Graphics processor - Grafički procesor. Čip integrisan u grafičku karticu koji omogućava da se na njoj obavlja deo poslova za koji je zadužen centralni procesor (CPU), čime se CPU rasterećuje i ubrzava njegov rad.

Gray scale - Siva skala. Čitav opseg sivih tonova, od crne do bele, kojim se mogu korigovati nijanse boja neke slike ili napraviti crno-bela slika.

Greater than or equal to - Veće ili jednako.

Green PC - Računar ili neka od računarskih hardverskih komponenata koja podržava režim prelaska u stanje štednje energije, obustavom ili smanjenjem napajanja određenih podsistema posle izvesnog perioda nekorišćenja.

Grid lines - Rešetkasta mreža pomoćnih linija, koja služi za precizniji rad u određenim programima, pogotovo grafičkim.

Groupware - Vrsta softvera namenjena radnim grupama, s ciljem da se omogući saradnja korisnika na nekom poslu. Ovaj softver generalno sadrži podršku za međusobnu komunikaciju (E-mail), kao i podršku za planiranje i razvoj projekata.

Guest - Gost. 1. Vrsta korisničkog naloga koji korisnicima koji nemaju regularan nalog omogućava da pristupe računaru, obično uz određene restrikcije u pogledu korišćenja; 2. Opcija koja korisnicima Interneta omogućava da se povežu na Internet, najčešće na sajt određenih provajdera, i da tu provere utrošeno vreme ili druge podatke. Prijavljivanje korisnika na Internet kao gosta omogućava vrlo restriktivno korišćenje, uglavnom ograničeno na gledanje samo jednog sajta i sa vremenskim limitom.

GUI (Graphical User Interface) - Grafički korisnički interfejs. Podrazumeva komunikaciju s računarom pomoću grafičkih elemenata postavljenih na ekranu, među kojima su najpoznatiji ikone, meniji, prozori, okviri za dijalog, dugmići, padajuće liste itd. Aktiviraju se pomoću miša ili preko tastature.

Guide lines - Linije vodilje, orijentacione linije. Vodoravne ili uspravne linije pomoću kojih korisnik može lakše da odredi gde će se pojavljivati objekti na stranici. Nisu vidljive prilikom štampanja.

Guru - Stručnjak, ekspert za određenu oblast, zadužen da jasno i razumljivo daje odgovore na određena pitanja.

Gutter - Međustubačna belina. 1. Prazan prostor između stubaca u tekstu; 2. Prazan prostor na unutrašnjoj margini naspramnih stranica. Omogućava lakše uvezivanje publikacije.

Gzip – UNIX-ov korisnički program za komprimovanje datoteka, sličan Winzipu.

H

h - Oznaka za heksadecimalni broj.

Hacker - Osoba koja, koristeći dobro poznavanje računara i softvera, pokušava da iskoristi svoje znanje za nezakonite delatnosti (upad u druge računarske sisteme, nedozvoljene intervencije na programima i podacima itd.).

Hairline - Tanka linija, zapravo najtanja linija koja se može odštampati.

Half-duplex - Poludupleks. Vrsta dvosmerne komunikacije, koja se u određenom trenutku odvija samo u jednom smeru.

Half-duplex Transmission - Polupupleksna transmisija podataka.

Half-height drive - Novije disk jedinice, koje su gotovo dvostruko tanje od ranijih.

Halftone - Poluton. Tehnika prikazivanja slike u tzv. sivoj skali, uz pomoć tačaka različite veličine i različite gustine.

Half-word – Polureč. Polovina bitova koja predstavlja reč. Ako reč ima

16 bitova, onda je polureč 8 bitova.

Hand tool - Pokazivač koji ima oblik ruke, a koristi se za selekciju i razmeštanje objekata u dokumentu.

Handheld computer - Računar malih dimenzija, može da stane u ruku, džepni računar. Koristi operativni sistem Windows CE.

Handheld scanner - Ručni skener.

Handshake - U mrežnoj komunikaciji, predstavlja postupak u kome mrežni uređaji potvrđuju da su spremni za prenos podataka.

Handwriting recognition - Prepoznavanje rukopisa. 1. Prepoznavanje korisničkog rukopisa od strane računara; 2. Prepoznavanje i pretvaranje teksta u znakovne podatke, pri čemu se ovako dobijen tekst može lako obraditi u nekom editoru teksta (npr. Wordu).

Hanging indent - Način formatiranja pasusa u tekst procesorima, kod koga prvi red pasusa počinje od margine dok su ostali redovi uvučeni.

Hard boot - Hardverski restart računara, prekidom napona (gašenjem računara), u slučajevima kada konvencionalne metode ne mogu da reše nastali problem (npr. blokiranje računara i zamrzavanje slike).

Hard copy - Štampani primerak dokumenta.

Hard disk - Najvažniji uređaj za skladištenje podataka u računaru. U kućištu hard diska nalaze se nefleksibilne ploče, koje rotiraju brzinom i do 7200 obrtaja u minutu. Na njih se podaci upisuju ili sa njih brišu preko glava. Među najpoznatijim proizvođačima su Maxtor, Seagate, Samsung i drugi.

Hard disk drive - Disk jedinica, uređaj.

Hard Page Break - Forsirani prekid stranice. Ispis na stranici može se prekinuti na bilo kom mestu i nastaviti na sledećoj, bez obzira na to što stranica nije do kraja popunjena.

Hard return - Forsirani prelazak u novi red ili otpočinjanje novog pasusa.

Hardware - Opšti naziv za fizički aspekt računara: komponente u kućištu, zatim štampači, monitori i ostalo.

Hardware address - Hardverska adresa. v. Physical address.

Hardware key - Uređaj koji sprečava neovlašćen pristup računaru.

Hardware profile - Hardverski profil. Skup karakteristika nekog računarskog sistema, konfiguracija.

HDD – v. Hard disk drive.

HDSL (High Data rate digital Subscriber Line) - Digitalna pretplatnička linija sa velikom brzinom prenosa.

Head - Glava. Mehanizam pomoću koga se u hard disku ili drugim uređajima za čuvanje podataka mogu iščitati informacije, ili upisati ili obrisati podaci.

Head crash - Defekt glave diska izazvan kontaktom glave sa pločom, što izaziva kvar hard diska.

Head positioning - Pozicioniranje glave diska. Proces u kome se glava postavlja na određeni sektor, da bi čitala ili upisivala podatke.

Header – Zaglavlje, nadbeleška. Tekst postavljen na sam vrh stranice dokumenta, a služi za upis važnih podataka o samom dokumentu (ime dokumenta, broj stranice, datum i drugo). Podaci u zaglavlju pojavljuju se na svakoj stranici dokumenta. v. Footer, podnožje.

Heap - Memorijski prostor koji program koristi kako bi tokom rada tu privremeno stavljao podatke.

Heat sink - Hladnjak, "kuler", rashladni element. Uređaj koji odvodi toplotu sa komponenata koje se tokom rada pregrevaju (procesori, čipovi itd.).

Height - Visina. U Excelu: visina reda (*row height*).

Help - Osobina mnogih programa da, pomoću podrobne baze podataka, pomažu korisniku da bolje upozna program i sazna ono što mu je važno u datom trenutku. Pomoćne informacije se obično nalaze u padajućem meniju Help (pomoć). Ove baze se mogu pretraživati ili prema zadatom pojmu, ili čitanjem informacija koje postupno objašnjavaju sve karakteristike programa.

Help screen - Pomoćni ekran. Pojavljuje se u situacijama kada korisnik traži pomoć.

Hercules Graphics card - Nekada popularna grafička kartica Herkules.

Hertz - Jedinica za merenje frekvencije, jedan ciklus u sekundi.

Hewlett Packard - Poznati proizvođač računara i hardvera (štampača i druge opreme).

Hex – v. Hexadecimal.

Hexadecimal - Sistem brojeva koji ima osnovu 16. Koristi cifre (od 0 do 9) i slova (od A do F). Heksadecimalni brojevi imaju oznaku ***h*** iza sebe, kako bi se prilikom zapisivanja razlikovali od decimalnih.

HFS (Hierarchical File System) - Hijerarhijski sistem fajlova. Način smeštanja fajlova u tzv. direktorijume na disku. Unutar direktorijuma (ili foldera, fascikli) mogu se nalaziti drugi direktorijumi. Glavni direktorijum na disku zove se korenski (*root*) direktorijum.

Hibernation - Gašenje računara i smeštanje trenutnog sadržaja memorije na disk. Posle ponovnog podizanja sistema (koje je neuporedivo brže od klasičnog startovanja računara) svi programi i podešavanja vraćaju se na prethodno zapamćenu poziciju.

Hidden file - Skriveni fajl. Datoteka koja se u direktorijumu ne vidi, najčešće iz bezbednosnih razloga. Fajlovi od vitalnog značaja za funkcionisanje sistema mogu da budu *hidden* (skriveni).

Hierarchical database - Hijerarhijski uređena baza podataka. Baza podataka koja je tako strukturirana da zapisi u njoj formiraju stabličnu strukturu.

High Contrast - Opcija u Windows operativnom sistemu koja osobama sa oštećenim vidom omogućava izmenu vizuelnog identiteta Windowsa u veoma kontrastne površine, sa jednostavnom šemom boja (npr. crno i belo), čime se povećava vidljivost i čitljivost.

Hi-res (High resolution) - Visoka rezolucija. Veliki broj piksela po jedinici površine, neophodan za dobijanje kvalitetnih slika.

Hit - Pogodak. 1. Pozitivan rezultat tokom pretrage Websajta, ili postavljanja upita nad nekom bazom podataka; 2. Uspeh prilikom dobijanja podataka iz keš memorije.

HKEY - Oznaka za *Handle Key* ili konfiguracioni ključ, deo registra u Windows operativnim sistemima.

Hologram - Trodimenzionalna slika, načinjena tehnikom holografije.

Home - 1. Tipka na tastaturi; 2. Početak, polazna pozicija (npr. početak dokumenta); 3. Početna Web stranica.

Home computer - Kućni računar, kućni personalni računar.

Home network - Kućna mreža. Računari koji su kod kuće povezani u mrežu lokalnog tipa (LAN).

Home office - Poslovni prostor kod kuće. Kućni ofis, kućna kancelarija.

Home page - Početna (glavna) strana Websajta.

Hop - Skok, komunikacijski skok. Jedan deo puta (od rutera do rutera) koji podaci prelaze na putu do odredišta. Ponekad poruka ima više "skokova", da bi stigla na željeno mesto.

Host computer, Host - Glavni, matični računar, server, računar-domaćin. Vrsta računara koji pruža niz usluga drugim računarima, distribuira podatke, omogućava pristup mreži itd.

Host name - Ime glavnog računara, ime servera.

Host not responding - Server se ne odaziva, glavni računar se ne odaziva. Poruka o grešci koja kaže da računar kome je upućen poziv nije u mogućnosti da odgovori na zahtev.

Host timed out - Prekid rada servera. Događa se kada se posle izvesnog vremena udaljeni računar ne odaziva.

Hosting - Pružanje Web usluga firmama i fizičkim licima. Niz usluga koje ISP (davalac Internet usluga, provajder) obezbeđuje svojim korisnicima: postavku i čuvanje Web prezentacije (Web sajt), primanje elektronske pošte, čuvanje i održavanje baza podataka, postavljanje sopstvenog računara u prostorije provajdera i dr.

Hot - Hitan, važan, aktuelan; popularan.

Hot key - Tipka kojom korisnik može da pređe u neki drugi program.

Hot spot - Označava mesto u dokumentu (npr. Web stranici) na kojem će, posle aktiviranja miša (klikom), doći do pokretanja neke radnje (npr. odlaska na drugu Web lokaciju) ili nekog programa i sl.

Hot swap - Zamena hardverskih komponenata u toku rada.

HotBot - Jedan od poznatijih pretraživača Interneta.

HotJava - Pretraživač Interneta, posebno pogodan za rad sa Web stranicama koje sadrže Java aplete. Razvila ga je firma Sun Microsystems.

Hover button - Senzorska tipka. Grafički element ili tekstualni podatak na Web stranici, koji je predstavljen u obliku tastera. Obično menja boju ili oblik kada se mišem pređe preko njega. Služi za pokretanje programa, aktiviranje linkova itd.

H-sync - Horizontalna sinhronizacija.

HTML (Hypertext Markup Language) - Hipertekstualni jezik oznaka, markerski jezik. Programski jezik koji služi za kreiranje Web stranica.

HTML editor - Program za uređivanje HTML dokumenata.

HTML page – Web stranica.

HTTP - Protokol za prenošenje hiperteksta. Služi za prenos informacija između servera i Internet pretraživača. Sve Web adrese počinju sa http://.

Hub - Mrežni uređaj kojim se računari povezuju u mrežu.

Hue - Nijansa. Jedna od osobina za definisanje boje prema HSB modelu (nijansa – zasićenost - osvetljenost).

Hung - Zastoj u radu računara. Nemogućnost izvršavanja određenih poslova.

Hybrid computer - Kombinacija digitalnog i analognog računara.

Hybrid network - Hibridna mreža, koja sadrži različite mrežne topologije.

Hybris virus - Virus *Hybris*, Internet virus. Aktivira se prilikom konektovanja na Internet. Putem E-maila šalje samog sebe na sve E-mail adrese.

Hyperlink - Hiperveza. Lokacija na Web stranici, koja posle aktiviranja klikom miša vodi do neke druge Web lokacije, ili drugog mesta u dokumentu. Tekstualni hiperlinkovi su najčešće podvučeni i imaju drugačiju boju u odnosu na ostatak teksta na stranici.

Hyperspace - Hiper prostor. Skup dokumenata do kojih se dolazi aktiviranjem hiperlinkova na www.

Hyphenation - Procedura koja je najčešće integrisana u tekst procesore, a služi da bi se reč u slučaju potrebe razdvojila crticom prilikom prelaska u novi red.

Hz – v. Hertz.

I

i386, i486 - Oznake za familije procesora firme Intel, koji se više ne proizvode.

IA-64 (Intel Architecture 64) - Intelovi 64-bitni procesori koji koriste tzv. EPIC tehnologiju, tj. eksplicitno paralelnu obradu instrukcija.

I-beam - Kursor u obliku vertikalne crtice. Javlja se prilikom rada na tekstu.

I-beam pointer – v. I-beam.

IBM compatible - Kompatibilan, odnosno usaglašen sa hardversko-softverskim specifikacijama IBM-ovih personalnih računara, koji su postali standard u proizvodnji računara. Kompatibilni računari se nazivaju i klonovi.

IBM PC - Personalni računar firme IBM, koji se na tržištu pojavio 1981. Postao je standard u proizvodnji personalnih računara.

Icon – Ikona. Sličica na ekranu, koja predstavlja određeni objekat (program, folder, datoteku). Predstavlja značajnu olakšicu prilikom pokretanja programa, koje se obično vrši dvostrukim klikom miša na ikonu.

ICQ (I seek you) – Doslovno: tražim te. Program za komunikaciju putem Interneta, proizvod firme Mirabilis. Razgovor se može obavljati bilo unošenjem teksta, bilo putem mikrofona. Karakterističan po tome što može da obavesti korisnika kada je neko od njegovih prijatelja trenutno na Internetu.

IDE - Interfejs za priključivanje diskova na računar. S obzirom na to da se kontroler nalazi na samom disku, nije potrebna dodatna kontrolerska kartica u računaru. v. Interface.

Idle state – v. Idle.

Idle - U stanju mirovanja. Stanje računara u kome je on u operativnom stanju, ali ništa ne izvršava jer čeka na komandu.

IE – Internet Explorer. Jedan od najpoznatijih pretraživača Weba. Proizveden je 1995. godine i integrisan u operativni sistem Windows (mada postoji i verzija za Macintosh).

IEEE - Institut inženjera elektrotehnike i elektronike, organizacija koja se bavi razvojem standarda u oblasti hardvera i softvera.

IF - Iskaz IF (ako) u programiranju omogućava izvršenje neke radnje ukoliko je zadovoljen uslov. Prati ga iskaz THEN (onda) i eventualno ELSE (inače) - ako uslov nije ispunjen.

Illegal - Nelegalan. Nevažeća ili nedozvoljena operacija u programu.

Illuminance - Osvetljenost, mera osvetljenosti (izražena u vatima po kvadratnom metru).

Illustration program - Program za kreiranje ilustracija. Koristi vektorsku grafiku. Najpoznatiji su Adobe Illustrator, CorelDraw, Macromedia Freehand i drugi.

IM – v. Instant messaging.

iMac - Jedan od računara iz porodice Macintosh, proizveden 1998. Imao je kućište koje je sadržavalo i monitor i ostale komponente. Vrlo brzo i jednostavno se može povezati na Internet.

Image - 1. Slika; 2. Kopija dokumenata, ili čitavog diska.

Image compression - Kompresija slike. Vrši se radi smanjenja veličine grafičkih fajlova i štednje prostora na računaru.

Image editing - Editovanje, uređenje slika. Postupak unošenja korekcija i izmena na slici, pomoću odgovarajućeg softvera.

Image editor - Program za editovanje, uređenje grafičkih fajlova, editor slika, npr. Adobe Photoshop.

Image enhancement - Postupak poboljšanja slike korišćenjem odgovarajućeg softvera.

Image filter - Specifični alati za rad sa slikama. Mogu proizvesti niz efekata (svetlost, kontrast, izoštravanje, efekti mozaika, vitraža itd.).

Image map – Slika-mapa. Grafički fajl (vrlo često se koristi na Internetu) na kome se mišem može odabrati odgovarajuća lokacija. Ove lokacije, koje se mogu aktivirati klikom miša, najčešće su hiperlinkovi koji vode do odgovarajućih Web stranica.

Image preview - Pregled slike pre štampe. Omogućava da se vidi kako će slika izgledati kada se odštampa, prema načelu WYSIWYG (What You See Is What You Get - Ono što vidite to ćete i dobiti).

Image processing - Obrada slika. v. Image editing.

Imaging - Opšti naziv za rad na slikama, proizvodnja slika različitim tehnikama (fotografije, skeniranje), njihovo prikazivanje i štampanje.

IMAP4 - Zajedno sa POP3, predstavlja još jedan Internet protokol za pristupanje E-mail porukama (četvrta verzija).

IMC (Internet Mail Consortium) - Međunarodna organizacija koja ima za cilj promociju koncepta slanja pošte putem Interneta, od najjednostavnijih metoda do naprednijih tehnika komunikacije (npr. vCalendar i vCard).

IMHO (In My Humble Opinion) - Skraćenica za frazu "Po mom skromnom mišljenju". često se koristi u mrežnoj komunikaciji (E-mail, onlajn servisi itd.).

Immediate access - Direktan pristup.

Immediate printing - Direktno slanje dokumenta na štampu, bez snimanja u fajl za štampu (*print to file*) ili prethodnih podešavanja načina štampe.

Impact printer - Klasičan matrični (iglični) štampač kod koga se štampa obavlja udarom glave štampača na traku i otiskivanjem znakova na papiru.

Import - Uvoz. Odnosi se na postupak prenošenja informacije iz jednog sistema u drugi. Kod uvoženja fajlova obično se vrši konverzija iz jednog formata fajla u drugi (npr. Iz Corelovog cdr formata u JPEG, koji veći broj programa može da prikaže).

IMTV - Interaktivna multimedijska televizija.

Inactive window - Neaktivan, trenutno otvoren prozor, ali korisnik u njemu ne radi. Može da bude zaklonjen, odnosno da mu se vidi samo jedan deo. Nazivna linija obično je tamnije boje u odnosu na aktivan prozor.

Inbox - Prijemno poštansko sanduče. Mesto određeno za smeštanje dolazećih E-mail poruka.

Incompatible - Nekompatibilan, neusaglašen. Ne može da funkcioniše zajedno sa nekim drugim sistemom.

Indeo - Intelov video kodek za kompresiju digitalnih video zapisa.

Independent software vendor - Nezavisni proizvođač softvera.

Index - Lista ključnih reči, kojom se upućuje na lokaciju koja sadrži veću količinu informacija vezanih za odgovarajući pojam.

Index search - Indeksirana pretraga. Traženje nekog podatka prema indeksu, čime se smanjuje vreme pretraživanja.

Indicator - Indikator, pokazivač. Broj ili svetlosni znak kojim se označava stanje nekog uređaja.

INET - Skraćenica za Internet.

Infection - Zaraženost računarskim virusima.

Infinite loop - Beskonačna petlja. Izraz iz oblasti programiranja. Može da bude greška u programu, ili namerno postavljena (kao u Screen saveru, čuvaru ekrana, gde se određene sekvence ponavljaju sve dok ih korisnik ne prekine).

Information processing - Obrada informacija, prikupljanje, čuvanje i obrada podataka.

Information service - Služba informacija. Obično se odnosi na službu za obradu podataka u firmama.

Information Superhighway - Informaciona autostrada. Označava opštu strukturu Interneta, sve mreže i sve onlajn usluge. Naziva se još i *Infobahn*, *Information Highway*, *The Net*.

Information warehouse - Banka podataka.

Information warfare - Informacioni rat. Napad na računarske sisteme koji su od vitalnog značaja za funkcionisanje neke zemlje, npr. na računare za čuvanje berzanskih podataka, računare koji kontrolišu avionski saobraćaj i dr.

Infoseek - Poznati Internet pretraživač.

Infrared – Infracrveni.

Infrared device - Infracrveni uređaj. Uređaj koji komunikaciju sa drugim uređajem ostvaruje preko infracrvene svetlosti.

Inheritance - Nasleđivanje. Pojam iz objektno orijentisanog programiranja. Prenošenje osobina jedne klase na drugu.

Inhibit - Blokirati, sprečiti.

Ini file - Datoteka za inicijalizaciju. Sadrži podatke o početnoj (inicijalnoj) konfiguraciji Windowsa i korisničkih programa. Kasnije verzije Windowsa (od Windowsa 95 nadalje) koriste registar (*Registry*) umesto *ini* datoteka.

Initialize - Pokrenuti, inicijalizovati, startovati.

Ink cartridge - Kertridž (modul) sa bojom za štampače. Može se menjati. Koristi se kod tzv. Ink Jet štampača.

Ink Jet - Vrsta štampača, koji koristi mlaznice za nanošenje boje na papir.

Input – Ulaz. Uneti podaci (preko tastature npr.) koje računar treba da obradi.

Input buffer - Ulazni bafer. Deo memorije namenjen čuvanju informacija koje treba da budu obrađene.

Input device - Uređaj pomoću koga se podaci unose u računar (npr. tastatura, miš itd.)

Input\Output device (I/O device) – Ulazno-izlazni uređaj koji i prihvata podatke i šalje ih, kao što je slučaj sa hard diskom , na primer.

Input port - Ulazni port.

Inquiry - Upit, zahtev za dostavljanjem informacija.

Ins key - Tipka Ins na tastaturi. Omogućava umetanje teksta ili pisanje preko postojećeg teksta (*typeover*).

Insert mode - Postupak umetanja teksta na određenoj lokaciji.

Install - Instalirati. Obično se odnosi na instalaciju korisničkih programa u računar.

Installation - Program. Instalacioni program.

Installer - v. Installation program.

Instant messaging (IM) - Jedan od Internet servisa, koji omogućava komunikaciju među osobama koje su trenutno povezane na Internet.

Instruction – Instrukcija. Programska naredba koja nalaže računaru da izvrši naznačene zadatke.

Instruction set - Skup instrukcija koje računar mora da izvrši.

Integer – Cela brojčana vrednost, ceo broj.

Integral modem - Integrisani modem. Modem ugrađen u računar, za razliku od internog koji se u vidu kartice priključuje u jedan od raspoloživih slotova na matičnoj ploči.

Integrity - Integritet, celovitost, tačnost podataka koji se čuvaju u računaru. Integritet mora biti očuvan posle operacija koje se vrše na podacima.

Interactive - Označava specifičnu vrstu komunikacije čoveka i računara u kojoj korisnik može da izvrši upit ili izda naredbu, a računar reaguje na odgovarajući način. Generalno, računari poseduju osobine interaktivnosti.

Interactive program - Program zasnovan na načelima interaktivnosti. v. Interactive.

Interactive TV - Interaktivna televizija. Kombinacija klasične televizije i tzv. interaktivnih servisa (npr. kupovina od kuće, ili biranje programa koji će se prikazivati).

Interface – Interfejs. 1. U opštem smislu, to je mesto gde se susreću dva sistema i ostvaruju vezu; 2. Sam izgled programa na ekranu, izgled prozora s ponuđenim opcijama koje korisnik može da upotrebljava tokom rada (korisnički interfejs).

Interference - Smetnja, interferencija. Elektromagnetski signali koji spolja utiču na signal koji se prenosi kroz kanal za komunikaciju (kabl). Izazivaju ih ili drugi uređaji u blizini, ili mogu da budu izazvani prirodnim putem (udar groma).

Interlaced - Isprepleten. Način prikazivanja slike na ekranu monitora, gde snop elektrona prvo ažurira sve parne, a zatim i sve neparne linije na ekranu.

Interleave - Preplitanje. Podešavanje sektora na hard disku tako da glava što efikasnije čita sektore.

Internal bus - Interna magistrala. Povezuje komponente koje međusobno usko sarađuju (npr. memorija i procesor).

Internal clock - Interni, unutrašnji ili sistemski sat.

Internal memory - Interna, unutrašnja memorija.

Internal modem - Interni modem. Modem u kućištu računara, za razliku od eksternog.

Internet - Mreža svih računarskih mreža. Pojam izveden od reči Internetwork. Predstavlja skup vrlo različitih mreža, međusobno povezanih tako da razmenjuju podatke. Preteča Interneta, mreža ARPANET, otpočela je s radom u SAD 1969. godine.

Internet access - Pristup Internetu. Način na koji se korisnici povezuju na Internet, pomoću telefonske (tzv. Dial-up) veze, ili direktno, putem iznajmljene linije, npr T1, pogodne za velike firme i organizacije.

Internet address - Jedinstvena adresa kojom se identifikuje računar. Može da bude u tekstualnom obliku (npr. www.microsoft.com) ili brojčanom obliku (npr. 134.212.125.69).

Internetbackbone - Okosnica, kičma Interneta.

Internet Gateway - Mrežni prolaz ka Internetu. Uređaj koji obezbeđuje povezanost neke lokalne mreže i okosnice (*backbone*) Interneta. Najčešće se radi o računaru koji preuzima ulogu rutera (usmerivača).

Internet Information Server (IIS) - Softver za Web server, proizvod firme Microsoft.

Internet Mail Consortium (IMC) – v. IMC

Internet Protocol (IP) – Internet protokol, deo skupa protokola pod nazivom TCP/IP. Zadužen je da podatke rastavi na pakete i usmerava.

Internet robot – v. Spider.

Internet Service Provider (ISP) - Davalac Internet usluga. Organizacija koja pojedincima i firmama omogućava pristup Internetu i njegovim servisima. U našem jeziku odomaćila se reč "provajder".

Internet telephony – Internet telefonija. Telefonska komunikacija preko Interneta, korišćenjem Internet protokola. Predstavlja deo tzv. VoIP tehnologije (glasovne komunikacije putem Interneta).

Internet television – Internet televizija. Prenos TV signala putem Interneta.

Interoperability - Svojstvo hardverskih komponenata da rade u različitim hardverskim i softverskim okruženjima.

Interrupt - Prekid. Signal za prekid, kojim se procesoru upućuje zahtev za obradom signala, pri čemu on obustavlja tekuće poslove. Ukoliko ima više signala, onda se prema prioritetu odlučuje koji će zahtev biti prvi obrađen.

Intranet - Računarska mreža u firmama i organizacijama. Služi za čuvanje i dostavljanje podataka i dokumenata unutar firme. S obzirom na to da se u ovakvim lokalnim mrežama često koriste programi koji se koriste i na Internetu (npr. upotrebljavaju se Web stranice, postavljaju se Web serveri unutar organizacije), a po pravilu se vezuju i na Internet, dobile su ime intranet.

Invalid - Netačan, nevažeći. Netačan rezultat dobijen zbog greške u programu.

I/O (Input/Output) - Ulaz/Izlaz. Opšti naziv za postupak prihvatanja podataka u računar (preko tastature, miša i sl.) i slanja podataka na izlazne uređaje (monitor, štampač).

IP – v. Internet Protocol.

IPX/SPX - Mrežni protokol, koji je proizvela firma Novell. Koristi se u lokalnim mrežama. Najpre je bio namenjen lokalnim mrežama sa operativnim sistemom Novell Netware.

IRL (Industrial Robot Language) - 1. Skraćenica za "*In real life*" (u stvarnom životu). Korisnici Interneta ga koriste da bi definisali stvaran svet, van "računarskog" sveta virtuelne stvarnosti; 2. Viši programski jezik za programiranje robota u industriji.

IRQ (Interrupt Request) - IRQ zahtev. Zahtev za prekidom. v. Interrupt.

ISA - Specifikacija računarske magistrale koja omogućava priključivanje novih hardverskih komponenata u računar, u vidu kartica koje se postavljaju u tzv. slotove (vrsta utičnica).

ISDN (Integrated Services Digital Network) - Digitalna mreža sa objedinjenim uslugama. Vrsta mreže koja omogućava potpuno digitalnu komunikaciju, s ciljem da potpuno zameni današnje tipove telefonskih mreža u kojima uređaji komuniciraju tako što konvertuju analogne signale u digitalne i obratno (kao npr. modemi). Sastoji se od dva B kanala (koji prenose podatke brzinom od 2 x 64 Kbps) i trećeg kanala koji prenosi kontrolne informacije.

I seek you – v. ICQ.

ISP – v. Internet Service Provider.

Italic - Iskošena slova; način za formatiranje slova u tekst procesorima.

Itanium - Naziv za Intelov 64-bitni procesor, koji se koristi za tzv. paralelnu obradu instrukcija.

Iterative statement - Iterativni iskaz. Programska naredba koja izaziva ponavljanje dela programa, npr. REPEAT... UNTIL (ponavljaj... dok) ili DO... WHILE (radi... dok).

i-way – v. Information Superhighway.

J

Jack - Konektor, utičnica.

Jack in - Prijaviti se (ulogovati) u mrežu, prijaviti se u računar, priključiti se.

Jack out - Odjaviti se s mreže.

Jacket - Omotač, košuljica kabla, izolator.

Java - Objektno orijentisan programski jezik. Razvila ga je firma Sun Microsystems. Glavne karakteristike: nezavisan od platforme, široko zastupljen u kreiranju Web aplikacija.

Java applet - Mali program, pisan jezikom Java, koji se može integrisati u HTML dokument. Može se preuzeti sa udaljenog računara i aktivirati u nekom od boljih Web pretraživača (Internet Explorer, Netscape, v. Web browser). Namena mu je da izgled Web stranice upotpuni efektima i multimedijskim sadržajima.

Java Bean - Komponenta aplikacija pisanih u Javi, koja se može višekratno koristiti (slična je Microsoftovim ActiveX kontrolama). Java Bean komponente pišu se u programskom jeziku Java, ali su uglavnom nezavisne od platforme za razliku od ActiveX.

Java developers kit - Skup razvojnih softverskih alata za pisanje Java aplikacija. Obuhvata Java interpreter, debager, kompajler i druge komponente.

JavaOS - Operativni sistem. Pokreće programe koji su napisani programskim jezikom Java. Proizvod kompanije Java Soft (u sastavu firme Sun Microsystems).

Java Script - Jezik za kreiranje scenarija na Web stranicama. Brzo i lako se uči, nije kompajliran i lako se uključuje u HTML dokument.

Java Soft - Deo korporacije Sun Microsystems, zadužen za razvoj Java tehnologije.

JetSend Protocol - Protokol koji je razvila firma Hewlett-Packard, a služi za direktnu komunikaciju sa nekim uređajem, npr. štampačem, bez posredstva korisnika ili servera.

Jet SQL - Dijalekt jezika SQL (strukturiranog jezika upita) koji se koristi u Microsoft Accessu, programu za rad sa relacionim bazama podataka.

Jewel box - Kutija za CD (doslovno: kutija za nakit).

Jewel case – v. Jewel box.

Job queue - Niz poslova koji čekaju da ih računar izvrši.

Joystick - Palica za upravljanje. Uređaj koji se mahom koristi kod računarskih igrica. Na horizontalnu osnovu (na kojoj se nalaze i kontrolni tasteri) postavljena je uspravna poluga, koja se može pomerati u svim pravcima. Osim u igricama za računar, primenu nalazi i u industrijskim sistemima za upravljanje i navođenje.

JPEG (Joint Photographic Experts Group) - Oznaka za komprimovani format slike. Slika se komprimuje tzv. diskretno kosinusnom transformacijom. S obzirom na kompresiju i do 100:1, postoji gubitak u kvalitetu.

JPEG++ - Varijanta JPEG formata, u kojoj se omogućava da delovi iste slike imaju različit stepen kompresije. v. JPEG.

Jump instruction - Programska instrukcija posle koje program prelazi na druge programske naredbe ili instrukcije. Naredba GOTO (Idi na...) je klasičan primer.

Jumper - Kratkospojnik, džamper. Mali provodnik u vidu utičnice, ne veći od 5 mm, koji služi da bi se u računaru (na matičnoj ploči, karticama itd.) stvorio kratak spoj i time menjala hardverska konfiguracija.

Junction - Spoj. Obično definiše mesto spoja dva provodnika, ili poluprovodnika.

Justification - Postupak poravnavanja napisanog teksta i po levoj i po desnoj margini.

JVM (Java Virtual Machine) - Virtuelna mašina, neka vrsta "softverskog računara", ili okruženje u kome mogu da funkcionišu Javini programi. Na taj način ovi programi mogu da se pokrenu na bilo kojoj platformi, bilo da se radi o Windowsovoj, Macintoshovoj ili nekoj drugoj.

K

K - Skraćenica za kilobajt.

K56flex - Vrsta analognog modema koji su razvile firme Rockwell Semiconductor i Lucent Technologies. Postiže maksimalnu brzinu od 56 Kbps (odnosno 56000 bitova u sekundi).

Kamikaze packet (Chernobyl packet) - Vrsta napada na mreže preko paketa podataka koji izazivaju tzv. "paketsku oluju" i zagušuju mrežu.

Kangaroo code - Loše napisan računarski program; loše, nespretno napisan kod.

KB - Kilobajt, 1024 bajta. Jedinica za meru veličine računarskih datoteka.

Kb - Kilobit, ili 1024 bita. Jedinica za kapacitet memorije u integrisanim kolima.

Kbit – v. Kb (Kilobit).

Kerberos - Mrežni protokol kojim se vrši provera autentičnosti identiteta osobe koja pokušava da se prijavi u mrežu.

Kermit - Vrsta protokola koja se koristi u tzv. asinhronim komunikacijama.

Kern - Podešavanje parova slova u tekst procesorima. Menjanje razmaka između slova radi bolje čitljivosti i preglednosti teksta.

Kernel - Jezgro, srž operativnog sistema. Kontroliše memoriju, periferne uređaje i datoteke, pokreće programe i upravlja sistemskim resursima.

Key - 1. Taster, tipka na tastaturi; 2. Kod za dešifrovanje informacije; 3. Ključ u klasičnom smislu.

Key code - Kodni broj koji poseduje svaki taster na tastaturi. Pomoću njega računar prepoznaje koji je taster aktiviran.

Key-driven - Kojim se upravlja pomoću tastature računara.

Key entry - Unos podataka preko tastature.

Key in - Unošenje podataka preko tastature.

Key repeat rate - Brzina uzastopnog otkucavanja istog karaktera kada se taster drži pritisnut.

Keyboard - Tastatura. Ulazni uređaj u računaru. Služi za unos alfanumeričkih karaktera i simbola, kao i za pozivanje i aktiviranje nekih funkcija u programima aktiviranjem jednog ili više tastera zajedno.

Keyboard buffer - Bafer tastature. Prostor u memoriji gde se čuvaju podaci uneti sa tastature, koje računar treba da obradi.

Keyboard enhanced PDA - Personalni digitalni asistent, koji sadrži i tastaturu za unos podataka.

Keyboard layout - Raspored tastera na tastaturi. Podrazumeva broj i raspored tastera, koji se kreće od standardnih 101 pa naviše, a standardni raspored je tzv. *Qwerty*.

Keyboard port - Utičnica za tastaturu na kućištu računara. Najčešće je to PS2 ili starija DIN utičnica.

Keyboard processor - Čip koji kontroliše rad tastature, kontroler tastature.

Keyboard shortcut - Prečica aktivirana putem tastature. Njome se lako pokreću neke funkcije unutar programa (npr. Ctrl + S pokreće proceduru za čuvanje dokumenta).

Keygen - Generator šifri i lozinki. Program koji generiše šifre, lozinke ili serijske brojeve za neovlašćeno korišćenje zaštićenih programa.

Keying - Unošenje podataka u računar preko tastature.

Keypad - Označava numerički deo tastature, postavljen sa desne strane, na kome se nalaze brojevi i znaci za osnovne računske operacije.

Keypunch - Uređaj za bušenje kartica, koji se aktivira preko tastature. Korišćen u počecima razvoja računarskih sistema.

Keystroke - Aktiviranje tastera, pri čemu se sa tastature unosi određeni znak ili aktivira neka funkcija.

Keyword - Ključna reč. Označava reč ili kod koji se koristi prilikom pretrage zapisa u bazi podataka ili sortiranja podataka.

Khornerstone - Test kojim se meri efikasnost radnih stanica pod UNIX operativnim sistemom.

KHz – v. Kilohertz.

Kill - Ukloniti, trajno izbrisati, uništiti (npr. fajl). Prekinuti neki proces u programu.

Killer app - Popularna aplikacija koja predstavlja konkurenciju drugim aplikacijama na tržištu.

Kilobaud - Kilobod (1024 boda), jedinica za merenje prenosnog kapaciteta kanala za komunikaciju.

Kilocycle – v. Kilohertz.

Kilohertz - Jedinica za merenje frekvencije (učestanosti): jednaka je 1000 herca, odnosno 1000 ciklusa u sekundi.

Kinesis ergonomic keyboard - Ergonomska tastatura, vrsta tastature koja je dizajnirana po meri čoveka kako bi se sprečili naprezanja i povrede, odnosno profesionalne deformacije tokom dugotrajnog perioda rada za tastaturom.

Kludge - Improvizovan, nedovoljno dobro koncipiran program ili projekat.

Knockout - Uklanjanje delova slike ili teksta koji se preklapaju, čime se sprečava mešanje boja prilikom štampe.

Korn shell - Interfejs sa komandnom linijom u UNIX operativnom sistemu.

KSR terminal - Skraćenica od *Keyboard Send/receive terminal* (prijemno-predajni terminal). Označava računarski terminal, koji prima podatke isključivo preko tastature, a umesto ekrana koristi štampač da bi prikazao ulazne podatke sa tastature.

KWIC (Keyword in context) - Ključna reč u kontekstu.

L

L1 Cache - Procesorski keš.

L2 Cache - Keš memorija na matičnoj ploči.

L2TP (Layer 2 Tunnelling Protocol) - Tunelski protokol na sloju 2. Omogućava bezbedno slanje podataka (koji su kapsulirani, odnosno hermetizovani) kroz mrežu.

Predstavlja kombinaciju Microsoftovog PPTP (tunelski protokol od tačke do tačke) i L2F protokola firme Cisco. Koristi se u VPN (virtuelnim privatnim mrežama).

L8R - Skraćenica za "kasnije" (*later*).

Label - Naziv, ime, oznaka.

LACP (Link Aggregate Control Protocol) - Protokol kontrole agregacije veza. (Način kombinovanja dve Eternet veze u jednu, kako bi se povećao propusni opseg).

LAN (Local Area Network) - Lokalna mreža, mreža lokalnog tipa. Podrazumeva više računara, na geografski relativno ograničenom prostoru i rastojanju, koji su međusobno povezani i omogućavaju međusobnu komunikaciju i deljenje resursa, uz korišćenje zajedničkog mrežnog protokola. Uređaji u LAN mreži nazivaju se čvorovi (nodes). Obično su povezani kablovima (najčešće UTP kablovima, odnosno neoklopljenim upredenim paricama, ali i optičkim), ili bežičnom vezom.

LAN Manager - 1. Program koji upravlja LAN mrežom, mrežni operativni sistem; 2. Osoba koja kontroliše rad mreže i upravlja njome, administrator.

LAN Station - Jedna radna stanica u LAN mreži.

Landing zone - Lokacija na hard disku na koju se pozicionira glava kada disk miruje.

Landscape - U tekst procesorima, vodoravno postavljen papir, pri čemu je širina veća od visine. Omogućava unos većih slika ili tabela, koje ne mogu stati na uspravno postavljenom papiru.

LANGID – v. Language identifier.

Language identifier - Međunarodna numerička oznaka zemlje odnosno regiona.

Language processor - Jezički procesor. Definiše i hardver i softver koji razumeju naredbe nekog programskog jezika i prevode ih u mašinski kod.

LANtastic - Mrežni operativni sistem firme Artisoft. Omogućava rad računara koji sadrže kombinaciju operativnih sistema Windows i MS-DOS.

LapLink - Poznati program za razmenu informacija između računara (npr. laptop i stonih). Računari se mogu povezati preko serijskih portova.

Laptop - Prenosivi računar. Koristi baterije, kao i izvor naizmeničnog napajanja. Veoma pogodan za putovanja. Poseduje tzv LCD ekran (v. Liquid Crystal Display), a koristi isti softver kao i standardni stoni računari. Relativno su laki, oko 3 kg. Nazivaju se još i *Notebook* računari.

Laser – Laser, skraćenica od *Light Amplification by Stimulated Emission of Radiation* (pojačavanje svetlosti stimulisanom emisijom zračenja). Koristi se u mnogim oblastima ljudskih delatnosti, a u računarstvu služi za transfer podataka kroz optičke kablove, za iščitavanje i upis podataka sa medija i na medije (npr. CD čitači i pisači itd.).

Laser beam - Laserski zrak.

Laser beam printer - Laserski štampač.

Laser engine - Laserski uređaj, laserski mehanizam.

Latch - Prekidač. Elektronsko kolo koje služi za održavanje određenog stanja (uključeno-isključeno, odnosno logičko da ili ne).

Latency - Kašnjenje. Vreme kašnjenja. Period koji je potreban da bi signal stigao sa jedne lokacije u mreži na drugu.

Launch - Pokrenuti, startovati neki program.

Layout - Raspored, izgled, pregled, plan.

Layout settings - Sva podešavanja dokumenta pre njegove štampe ili publikacije: tekst, pasusi, margine, zaglavlja, tabulatori i dr.

LBA – v. Logical Block Addressing.

LCD – v. Liquid Crystal Display.

LDAP - Jednostavni mrežni protokol za pristup direktorijumima.

Leading - Razmak između redova, prored.

Leapfrog attack - Vrsta napada na računarsku mrežu, pri čemu haker koristi ukradeno korisničko ime i usmerava informacije preko raznih servera kako bi sprečio da se otkrije poreklo napada.

Learnware - Edukacioni softver, softver za učenje i obuku.

Leased line - Iznajmljena linija.

LED – v. Light Emitting Diode.

Left arrow - Strelica ulevo, kursorska tipka na tastaturi.

Left click - Pritisak na levi taster miša, klik.

Left Justification - Poravnanje teksta po levoj margini.

Legacy - Nasleđen; zastareo.

Legacy application - Softver koji se već duži vremenski period koristi u računarima i računarskim sistemima.

Legacy system - Stariji, nasleđeni sistem, u upotrebi duži vremenski period.

Legend - Legenda. Skup podataka koji pobliže objašnjavaju podatke i simbole upotrebljene u nekom grafičkom fajlu, obično grafikonu, mapi i sl.

Less than - Manje od.

Less than or equal to - Manje ili jednako.

Letter quality - Oznaka za štampače kod kojih je kvalitet otiska slova na najvišem nivou. Najbolji kvalitet otiska proizvode laserski štampači.

Lexmark - Poznati proizvođač hardverske opreme, posebno štampača.

Library - Biblioteka. Obično definiše skup procedura (rutina) u programiranju, koji se smešta u odgovarajuću datoteku.

License agreement - Ugovor o licenciranju, sporazum o izdavanju dozvole (za korišćenje softvera). Ugovor između prodavca softvera i korisnika, kojim se definiše koja su prava obe strane.

Licensing key - Licencna šifra. Predstavlja obično alfanumerički niz (kombinaciju slova i brojeva) koji sačinjava lozinku. Samo pomoću nje može se aktivirati određeni softver. Služi da bi se sprečila nezakonita distribucija softvera.

Light Emitting Diode (LED) – Svetleća dioda. Poluprovodnik koji električnu energiju pretvara u svetlost. Obično služi kao indikator određenih događanja u sistemu. Prilikom uključenja računara ili rada hard diska mogu se videti svetleće diode na kućištu računara.

Light pen - Svetleća olovka, pero. Uređaj u obliku olovke, povezan sa računarom. Kontakt pera i ekrana služi za označavanje objekata po ekranu ili pokretanje određenih radnji.

Lightwave system - Sistem za prenos informacija korišćenjem svetlosti (svetlosnih talasa).

Limit check - Provera limita. Vrsta testa kojim se utvrđuje da li su informacije u okviru dozvoljenih granica.

Line editor - Linijski editor.

Line noise - Šum na liniji. Smetnje koje se javljaju u kanalu za komunikaciju.

Line printer - Linijski štampač.

Line spacing - Razmak između redova u tekst procesorima, prored.

Line width - Širina reda.

Linear bus - Linearna magistrala.

Linear memory - Linearna memorija. Vrsta memorije koja predstavlja jedan celovit, veliki adresni prostor. Koriste je neki procesori. Nasuprot linearnoj, postoji segmentirana memorija koju koriste procesori iz serije 80 x 86.

Linear search - Vrsta jednostavnog načina pretraživanja, pri čemu se ispituje svaki element skupa dok se ne pronađe traženi.

Linefeed - Naredba, kontrolni znak koji omogućava prelazak u novi red, bilo u editoru teksta bilo u štampaču.

Lines of code (LOC) - Broj redova koda. Definiše koliko redova instrukcija sadrži program. Mera za veličinu programa.

Lines per inch (lpi) - Broj odštampanih redova po inču.

Lines per minute (lpm) - Broj linija u minutu, mera brzine štampača.

Link – Veza, povezati. 1. Napraviti izvršnu verziju programa; 2. Povezati dva elementa uz pomoć indeksnih promenljivih.

Linked object - Linkovani (povezani) objekat. Objekat koji se može umetnuti u dokument, ali se i dalje nalazi na svojoj izvornoj lokaciji. Ima osobinu da, ukoliko dođe do izmene u izvornoj datoteci, dolazi do izmene i u dokumentu u koji je objekat unet.

Linux - Operativni sistem baziran na UNIX-u. Razvio ga je Šveđanin Linus Torvalds. Ovaj operativni sistem je besplatan, sa tzv. otvorenim kodom. Postoji više verzija Linuxa u svetu, koji rade na različitim platformama.

Liquid Crystal Display (LCD) - Displej (monitor) sa tečnim kristalima. Lakši je, manjih dimenzija i sa manjim utroškom energije od standardnih monitora.

List – Lista.

List box - Okvir liste. Jedna od najčešćih kontrola u Windows operativnim sistemima, predstavlja okvir u kome se može odabrati jedna od više ponuđenih opcija.

Literal – Doslovan. Vrednost koja je upotrebljena u doslovnom smislu, ne kao vrednost promenljive.

Lithium ion battery - Litijumska baterija. Pogodna za laptop, ima veći kapacitet od nikal-kadmijumskih.

Live - Živ; uživo; interaktivno. 1. Obeležava realno stanje; 2. Definiše zvučne ili video zapise koji se emituju u realnom vremenu, u trenutku kada se događaju; 3. Interaktivan, koji se može menjati tokom izvršavanja programa.

Live ware - U žargonu: ljudi, osoblje, nasuprot hardveru i softveru.

Load point - Tačka, odnosno adresa učitavanja. Početno mesto validnih podataka na magnetskoj traci.

Load - Učitavanje, punjenje, opterećivanje. Proces unošenja informacija u memoriju radi obrade podataka ili pokretanja programa.

Loader - Program za učitavanje izvršnog programskog koda u memoriju. Predstavlja deo operativnog sistema i aktivira se automatski.

Local Area Network - v. LAN.

Local bus - Lokalna magistrala (lokalna sabirnica). Omogućava direktnu komunikaciju nekih uređaja sa procesorom, npr. memorije i procesora, time što se zaobilazi glavna magistrala što ubrzava rad računara.

Local drive - Lokalni disk, disk na lokalnom računaru.

Local loop - Lokalna petlja. Oznaka za telefonsku vezu od korisnika do telefonske centrale.

Local memory - Lokalna memorija. U višeprocesorskom okruženju definiše memoriju koju koristi određeni procesor, te nije dostupna drugom procesoru.

Local variable - Lokalna promenljiva. Promenljiva koja važi samo unutar određene programske procedure, ne i na nivou čitavog programa (kao npr. globalna promenljiva).

Localization - Lokalizacija. Postupak podešavanja programa prema području u kome se program koristi.

Lock - Zaključati, blokirati; zaključavanje, blokada. Softverska blokada podrazumeva bezbednosni sistem sa unošenjem šifre odnosno lozinke. U hardverskom smislu, to je mehanički uređaj ili naprava kojom se hardverska komponenta štiti od upisa. (Tipičan primer je mali, četvrtasti element u uglu diskete, čijim se pomeranjem sprečava ili dozvoljava upis podataka na disketu.)

Lock up - Blokada sistema od strane nekog programa koji ne dozvoljava dalji unos podataka.

Locked file - Zaključan fajl. Fajl koji se ne može brisati, niti se može vršiti modifikacija.

Log - Dnevnik. Postupak beleženja svih aktivnosti računara.

Log file - Dnevnički fajl. Fajl u kome se čuvaju podaci o aktivnostima računara.

Log in - Prijaviti se u mrežu, "ulogovati se", korišćenjem korisničkog imena i lozinke.

Log off - Odjaviti se s mreže ili iz računarskog sistema, "izlogovati se".

Log on - Pristupanje mreži.

Log out - Odjavljivanje iz mreže.

Logical block addressing - Logičko adresiranje blokova. Proces konverzije lokacije cilindara i sektora hard diska u 24-bitne adrese, radi poboljšanog čuvanja podataka i povećanja kapaciteta za smeštaj podataka. Koristi se na EIDE i SCSI diskovima. Omogućava kapacitete disk jedinica od 8,4 Gb.

Logical device - Logički uređaj. Uređaj u softverskom smislu.

Logical drive - Logički disk.

Logical error - Logička greška.

Logon script - Skript za prijavljivanje korisnika u sistem. Izvršava se automatski.

Long data type - Tip podataka LONG. U programiranju, ovaj tip podataka služi za čuvanje vrlo velikih celobrojnih vrednosti. Vrednosti koje ovaj tip podataka može da čuva idu od -2.147.483.648 do 2.147.483.647.

Loop - Petlja. 1. Grupa programskih instrukcija koje se izvršavaju određen broj puta, odnosno dok se ne ispuni određeni uslov; 2. *Local loop*, veza korisnika i telefonske centrale.

Loop hole - Greška u petlji. Nastaje kao greška u programiranju, zbog toga što nisu razmotrene sve moguće okolnosti.

Lossless compression - Kompresija podataka bez gubitaka. Fajlovi se komprimuju, a zatim vraćaju u prvobitno stanje bez gubitaka. Tekstualni fajlovi se komprimuju na ovaj način.

Lossy compression - Kompresija sa gubitkom. Prilikom ove vrste kompresije dolazi do gubljenja izvesne količine podataka. To je čest slučaj sa video i audio fajlovima, koji se mogu komprimovati tako da iznose oko 5% od originalne veličine. Pritom se gubi višak informacija, što korisnik ne može da primeti prilikom preslušavanja ili gledanja zapisa.

Lost cluster - Izgubljeni klaster. Označava grupu sektora na hard disku sa podacima koji više ne pripadaju nekom fajlu. Događa se često prilikom nasilnog, nepropisnog izlaska iz programa, naglog gubitka napajanja u računaru i sl.

Lotus 1-2-3 - Popularan program za rad sa tabelama i tabelarna izračunavanja. Razlog zbog koga su mnoge kompanije bile prisiljene da počnu organizovanu nabavku personalnih računara, jer je Lotus olakšavao poslovanje u firmama.

Low frequency - Niska frekvencija, niska učestanost. Oblast niske učestanosti od 30 do 300 KHz koristi se za radio komunikaciju, a na ovoj frekvenciji emituje se radio program na tzv. dugim talasima.

Low level language - Niži programski jezik, jezik niskog nivoa. Jezik koji je sličan mašinskom, ima nekoliko instrukcija i tipova podataka. Takvi su npr. asemblerski jezici.

Low memory - Oblast donje memorije, prvih 640 KB.

Low radiation monitor - Monitor sa smanjenom emisijom zračenja. Smatra se pogodnim za čoveka, jer smanjuje emisiju vrlo niskih (VLF) i ekstremno niskih (ELF) učestanosti.

Lower case - Mala slova.

LPT - Port na računaru, najčešće služi za povezivanje sa štampačem.

Lurk - Biti prisutan u nekom onlajn servisu (forumu npr.) i preuzimati informacije bez vlastitog učešća.

Lurker - Korisnik koji bez ličnog učešća posmatra događanja u nekom onlajn servisu - forumu itd., "kibicer".

Lycos - Veliki Internet pretraživač.

Lynx - Tekstualni Web pretraživač (v. *Web Browser*) za računare pod operativnim sistemom UNIX.

LZW compression - Jedna od tehnologija za kompresiju podataka, korišćenjem ponovljenih nizova podataka prilikom komprimovanja.

M

M – Mega.

m - Mili, hiljaditi deo.

MAC (Media Access Control) - Kontrola pristupa medijima.

Mac - Oznaka za Macintosh računare (v. Macintosh).

Mac Clone - Klon Macintosha, računar kompatibilan sa Macintosh računarima (v. Macintosh).

Machine address - v. Absolute address.

Machine code - Mašinski kod. Jedini jezik koji je računar u stanju da shvati. Viši programski jezici i asemblerski jezik moraju se kompajlirati (na primer C) i prevesti u mašinski jezik.

Machine-dependent - Koji zavisi od mašine. Program ili hardverska komponenta koji se koriste uz određenu vrstu računara.

Machine error - Mašinska greška.

Machine-independent - Nezavisan od mašine. Program ili hardver koji se može koristiti nezavisno od računara.

Machine language - Mašinski jezik. Isto što i mašinski kod. v. Machine code.

Macintosh – Vrsta personalnog računara, proizvod kompanije Apple, proizvodi se od 1984. godine.

MacOS - Operativni sistem predviđen za korišćenje na Macintosh računarima.

Macro - Skup instrukcija ili aktivnosti kao što je pritisak na određene tastere, koji se može zapisati (snimiti) i sačuvati kao složen zadatak koji izvršava nekoliko jednostavnih zadataka odjednom.

Macro assembler - Program koji prevodi instrukcije u asemblerskom jeziku u mašinski jezik.

Macro instruction - Makro instrukcija.

Macro language - Makro jezik, skup makro instrukcija.

Macro recorder - Program koji snima makroe.

Macro virus - Virus napisan u makro jeziku. Prenosi se i aktivira putem fajlova koji se koriste sa odgovarajućom aplikacijom, čim se takav fajl otvori.

Macromachine instruction – Mašinska naredba. Instrukcija koja se direktno izvršava.

Macromedia - Poznati proizvođač softvera, koji proizvodi programe za kreiranje Web stranica (Macromedia Dreamweaver), za crtanje (Freehand) i druge. Proizvodi firme Macromedia prodaju se i kao softverski paket Macromedia Studio MX.

Macroprocessor - Program za procesiranje, obradu makroa.

MacTCP - Mogućnost korišćenja TCP/IP protokola na Macintosh računarima.

Magellan - Pretraživač Interneta.

Magnetic disk - Disk jedinica za čuvanje podataka koja koristi tvrdi disk (otuda naziv hard disk), obložen magnetskim materijalom. Unošenje podataka na magnetski medij vrši se polarizacijom mesta na mediju. Zbog osetljivosti i zaštite od drugih magnetskih uticaja smešta se u posebno, hermetički zatvoreno, kućište.

Magnetic head - Magnetska glava. Uređaj za čitanje i upisivanje podataka na tvrdi disk.

Magnetic tape - Magnetska traka. Medij za smeštanje i čuvanje podataka u obliku trake.

Magneto-optical disk - Magneto-optički disk. Vrsta diska, slična CD ROMU, koja koristi laserski zrak za upisivanje podataka.

Magneto-optical recording - Magnetsko-optičko snimanje. v. Magneto-optical disk.

Magnitude - Veličina, magnituda, apsolutna vrednost bez obzira na to koji je predznak.

Mail filter - Filter pošte.

Mail header - Zaglavlje E-mail poruke. Sadrži informaciju o pošiljaocu i primaocu, datum, vreme i tzv. "*subject*", odnosno predmet poruke.

Mail server - Softver koji vrši kontrolu pristigle pošte. Reaguje na zahteve korisnika, proverava pristiglu poštu i isporučuje je korisniku.

Mailbomb (Mail flooding) - Napad na računarski sistem izazvan zagušenjem E-maila, odnosno slanjem velike količine E-mail poruka, čime se zagušuje server i onemogućava dostava E-maila korisniku.

Mailbox - Poštansko sanduče. Prostor na hard disku koji je namenjen za smeštaj pristigle pošte za korisnike mreže.

Mailing list - Lista imena sa e-mail adresama, sačuvana pod određenim imenom. Ukoliko se u polje *To:* (prostor za upis imena, odnosno e-mail adrese primaoca) unese ime ove liste, dotična e-mail poruka biće dostavljena na sve adrese sa liste.

Main loop - Glavna petlja, petlja u glavnom programu, koja se ponavlja sve dok se nešto ne dogodi u sistemu. Ovo je karakteristično za sve tzv. *Event-driven* programe (programe vođene događajima u sistemu).

Main memory - Glavna memorija, operativna memorija.

Mainboard - Matična ploča. Štampana ploča koja sadrži sve ključne elemente računara (čipset, slotove, kontrolere itd). Na nju se postavljaju procesor i memorija, kao i mnoge kartice za proširenje.

Mainframe - Glavni računar. Pod ovim terminom podrazumeva se veliki računarski sistem (zastareli), kao glavni izvor podataka. U prošlosti su ovakvi računari, s obzirom na dimenzije i veliku količinu toplote koju su razvijali, imali posebne prostorije za smeštanje.

Maintenance - Održavanje sistema, kontrola i održavanje hardvera i softvera.

Malware - Zlonameran softver ("zlover"): Tipičan primer su virusi, crvi i programi koji na prvi pogled ne odaju utisak da se radi o *malwareu*.

Manual feed - Manuelno unošenje papira, umesto automatskog uvlačenja.

Many-to-many relationship - Relacija "mnogi prema mnogima". Pojam iz oblasti upravljanja relacionim bazama podataka, kojim se definiše odnos mnogo podataka iz jednog skupa podataka prema mnogima iz drugog skupa. To znači da se jedan podatak u jednom skupu odnosi na više podataka u drugom.

Many-to-one relationship - Relacija "mnogi prema jednom". Pojam iz oblasti upravljanja relacionim bazama podataka, kojim se definiše odnos mnogo podataka iz jednog skupa podataka prema jednom podatku iz drugog. To znači da se mnogi podaci u jednom skupu odnose na jedan podatak u drugom.

Mapped drives - Mapirani diskovi. Mrežni diskovi kojima se daju slovne oznake lokalnih diskova.

Margin - Margina. Prostor na stranici u kome, generalno, nema unetih podataka. Postoje gornja, donja, leva i desna margina, koje korisnik može da podešava.

Mark - Oznaka. Služi za obeležavanje i razlikovanje podataka.

Marker - Indikator, marker, obeleživač.

Markup - Obeležavanje, markiranje.

Markup language - Jezik oznaka, jezik za označavanje, markerski jezik. Predstavlja instrukcije napisane u tekstualnom fajlu, kojima se naznačava kako treba da izgleda određeni dokument (na ekranu, u štampi). Tipičan primer ovog jezika je tzv. HTML (HyperText Markup Language, markerski jezik hiperteksta, jezik za markiranje hiperteksta). Markerski jezik treba da obezbedi nezavisnost dokumenta od platforme, i lako prenošenje iz jednog programa u drugi.

Mass storage - Označava sve uređaje za skladištenje velikih količina podataka, kao što su hard disk, optički disk, magnetska traka.

Master boot record - Glavni zapis za pokretanje sistema. Instrukcije pomoću kojih se pokreće ("podiže") računarski sistem. Zabeležene su na prvom sektoru hard diska.

Master slave arrangement - Odnos glavni/podređeni, prilikom postavljanja uređaja u računarski sistem. Na primer, hard disk je *master*, a CD ROM jedinica je *slave*.

Math coprocessor - Matematički koprocesor, obavlja računske operacije sa pokretnim zarezom. Ranije je koprocesor bio postavljan na matičnu ploču, nezavisno od procesora. Korišćenje koprocesora omogućava ubrzanje rada.

Matrix line printer - Matrični linijski štampač.

MAU (Multistation Access Unit) - Jedinica za višestanični pristup. Vrsta razvodnika (haba) u mrežama sa topologijom prstena (kakva je, na primer, *Token ring* mreža).

Maximize - Maksimizovati, povećati Windows prozor na maksimum.

Maximize button - Dugme za maksimizaciju prozora. v. Maximize.

MB – Megabajt.

Mb – Megabit.

Mbps - Megabit u sekundi, milion bitova u sekundi.

MBR – v. Master boot record.

M-commerce (Mobile commerce) - Trgovina uz korišćenje tzv. PDA računara (ličnih digitalnih asistenata), digitalnih telefona, raznih bežičnih uređaja i sl. Osnova komunikacije u m-trgovini je tzv. WAP protokol (*Wireless Application Protocol*, protokol bežičnih aplikacija). Dostupni su standardni servisi kao npr. E-mail, Internet i drugi.

MCP (Microsoft Certified Personnel) - Stručnjaci za računare koji imaju Microsoftov certifikat.

MCSE - Sistem inženjer sa Microsoftovim certifikatom. Ovaj certifikat podrazumeva da osoba ume da kreira računarske sisteme za poslovanje, koristeći Windows platformu i servere.

Measure - Mera, merenje. Pojam koji u najširem smislu označava mere i merenja. Pojam *Measure* često se odnosi na način merenja veličine dokumenta. Tako se dokument u Wordu može meriti centimetrima, milimetrima, inčima, tačkama (*points*) itd.

Meatware - Pojam kojim se označava živi organizam, nasuprot hardveru i softveru.

Mechanical mouse - Mehanički miš. Vrsta miša koji ostvaruje kontakt sa podlogom pomoću kuglice, a kretanje po podlozi se pretvara u pomeranje pokazivača na ekranu.

Media access control - Kontrola pristupa mediju.

Medium - Medij. Materijal koji služi za smeštanje i čuvanje podataka.

Mega - Prefiks mega, milion puta veći.

Megabyte – v. MB.

Megaflops - v. Mflops.

Melissa - Vrsta makrovirusa, napada Wordove dokumente.

Meltdown - Pad sistema, potpuna obustava rada.

Memory - Memorija. Uređaj za smeštanje podataka. Označava se i sa RAM (Random Access Memory), i direktno je povezana sa centralnim procesorom.

Memory bank - Memorijska utičnica, "banka". Utičnica na matičnoj ploči, u koju se može postaviti memorijski modul.

Memory cache - Keš memorija, skrivena memorija.

Memory cartridge - Memorijski kertridž.

Memory expansion - Memorijsko proširenje. Proširenje memorije računara instalacijom dodatnih memorijskih modula.

Memory module - Memorijski modul. Tanka, mala štampana ploča s memorijskim čipovima. Naziva se opštim imenom RAM memorija. Postavlja se na matičnu ploču u odgovarajuće utičnice. v. Memory bank.

Memory resident - Rezidentan u memoriji, koji je stalno učitan u memoriju.

Memphis - Kodni naziv za verziju tzv. Windowsa 97, naknadno preimenovanog u Windows 98.

Menu - Meni, spisak, lista sa određenim opcijama i komandama za neki program. Stavke iz menija se uglavnom aktiviraju klikom miša, ali i prečicama preko tastature.

Menu bar - Linija menija, traka sa menijima. Traka, linija u samom vrhu prozora aplikacije u kojoj se nalazi meni, sa padajućim listama i spiskom svih opcija koje je program u stanju da izvrši. Vrlo je tipizirana i često počinje stavkama File, Edit View... itd. sve do Help, koja je najčešće i poslednja.

Menu item - Stavka u meniju. Jedna od više opcija unutar menija koja se može pokrenuti.

Merge - Spajanje. Spajanje dva elementa. Spajanje dve ili više ćelija tabele u jednu celinu.

Message - Poruka. 1. Informacija koja se prenosi putem elektronske pošte (e-mail); 2. Informacija koju računar prosleđuje korisniku, kako bi ga obavestila ili upozorila.

Message header - Zaglavlje poruke.

Messaging - Opšti naziv za slanje i primanje, odnosno razmenu poruka.

Meta data - Meta podaci. Podaci o podacima (na primer, podaci u zaglavlju E-mail poruke, gde se definišu adrese, i druge informacije vezane za glavni deo poruke).

Method - Metod. U objektno orijentisanom programiranju, proces koji obavlja objekat kada prihvati poruku.

Mflops (Million floating point operations per second) - Oznaka mere za brzinu izračunavanja, milion operacija sa pokretnim zarezom u sekundi.

MHz - Megaherc. Mera učestanosti, milion herca (milion ciklusa u sekundi).

Microbrowser - Mikropretraživač. Aplikacija koja omogućava priključenje mobilnih telefona na Internet. Nemaju sve napredne funkcije kao veliki pretraživači.

Microchip - Mikročip, integrisano kolo.

Microcomputer - Mikroračunar. Vrsta računara koji sadrže mikroprocesor u samo jednom čipu. Naziva se još i personalni računar (PC).

Microfilm - Mikrofilm. Vrsta filma na kome se čuva snimljeni materijal, ali veoma smanjen. Osnovna prednost je ušteda prostora.

Microimage - Mikroslika, veoma smanjena slika, koja se obično čuva na mikrofilmu.

Microprocessor - Centralna procesorska jedinica u računaru (CPU - *Central Processing Unit*). Predstavlja samu srž računara.

Microsoft - Jedan od vodećih proizvođača softvera u svetu, poznat po svom operativnom sistemu Windows. Većina računara danas u svetu koristi neku od verzija operativnog sistema Windows, kao i softverske pakete Microsoft Office i dr.

Microsoft Access - Jedan od programa iz paketa Microsoft Office kompanije Microsoft, koji služi za rad sa relacionim bazama podataka.

Microsoft Network (MSN) - Microsoftova mreža. Mrežni (onlajn) servis sa raznim mogućnostima komunikacije. Postoji od 1995. godine.

Microsoft Windows - Operativni sistem firme Microsoft, koji se na tržištu pojavio 1983. Postoji niz verzija operativnog sistema Windows među kojima su: Windows 95, 98, NT, Millenium, CE, 2000, XP i drugi.

Middleware - 1. Posrednički softver, neka vrsta posrednika - prevodioca između dva različita softvera; 2. Alat za razvoj softvera, koji omogućava pisanje programa i kreiranje novog softvera.

MIDI (Musical Instrument Digital Interface) - Digitalni interfejs za muzičke instrumente.

MIDI File - Datoteka u MIDI formatu. Ovakav tip datoteke zapravo sadrži informacije i instrukcije o tome kako će biti proizveden zvučni zapis (visina tona, jačina, boja, vrsta instrumenta, trajanje itd.).

Millenium compliant - Koji je kompatibilan sa prelaskom u novi milenijum.

Millenium computer bug - Milenijumski bag, milenijumska buba. v. Year 2000 problem.

MIME - Višenamensko proširenje Internet pošte. Protokol koji dopunjava protokol za prenos poruka (SMTP) tako što omogućava transfer npr. audio, video, grafičkih ili drugih datoteka putem e-maila.

Minidisk drive - Mali 2,5-inčni optički disk, proizvodi ga Sony.

Minimize - Minimizirati prozor Windowsa tako da ostane otvoren, ali da se ne vidi na ekranu. Tako minimiziran prozor svodi se samo na podatak na taskbaru.

Minimize button - Dugme za minimizaciju prozora. v. Minimize.

Minitower - Malo, uspravno kućište računara.

MIPS - Milion instrukcija u sekundi. Mera za brzinu procesora. v. Mflops.

Mirror site - Server na Internetu koji sadrži duplikat nekog fajla koji se može preuzeti. Time se izbegava opterećenost samo jednog servera, odnosno pruža mogućnost bržeg preuzimanja sa nekog od *mirror* sajtova.

MJPEG (Motion JPEG) - Video zapis koji se sastoji od komprimovanih JPEG slika. Tokom prikaza video zapisa, svaka slika se dekompresuje i prikazuje.

MMX - Skraćenica za *Multimedia Extensions* (multimedijska proširenja). Proširenje Intelovih pentijum procesora, koje omogućava kvalitetniji rad s multimedijskim i aplikacijama za komunikaciju (grafika, zvuk i dr.).

Mobile computing - Mobilno računarstvo. Upotreba računara tokom putovanja. Obično se koristi računar sa napajanjem na baterije (laptop, *notebook*).

Mode - Modus, režim, način rada.

Modem - Skraćenica od modulator/demodulator. Uređaj koji služi za komunikaciju između računara, konvertujući digitalni signal (koji razume računar) u analogni (pogodan za prenos kroz npr. telefonske mreže) i obrnuto.

Modem port - Modemski port. Serijski port koji služi za povezivanje eksternog modema s računarom.

Modifier key - Tipka na tastaturi koja u kombinaciji sa drugom tipkom menja značenje te tipke, npr Shift koja u kombinaciji sa tipkom 5 daje znak %.

Modular design - Modularni dizajn. Način projektovanja softvera ili hardvera podelom na module, manje segmente koji se mogu nezavisno kreirati i testirati.

Module - Modul. 1. Skup instrukcija i rutina koje obavljaju određen zadatak; 2. Hardverska komponenta, npr. memorijski modul.

Monitor - Uređaj za prikazivanje slike i teksta koje stvara računar. Danas su najčešće u upotrebi dve vrste monitora: 1. sa katodnom cevi i 2. od tečnog kristala, LCD monitori.

Monochromatic - Monohromatski, koji je u jednoj boji. Obično označava monitor koji prikazuje podatke samo jednom bojom, monohromatski monitor.

Monochromatic monitor – v. Monochromatic.

Morphing - Promena oblika, preobražavanje, preoblikovanje. Izvedeno od *Metamorphosis*. Preobražavanje jedne slike u neku drugu, postepeno. Koristi se u složenim programima za kompjutersku animaciju i posebne efekte.

Mosaic - Jedan od prvih Internet pretraživača, iz 1993, koji je proizveo Nacionalni centar za superračunarske aplikacije (NCSA). Lako se koristio i bio je čest izbor mnogih korisnika Interneta.

Motherboard - v. Mainboard.

Motion path - Putanja kretanja. Put kojim se kreće neki objekat, bilo grafika ili tekst, tokom animacije.

Motorola, Inc - Kompanija koja se bavi proizvodnjom poluprovodnika (procesori, čipovi) i komunikacionih uređaja (mobilni telefoni, radio stanice). Motorolin procesor se koristi u Macintosh računarima.

Mouse - Miš. Uređaj za pozicioniranje kursora na ekranu i pokretanje različitih aplikacija. Može biti mehanički ili optički. Sadrži najmanje dva tastera, pri čemu levi uglavnom služi za pokretanje funkcija i programa, dok desni pruža informacije u vidu malih iskačućih (*pop up*) menija. Može sadržati i točkić koji omogućava tzv. skrolovanje eng. *scroll*), brzo kretanje po dokumentu koji je većih dimenzija od samog ekrana (pa je vrlo zgodan za pregled Web stranica).

Mouse pad - Podloga za miša. Naročito važna kod mehaničkog tipa miša, jer obezbeđuje dobar kontakt kuglice i podloge.

Mouse pointer - Pokazivač miša. Vidi se na ekranu u obliku strelice (osnovni oblik). Zavisno od programa i situacije, pokazivač može menjati oblik: kad se nalazi unutar teksta menja oblik u vertikalnu liniju, a kada se čeka na izvršenje nekog programa za obradu podataka i sl. prikazan je u vidu manje strelice sa peščanim satom, itd. Postavljanje strelice na određeni objekat na ekranu i klik na taster miša omogućava pokretanje neke funkcije vezane za taj objekat.

Mouse port - Port, utičnica za miša. Može biti PS2, ili standardni serijski port kod starijih tipova računara.

Mouse sensitivity - Osetljivost miša. Omogućava promenu preciznosti u kretanju miša, adekvatno vrsti programa u kome se miš upotrebljava. Tekst procesori i rad u Windowsu generalno ne zahtevaju veću preciznost, ali rad u grafičkim aplikacijama zahteva.

Move - Pomeriti, premestiti. Naredba kojom se određeni objekat premešta sa određene lokacije na neku drugu.

Mozilla - Nadimak za Netscape Navigator, jedan od najpoznatijih Web pretraživača.

MP3 (MPEG Audio Player 3) - Predstavlja specifikaciju za digitalnu kompresiju zvuka, pri čemu se audio zapis smanjuje 10-ak puta, a kvalitet u velikoj meri ostaje očuvan.

MP3 - Player - Čitač audio fajlova, snimljenih u MP3 formatu, MP3 enkoder.

MPEG - Skraćenica za *Motion Pictures Experts Group* (Ekspertska grupa za film). Predstavlja niz standarda za komprimovanje zvučnih i video zapisa. Akronim MPEG je i oznaka za datoteku u MPEG formatu, sa ekstenzijom .mpg.

MSDN (Microsoft Developer Network) - Predstavlja izvor velikog broja podataka za sve koji se bave razvojem softvera, programere i druge, a koji koriste Microsoftov softver i tehnologiju. Velika količina članaka, tehničke dokumentacije i pisanog materijala omogućava podršku programerima i ekspertima iz oblasti informacionih tehnologija.

MS-DOS - Stariji operativni sistem sa interfejsom komandne linije. Danas se još uvek koristi u nekim računarima. Omogućava rad samo sa jednim programom u jednom trenutku.

MSN – v. Microsoft Network.

Multifunction printer - Višefunkcijski štampač.

Multilayer - Višeslojni; višeslojna izrada matične ploče.

Multimedia - Opšti naziv za oblik komunikacije u računarstvu, u kome se kombinovano koriste različiti mediji: audio, video, grafika, animacija.

Multiplexing - Multipleksiranje. Tehnologija koja omogućava istovremeni prenos više zasebnih kanala preko jedne linije, pomoću posebnog uređaja, multipleksera.

Multiprocessing - Višeprocesorski rad. Režim u kome jedan računar koristi dva ili više procesora za obradu podataka.

Multitasking - Višeprogramski rad. Karakteristika savremenih operativnih sistema, mogućnost otvaranja i korišćenja više programa istovremeno.

Multi user system - Višekorisnički sistem. Operativni sistem koji omogućava da više korisnika koristi računar, uz kreiranje sopstvenih naloga.

Mute - Isključiti ton. Programska opcija koja omogućava isključivanje zvuka koji se trenutno reprodukuje.

N

Nag screen – v. Nagware.

Nagware - Softver koji prilikom startovanja opominje korisnika da je potrebno da plati program koji koristi.

Name resolution - Pretvaranje imena domena u IP adresu.

Name server - Server imena domena, DNS server. Server koji sadrži bazu podataka sa imenima domena i njihovim IP adresama.

Nanocomputer - Futuristički koncept tehnologije po kome će računari biti veoma malih dimenzija, a koristiće molekule i manipulisati atomima kako bi se stvarali čipovi, mnogo manjih dimenzija nego danas.

Nanosecond - Milijarditi deo sekunde.

Nanotechnology - v. Nanocomputer.

Napster - Softver za pretraživanje muzike na Internetu. U stanju je da traži ili preuzima MP3 fajlove od drugih korisnika Napstera. Ovaj program je predmet široke diskusije o zaštiti autorskih prava.

NAT (Network Address Translation) - Prevođenje mrežne adrese. Pritom se IP adresa (korišćena u lokalnoj mreži) konvertuje u Internet IP adresu.

Native code - Originalni programski kod, pisan za odgovarajući računar.

Native compiler - Originalni kompajler. Kompajlira originalne kodove na odgovarajućoj platformi, za razliku od *Cross*-compajlera (međuplatformskog kompajlera).

Native language - Mašinski jezik.

Natural language - Prirodni, ljudski jezik, za razliku od veštačkih, programskih jezika.

Natural number - Prirodan broj.

Navigate - Kretati se Internetom, posećivati različite Internet lokacije i sajtove aktiviranjem hiperlinkova na stranicama koristeći alate za navigaciju unutar sajtova ili unošenjem URL (Internet adresa).

Navigation bar - Navigaciona linija, traka za navigaciju.

Navigator - v. Netscape Navigator.

Near letter quality - Veoma kvalitetan otisak matričnog štampača.

Negation – Negacija.

Nesting - Ugnežđivanje. Postupak umetanja jednog objekta u drugi, jedne strukture u drugu, npr. unošenje jednog programskog koda u drugi (procedure u proceduru) ili unošenje tabele u tabelu itd.

Net - 1.Mreža. Dva ili više računara povezanih odgovarajućim provodnikom (ponekad i bežično), koji dele resurse i poštuju zajedničke mrežne protokole u komunikaciji; 2. Skraćenica za Internet.

Net boot - Podizanje sistema iz mreže.

Net Surfing - Krstarenje mrežom, "surfovanje", posećivanje različitih Web lokacija sledeći hiperlinkove na Web stranicama.

Net TV - Mrežna televizija.

Net2Phone - Tehnologija koja omogućava telefonsku komunikaciju putem Interneta. Veza je *Full duplex*. Proizvod firme IDT.

Netaddress - Mrežna adresa. 1. WWW adresa (Internet adresa); 2. E-mail adresa; 3. IP adresa ili DNS (ime) računara u mreži.

NetBEUI (NetBIOS Enhanced User Interface) - Poboljšani korisnički interfejs NetBIOS-a. Vrsta NetBIOS mrežnog protokola, proizvod IBM-a. v. NetBIOS.

NetBIOS - Mrežni protokol za IBM i kompatibilne računare. Funkcioniše pod operativnim sistemima MS-DOS, UNIX i OS/2.

Netiquette - Pristojno ponašanje, bonton u mreži. Pravila ponašanja kojih se korisnik mora pridržavati u mrežnoj komunikaciji. U slučaju neprikladnog ponašanja, ili slanja neprimerenog sadržaja, uvredljivih izraza itd. korisnik može da bude isključen.

NetMeeting - Softver za tzv. *Video conferencing*, proizvod firme Microsoft. Omogućava korisnicima da se tokom komunikacije međusobno vide i razgovaraju, a takođe i da razmenjuju fajlove i poruke.

Netscape Communications Corporation - Poznata svetska korporacija za proizvodnju softvera iz oblasti komunikacija, poznata po svom Web pretraživaču Netscape Navigator.

Netscape Communicator - Jedan od najpoznatijih Web pretraživača. Proizvela ga je firma Netscape Communications.

Netscape Navigator - Jedan od najpoznatijih Web pretraživača. Proizvela ga je firma Netscape Communications.

Netspionage - Vrsta industrijske špijunaže, koju često organizuju konkurentske kompanije radi dobijanja podataka o aktivnostima konkurenta.

NetWare - Mrežni operativni sistem, proizvod firme Novell Inc. Pojavio se krajem osamdesetih godina. Jedan od najmoćnijih mrežnih operativnih sistema. Podržava različite platforme (Macintosh, IBM PC).

Network - Mreža. Računarska mreža. v. Net.

Network administration - Administracija mreže. Upravljanje mrežom, održavanje mreže, njenih baza i fajlova, kao i hardverskih i softverskih resursa.

Network architecture - Mrežna arhitektura. Kompletna struktura mreže, koja podrazumeva hardverska rešenja (način povezivanja računara - topologija), protokole, interfejse i dr.

Network computer - Mrežni računar. Računar povezan u mrežu, server ili klijent.

Network congestion - Zagušenje mreže.

Network connection - Mrežna veza.

Network Control Protocol - Protokol kontrole mreže.

Network database - Baza podataka u mreži, mrežna baza.

Network directory - Mrežni direktorijum. Direktorijum na nekom računaru u mreži, kome korisnici drugih računara smeju da pristupe. Od privilegija korisnika i dozvole administratora mreže zavisi koliki će pristup diskovima i direktorijumima u mreži imati klijenti.

Network File System (NFS) - Mrežni sistem za datoteke. Sistem koji podrazumeva pristup fajlovima sa drugih računara kao da su na lokalnom računaru. Ovaj sistem razvila je firma Sun Microsystems, za Windows NT i UNIX.

Network Interface Card (NIC) - Mrežna kartica.

Network latency - Mrežno kašnjenje, vreme potrebno za prenos informacije od računara do računara.

Network layer - Mrežni sloj. Jedan od ukupno 7 slojeva mrežne komunikacije definisane pomoću tzv. OSI (*Open Systems Interconnection*) referentnog modela, koji definiše standard u mrežnim komunikacijama.

Network meltdown - Potpuni pad mreže, izazvan nailaskom velike emisije informacija.

Network Operating System (NOS) - Specifičan operativni sistem, projektovan za rad u mrežnim okruženjima.

Network server - Mrežni server. Računar u mreži koji čuva i distribuira fajlove i pruža usluge računarima u mreži.

Network software - Mrežni softver. Različite vrste softvera koji omogućavaju pristup i rad u mreži.

Network topology - Mrežna topologija. Način povezivanja računara u mrežu. Može biti 1. u obliku zvezde (svi računari povezani preko zajedničke skretnice (*switching hub* ili *switch*), 2. u obliku prstena (*Ring topology*), 3. u obliku zajedničke magistrale (*Bus Topology*) i sl.

News server - Server u mreži koji čuva i distribuira informacije vezane za forume i konferencije.

Newsgroup - Elektronska konferencija, forum na mreži u kome učesnici razmenjuju informacije i novosti plasirajući ih u odgovarajuće kategorije.

Nibble - Pola bajta, odnosno 4 bita.

Nickel cadmium battery – Nikal-kadmijumska baterija.

Nintendo - Popularna konzola za video igrice. Ove konzole se mogu vezati u mrežu radi zajedničkog igranja (XBAND).

NIS (Network Information Service) - Mrežni informacioni servis.

NLQ - v. Near letter quality.

Node - Čvor, čvorište. Računar, ili uređaj u mreži.

Noise - Buka, šum, električni signal koji ometa transfer signala u komunikacionom kanalu.

Nonconductor - Neprovodnik, izolator.

Nondedicated server - Nenamenski server. Kompjuter koji u mreži funkcioniše i kao klijent i kao server.

Norton Utilities - Softverski paket firme Symantec, za analizu, podešavanje i korigovanje nepravilnosti u radu računara.

Notebook - Vrsta računara. Prenosiv računar manjih dimenzija (manji od laptopa), teži oko 3-3,5 kg.

NT (Windows NT) - Mrežni operativni sistem, proizvod Microsofta.

NT File System - NT sistem datoteka (NTFS). Poseban sistem datoteka kreiran za korišćenje sa Windows NT operativnim sistemom. Omogućava bezbedan pristup, upotrebu dugih imena fajlova i oporavak fajla u slučaju greške hard diska.

NT Server - Mrežni računar, server, koji koristi Windows NT kao mrežni operativni sistem.

Num Lock - Taster na numeričkoj tastaturi kojim se respektivno aktivira ili numerička tastatura ili kursorski režim na istim tipkama.

Numbering - Brojanje. Kreiranje brojnih lista. Postupak kreiranja lista kod kojih svaka stavka ima redni broj. Opcija Numbering često se koristi u Wordu.

O

O (Over) - Skraćenica za završetak komunikacije u mreži, na primer tokom četovanja (*Chat*).

OASIS (Organization for the Advancement of Structured Information Standards) - Međunarodna organizacija koja se bavi unapređenjem standarda za strukturirane informacije.

Oberon - Programski jezik, objektno orijentisan.

Object - 1. U objektno orijentisanom programiranju, označava promenljivu koja se smatra posebnim entitetom; 2. Predmetni kod (mašinski kod).

Object code - Predmetni kod. Kod generisan kompajliranjem, mašinski kod koji računar može direktno da prepozna i izvrši.

Object database - Objektna baza podataka.

Object Linking and Embedding (OLE) - Povezivanje i ugrađivanje objekata. Mogućnost ugrađivanja objekata, fajlova iz drugih programa, npr. ugrađivanje Excelovog radnog lista u Word.

Object management group - Međunarodna organizacija koja se bavi standardima u objektno orijentisanim programima i programiranju. Osnovana je krajem osamdesetih (1989).

Object model - Objektni model. Struktura, osnova nekog objektno orijentisanog jezika (hijerarhija, polimorfnost, konkurencija, apstrakcija itd.).

Object module - Objektni modul. Obično datoteka sa izvornim kodom, sadrži niz rutina, a može da se povezuje sa drugim objektnim modulima.

Object-oriented database - Objektno orijentisana baza podataka. Vrsta baze podataka koja prihvata različite tipove podataka, objekata i klasa. Ponekad umesto velikih podataka (npr. video zapisa) može da sadrži procedure za obradu ili nalaženje tih zapisa.

Object-oriented graphics - Objektno orijentisana grafika. Vrsta računarske grafike koja se temelji na upotrebi osnovnih grafičkih formi kao što su linije, krive, kvadrati ili krugovi. U ovoj vrsti grafike objekti su matematički proračunati i predstavljaju skup instrukcija kako objekti treba da izgledaju. Korisnik može da modifikuje svaki objekat pojedinačno, za razliku od bitmapirane grafike gde se slika tretira kao skup tačaka.

Object-oriented operating system - Objektno orijentisani operativni sistem. Zasniva se na objektima i omogućava laku integraciju softvera koji je razvijen objektno orijentisanim programiranjem.

Object Pascal - Objektni Paskal, vrsta jezika Paskal koji je objektno orijentisan.

Objective-C - Programski jezik C, objektno orijentisan.

Oblique - Kos, zakošen, iskošen. Najčešće se odnosi na stil slova u tekstu. Iskošena slova nazivaju se često i italik.

OC3 (Optical Carrier 3) - Optički nosilac 3, signal u optičkom sistemu SONET. Služi za transfer informacija velikom brzinom (oko 155 Mbps).

OCR - v. Optical Character. Recognition.

Octal - Odnosi se na brojčani sistem koji za osnovu ima 8. Koristi cifre od 0 do 7.

Octet - Oktet, osam elemenata u nekom skupu. Odnosi se na podatak koji sadrži 8 bitova.

OCX (Ole Custom Control) - Namenska kontrola OLE. Modul u programiranju koji omogućava stvaranje odgovarajućih kontrola koje se upotrebljavaju u određenom programu.

ODBC (Open DataBase Connectivity) - Mogućnost povezivanja otvorenih baza podataka. Interfejs koji Windows programima omogućava pristup bazama podataka.

ODBC driver - Upravljački program koji se koristi za povezivanje sa određenom bazom podataka. Da bi se pristupilo Accessovoj ili dBASE bazi podataka, potrebni su različiti upravljački programi (drajveri).

ODI (Open Data Link Interface) - Otvoreni interfejs za vezu s podacima. Novellova specifikacija kojom se omogućava da mrežne kartice podrže više mrežnih protokola.

OEM - v. Original Equipment Manufacturer.

Office - Naziv za softverski paket koji se koristi u poslovnom okruženju, proizvod Microsofta. Sadrži programe potrebne za pisanje i uređenje dokumenta (Word), program za tabele i tabelarna izračunavanja (Excel), programe za prezentaciju (Power Point), za rad sa bazama podataka (Access) i druge.

Office automation - Automatizacija poslova na radnom mestu. Podrazumeva korišćenje računara i drugih elektronskih uređaja za obradu podataka i komunikaciju u cilju bržeg i lakšeg obavljanja kancelarijskih poslova.

Offline - Van mreže, “oflajn”. Uređaj koji ili nije u mreži ili je trenutno isključen iz mreže.

Offline reader - “Oflajn” čitač. Softver koji preuzima sadržaj sa mreže (E-mail, Web sajtove itd.) koji se može čitati kasnije u oflajn režimu, dakle kada je računar isključen iz mreže.

Ohm - Jedinica električnog otpora, om.

OLE - v. Object Linking and Embedding.

Olivetti - Poznati proizvođač kancelarijskih mašina i računara.

OmniPage - Program za prepoznavanje slova. Koristi se i na PC-u i na Macintosh računarima.

On-chip-cache - Keš memorija smeštena u čip.

On the fly - "U letu", usput, tokom rada. Proces koji se odvija bez zaustavljanja drugih tekućih procesa.

One-off - Jedan primerak; proizvod urađen u samo jednom primerku.

One-to-many relationship - Odnos jedan prema mnogima. Veza između dve tabele, u kojoj se jedan podatak u jednoj odnosi na više njih u drugoj.

One-to-one relationship - Odnos jedan prema jednom. Veza između dve tabele, u kojoj se jedan podatak u jednoj odnosi na samo jedan podatak u drugoj.

Online - U mreži, biti povezan sa mrežom, onlajn. Računar ili korisnik koji je trenutno povezan u mrežu.

Online Community - Opšta odrednica za korisnike Interneta, Internet zajednica. U užem smislu, to su korisnici nekog foruma ili onlajn konferencije.

Online game - Onlajn igrica, računarska igra koja se igra u mreži, bilo Internet ili Intranet.

Online Help - Pomoć putem mreže, onlajn pomoć. Informacije i uputstva koja se mogu dobiti dok je korisnik u mreži.

Online Information Service - Mrežni informacioni servis.

Online state - Stanje modema prilikom komuniciranja sa drugim modemom.

Online transaction processing - Obrada transakcija (poslovnih, finansijskih) u mreži.

OOP - Skraćenica za objektno orijentisano programiranje.

Opacity - Svojstvo koje definiše providnost nekog grafičkog objekta, koliko je transparentan odnosno koliko svetlosti prolazi kroz njega.

Opcode - Operativni kod.

Open - Otvoriti (dokument). "*Open*" u smislu otvoren odnosi se na datoteke koje su trenutno otvorene i koriste se.

Open GL - Standard za vizuelizaciju 3D grafike. Može se koristiti na različitim platformama i u različitim operativnim sistemima.

OpenMPEG Consortium - Konzorcijum *OpenMPEG*. Međunarodna organizacija koja se bavi razvijanjem i primenom MPEG standarda.

Open source - Otvoreni kod. Programi čiji kod nije zaštićen, odnosno potpuno je dostupan korisnicima i oni ga mogu modifikovati po svojoj želji. Jedan od primera softvera otvorenog koda je operativni sistem Linux.

Open Systems Interconnection reference (OSI) - OSI referentni model. Specifikacija koja definiše mrežnu komunikaciju. Ova specifikacija postala je standard u svetu, a razlaže mrežnu komunikaciju u sedam slojeva.

Opera - Jedan od poznatijih programa za pretraživanje Weba.

Operating system - Operativni sistem (OS). Vrsta softvera koji upravlja računarskim resursima (memorija, diskovi, periferni uređaji itd). On je osnova za pokretanje korisničkih programa, aplikacija.

Operation - Operacija. 1. Matematička, računarska operacija; 2. Postupak, procedura, akcija koju izvršava program u određenom trenutku.

Operation code - Operacioni kod.

Operator - 1. Operator. Simbol, oznaka računske operacije; 2. Operater, korisnik računara, osoba koja obavlja određen posao za računarom, unosi ili obrađuje podatke.

Optical Character Recognition (OCR) - Optičko prepoznavanje karaktera. Postupak u kome uređaj prepoznaje tekst odštampan na papiru i zatim ga konvertuje u tekst koji može da se obradi na računaru.

Optical disk - Optički disk.

Optical fiber - Optičko vlakno, provodnik od optičkih vlakana (provodi optičke signale).

Optical mouse - Vrsta miša, optički miš koji koristi optičke uređaje da bi se kretanje miša konvertovalo u pokret pokazivača na ekranu.

Optical reader - Optički čitač. Uređaj koji odštampani tekst prevodi u tekst koji računar može da obrađuje.

Optical scanner - Skener. Uređaj koji skenira crteže i fotografije, prevodeći ih u digitalni oblik pogodan za smeštanje u računar i obradu.

Optimization - Optimizovanje. 1. Postupci kojima se računarski sistem održava u stanju optimalnog funkcionisanja; 2. Optimizacija programskog koda tokom kompajliranja, kako bi kod bio što efikasniji.

Option key - Opcioni taster na tastaturi Macintosh računara. Ekvivalent za taster Alt ili Control kod personalnih računara.

Oracle - Softverski sistem za rad sa relacionim bazama podataka. Koristi se na različitim platformama, a proizvela ga je Oracle korporacija.

Oracle corporation - v. Oracle.

Order - Red, redosled, uređivanje.

Orientation - Orijentacija, položaj dokumenta. Dokument može biti položen (*landscape*) ili uspravan (*portrait*).

Original Equipment Manufacturer (OEM) - Proizvođač originalne opreme. Vrsta proizvođača koji kupuje delove opreme od drugih, ugrađuje ih u svoj proizvod i tako prodaje.

Original Macintosh keyboard - Originalna Macintosh tastatura. Nema numeričkog dela tastature, ima 58 tipki.

Orphan - "Siroče". Obično se misli na prvi red pasusa koji je ostao sam na dnu strane. Smatra se da kvari izgled dokumenta, pa postoje procedure u okviru editora teksta koje ovu pojavu sprečavaju (tzv. *Orphan control*).

OS/2 - Poznat i često korišćen operativni sistem, koji su u početku razvijale firme IBM i Microsoft, ali sada ga proizvodi IBM.

OS/2 Warp - Jedna od brzih verzija operativnog sistema OS/2.

OSI - v. Open Systems Interconnection reference

Outbox - Otpremno poštansko sanduče. Mesto na koje se smešta pošta koju korisnik treba da pošalje.

Outdent - Izvučen, ispušten red. Prvi red pasusa koji je izvučen u odnosu na ostale redove pasusa.

Outline font - Konturno slovo. Slovo koje ima definisanu konturu, i nije bitmapirana slika. Naziva se i skalabilni font, s obzirom na to da se srazmerno može povećati ili smanjiti. Većina PostScript fontova su konturni.

Outlook - Microsoftov program, deo Office paketa, koji služi i kao softver za rad sa E-mailom i kao kalendar, agenda ili podsetnik.

Overflow - Prekoračenje. Situacija u kojoj dolazi do toga da pristigli podaci traže više mesta nego što je omogućeno hardverom ili softverom.

Overprint - Preklapanje u štampi. Štampanje preko već odštampanog materijala.

Overrun - Prekoračenje brzine transfera, koje nastaje kada sistem ne može da prihvati podatke brzinom kojom podaci pristižu.

Overtype mode - Način rada u tekst procesoru, kucanje preko postojećeg teksta.

Overwriting virus - Vrsta virusa koji briše podatke iz postojeće datoteke tako što piše preko njih.

Oz - Oz, programski jezik, objektno orijentisan.

P

P - Prefiks "Peta". v. Peta.

P - Prefiks "Pico". v. Pico.

P5 - Oznaka za pentijum procesore firme Intel. Proizvode se od 1993.

Pack - Pakovati. Pakovati informacije tako da one budu kompaktne, komprimovane, i da iz njih bude izbačeno sve što je nepotrebno.

Package – Paket. Programski, softverski paket. Grupa programa koji služe u određene svrhe, npr. Office, programski paket za rad u poslovnom okruženju.

Packaged software - Pakovani softver. Programi koji se mogu dobiti u maloprodaji, a ne porudžbinom.

Packet - Paket. Grupa podataka koji se prenose kroz mrežu kao celina.

Packet assembler/disassembler - Asembler i disasembler paketa.

Packet filtering - Filtriranje paketa. Opcija provere paketa koji stižu do korisnika, pri čemu mrežne barijere (*Firewall*) mogu da prihvate ili odbiju prihvat nekog paketa podataka, iz bezbednosnih razloga.

Packet flooding - Napad zagušenja mreže poplavom paketa. Vrsta napada uskraćivanja usluga (DoS - *Denial of Service Attack*). Server, koji je zagušen velikom količinom poslatih paketa podataka, nije u stanju da obavlja usluge u mreži.

Packet header - Zaglavlje paketa.

Packet switching - Paketska komutacija. Način prosleđivanja paketa kroz mrežu korišćenjem najboljeg puta do odredišne lokacije. Ovaj način prenosa podrazumeva razbijanje veće količine informacija na manje pakete. Pritom se događa da paketi putuju različitim putanjama do cilja, gde se ponovo sklapaju u odgovarajuću celinu.

Page - Stranica. 1. Stranica papira, štampanog dokumenta; 2. Stranica u tekst procesoru, prostor za unos teksta; 3. Deo memorije, memorijski blok fiksne veličine.

Page banner - Baner, reklamna poruka koja se obično postavlja na Web stranice i sadrži link ka stranici, sajtu, odnosno informacijama koje su naznačene u baneru.

Page break - Prelom stranice, forsirani prelazak na novu stranicu iako na prethodnoj postoji dovoljno prostora za pisanje.

Page Down key - Tipka Page Down (ili PgDn). Služi za pomeranje teksta za određeni broj redova ili za prelazak na sledeću stranicu, za listanje listi itd.

Page layout - Izgled stranice, sa svim elementima koji treba da se nađu na njoj i svim oblicima formatiranja, onako kako treba da izgleda u štampi.

Page orientation - v. Orientation.

Page printer - Stranični štampač. Štampač koji je u stanju da štampa čitavu stranicu odjednom (kao laserski štampači).

Page setup - Podešavanje stranice. Procedura u tekst procesorima pomoću koje se definišu osnovni parametri stranice, npr. veličina, margine, orijentacija itd.

Page Up key - Dugme Page Up (ili PgUp). Služi za pomeranje kursora naviše ili pomeranje na prethodnu stranicu.

Pagination - Obeležavanje stranica u tekst editorima, paginacija.

Paging - Straničenje. Način na koji je organizovana tzv. virtuelna memorija (u blokovima koji se nazivaju stranicama).

Paint - 1. (*Paint, MS Paint*) Program za crtanje, kreiranje bitmapiranih slika, jedan od programa u sastavu operativnog sistema Windows; 2. Nacrtati, obojiti.

Paint program – v. Paint.

Paintbrush - Četkica za bojenje. Jedan od alata za crtanje u većini grafičkih programa.

Palette - 1. Skup alata za rad u nekoj aplikaciji; 2. Alati u grafičkom programu koji služe za izradu crteža; 3. Skup raspoloživih boja koje se mogu upotrebiti u nekom grafičkom programu.

Palmtop - Vrsta računara, mini računar (može da stane u ruku). Nemaju hard disk, nego smeštaju podatke u ROM memoriju.

Paper feed - Uvlačenje papira kroz štampač tokom štampanja.

Paragraph - Pasus. Deo teksta razdvojen znacima za pasus. Celina na koju se mogu primeniti specifične tehnike formatiranja, poravnavanje leve i desne strane, razmak između redova, uvlačenje prvog reda pasusa itd.

Parallel - Paralelno, istovremeno.

Parallel port - Paralelni port. Utičnica na računaru koja omogućava paralelni prenos informacija, 8 bitova odjednom, obično u komunikaciji između računara i štampača.

Parallel computer - Paralelni računar. Računar koji sadrži više procesora koji istovremeno obavljaju posao, što povećava efikasnost i brzinu rada.

Parallel printer - Paralelni štampač. Štampač koji je sa računarom povezan preko paralelnog porta, koji omogućava brži transfer podataka nego serijski.

Parameter - Parametar. Podatak dodeljen promenljivoj tokom programiranja.

Parent/child - Odnos nadređen/podređen, ili prethodni/sledeći, ili roditelj/potomak. Služi za definisanje relacija u raznim procesima tokom rada računara odnosno izvršavanja programa.

Parity check - Provera parnosti. Postupak za otkrivanje eventualne greške prilikom transfera podataka.

Parity error - Greška pariteta. Situacija u kojoj je detektovana nepravilnost u transferu podataka, ili podataka u memoriji. Ovakva greška u RAM memoriji obično blokira rad računara.

Park - Pozicionirati glavu hard diska na bezbednu lokaciju, kako se ne bi oštetila i ne bi oštetila podatke.

Partition - Particija, deo memorije ili uređaja za skladištenje memorije koji u sistemu funkcioniše kao da se radi o fizički zasebnom uređaju, npr. particija na hard disku.

Partition table - Tabela particija. Tabela koja definiše pozicije particija na hard disku. Nalazi se u prvom sektoru hard diska. U ovakvoj tabeli čuvaju se i druge informacije, npr. koja je particija butabilna, odnosno sa koje particije se podiže operativni sistem, zatim koji je sistem fajlova (FAT32, NTFS) itd.

Pascal - Programski jezik, kreiran početkom 70-ih godina.

Passive hub - Pasivni razvodnik. Vrsta mrežnog razvodnika, čija je jedina funkcija prosleđivanje signala.

Password – Lozinka.

Password attack - Napad na lozinku.

Password Authentication Protocol (PAP) - Protokol za utvrđivanje ispravnosti lozinke.

Password sniffing - Način za otkrivanje lozinki ("njuškanje"), hakerska tehnika presretanja paketa podataka i otkrivanja lozinke.

Paste - Premeštanje ili kopiranje objekata (delova teksta, crteža i dr.) sa jednog mesta na drugo. Funkciji Paste obavezno prethodi Copy (Kopiraj) ili Cut (Iseci).

Patch - “Zakrpa”, dodatak programu koji će popraviti programske nedostatke. Mnoge softverske firme često objavljuju zakrpe za svoje programe kada se ustanovi da programi poseduju nedostatak, u nameri da svoj program zadrže na tržištu do pojave nove, poboljšane verzije.

Path - Put, putanja.

Pause key - Dugme za pauzu, omogućava trenutni prekid izvršavanja programa ili procedure do momenta kada ih korisnik ponovo ne pokrene.

PC - Oznaka za personalni računar.

PC compatible - Kompatibilan sa IBM PC standardom računara, koji se pojavio početkom osamdesetih godina. Za kompatibilne računare često se upotrebljava i termin klon.

PC DOS - Verzija DOS operativnog sistema firme IBM. Gotovo je identična sa MS-DOS-om.

PCI – v. PCI Local Bus.

PCI Card - PCI kartica, uređaji različite namene (grafička, zvučna, TV, FM kartica, modem i drugo), koji se mogu priključiti na PCI magistralu u tzv. PCI slot (utičnicu) radi proširenja funkcija PC-a.

PCI Expansion slot - Utičnica PCI magistrale u koju se postavljaju PCI kartice. v. PCI, PCI Card).

PCI Local Bus - Lokalna PCI magistrala. Radi na 33 MHz i omogućava brzu komunikaciju uređaja priključenih na nju.

PC/XT - Prvi IBM PC računar, iz 1981. godine, sa Intelovim procesorom 8086.

PC/XT Keyboard - Originalna tastatura za prve, PC/XT računare, sa 83 tipke. Mehanička tastatura koja je odavala karakterističan zvuk prilikom pritiska na tastere ("klik" tastatura).

PDA (Personal Digital Assistant) - Personalni digitalni asistent. Vrsta malog računara (*palmtop*), koji je veoma pogodan za organizaciju podataka, npr. u poslovne svrhe, (satnice, sastanci, podsetnik, telefoni). Sadrži i značajne korisničke programe za obradu podataka kao što su Word ili Excel. Može da se poveže sa klasičnim računarom radi ažuriranja ili sinhronizacije podataka. Zbog malih dimenzija, veliki broj njih ima pomoćni uređaj, pero, kako bi se otkucala slova.

Pdf - Fajl sačuvan u pdf formatu (*Portable Document Format*), odnosno prenosivom formatu dokumenata. Proizvela ga je firma Adobe Systems. Dokumenti sačuvani u ovom formatu mogu se otvoriti i čitati pomoću Adobe Acrobat Reader-a.

Peachy virus - Vrsta računarskog virusa koji se pojavio tokom 2001, a širio se preko datoteka u pdf formatu.

Peek - Pročitati podatak sa apsolutne memorijske lokacije.

Peer-to-peer network - Mreža ravnopravnih računara, u kojoj svaki računar može biti i server i klijent. Ne postoji server datoteka.

Pentium - Naziv za 32-bitne mikroprocesore firme Intel. Proizvode se od 1993. godine, kada su nasledili procesore iz serije 486. Poseduju 32-bitnu adresnu magistralu i 64-bitnu magistralu podataka i ugrađen koprocesor i keš.

Pentium III – v. Pentium.

Pentium IV – v. Pentium.

Pentium Pro – v. Pentium.

Peripheral - Periferni, spoljašnji. Označava uređaje koji nisu smešteni u računar, već su priključeni na njega (eksterni modem, eksterni hard disk, skener itd.).

Peripheral device - v. Peripheral.

Perl - Programski jezik (*Practical Extraction and Report Language* - Praktični jezik za izdvajanje i izveštavanje). Veoma rasprostranjen u kreiranju Web stranica i usluga.

Permission - Dozvola, odobrenje. Mogućnost korisnika da pristupa mreži ili njenim resursima. Odobrenje za pristup mora da izda administrator, odnosno osoba zadužena za pristup i održavanje mreže.

Peta - Prefiks za hiljadu biliona (odnosno 1 kvadrilion).

Phage virus - Opasan virus koji napada operativni sistem Palm. Uništava fajlove i sam sebe kopira.

Phoenix BIOS - Vrsta BIOS-a koji se nalazi u velikom broju računara.

Phone connector - Telefonska utičnica, standardna oznaka RJ-11.

Photo editor - Program za digitalnu obradu slika i fotografija.

Photoshop - Jedan od najpoznatijih programa za obradu fotografija, proizvod firme Adobe.

PHP (Hypertext Preprocessor) - Jezik za skriptovanje na strani servera. Koristi se u HTML dokumentima kako bi se obavio neki interaktivni zadatak, npr. da se sa Web stranice traži podatak koji se čuva u bazi na serveru.

Pico - Prefiks, oznaka za bilioniti deo.

Pie chart - Dijagram, grafikon u obliku kruga.

Pilot - 1. Naziv za jedan tip PDA (personalni digitalni asistent) računara; 2. Stariji programski jezik, iz 1976. godine; služi za pravljenje programa za obuku korišćenjem računara.

Pin - Kontaktna nožica, kontakt, izvod na telu čipa ili na utičnici.

PIN (Personal Identification Number) - Lični identifikacioni broj. Broj koji se daje ovlašćenim korisnicima neke usluge ili uređaja.

Ping - Postupak provere da li je računar u mreži, slanjem paketa.

Ping of Death - Ping smrti. Vrsta napada na računar putem mreže, kada se računaru šalje prevelik paket (preko 64 bajta), što uzrokuje blokadu ili pad sistema.

Piracy - Piraterija. Neovlašćeno korišćenje, krađa i distribucija softvera.

Pixel (Picture element) - Element slike. Jedna tačka na slici. Najmanji element slike.

Pixel image - Slika sačinjena od piksela, slična bitmapi, ali poseduje i tzv. "dubinu", što znači da svaki piksel ima određen broj bitova u memoriji rezervisan za njega.

PKUNZIP - Program za vraćanje datoteka komprimovanih pomoću programa PKZIP u originalni oblik.

PKZIP - Program za komprimovanje datoteka, proizvodi ga od kraja 80-ih godina firma Pkware.

Placeholder - Znak kojim se prikriva neki drugi znak. Tipičan primer je upisivanje lozinke, kada se ne vide karakteri nego samo zvezdice ili tačkice.

Plaintext - Običan tekst.

Plasma display - Ekran (displej) sa plazmom. Koristi gas (neon) za proizvodnju slike. Zove se i displej sa gasnim pražnjenjem.

Platform - Generalno: Vrsta računara ili operativnog sistema koji ga pokreće.

Platter - Ploča u obliku diska, nalazi se u kućištu hard diska i služi za skladištenje podataka. Može ih biti od dve do osam.

Player - Uređaj za reprodukovanje audio i video zapisa.

PlayStation - Popularna konzola za igranje igrica, proizvod firme Sony.

Plot - Nacrtati (crtež, dijagram, sa tačno definisanim tačkama i koordinatama).

Plotter - Ploter. Posebna vrsta štampača za štampanje dijagrama, grafikona i tehničkih crteža. Koriste pera za crtanje. Postoje tri vrste: ploter sa ravnom podlogom, sa dobošem i sa valjcima.

Plug – Utikač.

Plug and play - "Uključi i radi". Specifikacija za automatsko prepoznavanje uređaja koji su dodati u računar i (ukoliko operativni sistem raspolaže odgovarajućim drajverima) automatsko konfigurisanje. Ovaj standard razvio je Intel. Plug and Play opcija mora biti ugrađena u BIOS računara. Kartice i uređaji koji se dodaju u računar takođe moraju da podržavaju Plug and Play specifikaciju.

Plug-in Dodatni modul, obično mali program koji glavnoj aplikaciji proširuje mogućnosti, na primer mogućnosti grafičkih programa da čitaju grafičke fajlove u različitim formatima.

PNG (Portable Network Graphics) - Vrsta grafičkog fajla koji se često koristi na Internetu, zamena za GIF.

Pocket Excel - Džepni Excel. Mini verzija Excela za džepne računare.

PocketPC - Džepni računar, mali ručni računar, koji pokreće operativni sistem Windows for PocketPC.

Pocket Word - Džepni Word. Mini verzija Worda, prilagođena džepnim računarima.

Point - 1. Tačka, piksel na ekranu; 2. Tačka u štampi, iznosi 1/72 inča; 3. Pokazati, uperiti, postaviti.

Pointer - Pokazivač. 1. Promenljiva u programiranju, ukazuje na mesto, adresu podatka; 2. Pokazivač miša.

Pointing device - Uređaj za pokazivanje, pokazivački uređaj. Služi za kontrolu i pozicioniranje kursora na ekranu. Najčešće se radi o mišu (*mouse*), ali postoje i džojstici, svetleća pera (*light pen*) i sl.

Point-to-Point Protocol - Protokol od tačke do tačke. Koristi se za povezivanje računara na Internet putem telefonske veze. Ovaj protokol obezbeđuje bezbednost i integritet podataka.

Point-to-Point Tunnelling Protocol - Tunelski protokol od tačke do tačke, koji koristi i tzv. kapsuliranje podataka. Koristi se u VPN (lokalnim privatnim mrežama).

Poke - Smestiti podatak (bajt) u memoriju. Komande Peek i Poke pojavljuju se često u jezicima kao što je Basic, budući da oni ne omogućavaju pristup memorijskim lokacijama.

Polymorphic virus - Vrsta virusa koji sam sebe kopira i modifikuje, tako da se teško uništava.

Pong - Jedna od prvih kompjuterskih video igrica, proizvedena 1972, simulacija stonog tenisa.

POP3 - Protokol za kontrolu pošte (*Post Office Protocol 3*), za preuzimanje pošte sa servera. Koristi se u mrežama sa TCP/IP protokolom.

Populate - 1. Uneti podatke u određeni prostor (bazu podataka, ili listu); 2. Postaviti čipove u utičnice na ploči.

Pop-up menu - Popap meni, "Iskačući" meni, pomoćni meni koji dostavlja informacije o objektu na kome se trenutno nalazi pokazivač.

Pop-up messages - "Iskačuće" poruke, vrsta poruka koje se javljaju u određenom kontekstu, kada je potrebna pomoć ili informacija u vezi procesa koji se trenutno odvija.

Pop-up window - Pomoćni prozor za odabir odgovarajućih opcija.

Port - Priključak, interfejs pomoću koga se računar povezuje sa perifernim, eksternim uređajima (miš, štampač, skener i sl.).

Portable - Prenosiv. 1. Softver koji se lako prenosi na druge sisteme; 2. Hardver koji se lako prenosi, npr. laptop, notebook ili PDA računari.

Portable computer - Prenosivi računar. v. Portable.

Portable Network Graphics - v. PNG.

Portal - Websajt, "kapija" ka Internetu. Predstavlja lokaciju koja sadrži niz različitih veza (hiperlinkova) ili usluga. Primeri portala su Yahoo, Infoseek, Alta Vista, Lycos, MSN, Excite i drugi.

Portrait - U tekst procesorima, uspravno postavljen papir, pri čemu je visina veća od širine.

Post Office Protocol - v. POP3.

PostScript - Jezik za opisivanje dokumenata, stranica, koji elemente dokumenta, tekst ili grafiku, pretvara u instrukcije za štampače. Razvila ga je firma Adobe Systems.

PostScript font - Vrsta fonta koji je određen pravilima jezika PostScript. Ovi fontovi su vrlo precizni i zadovoljavaju zahteve koji se postavljaju u vezi kvaliteta fontova u štamparstvu.

Power - Napajanje, električna energija. Snaga računara.

Power failure - Kvar na sistemu za napajanje. Računar tada gubi sve podatke koji su trenutno smešteni u RAM. Nagli kvar na napajanju i gubitak podataka mogu se sprečiti korišćenjem UPS uređaja (*Universal Power Supply* - univerzalno napajanje) koji snabdevaju računar energijom još neko vreme, kako bi se sačuvale otvorene datoteke i računar isključio na uobičajen način.

Power Macintosh - Računar iz porodice Macintosh, proizvod firme Apple. Prvi računari iz ove serije, sa procesorom Power PC, pojavili su se 1994.

Power management - Kontrola i upravljanje napajanjem. Sistem za kontrolu i upravljanje napajanjem u računaru može znatno da smanji potrošnju energije, što je veoma značajno kod prenosivih sistema kao što su laptop, notebook i dr.

Power Point - Softver za poslovne prezentacije, deo softverskog paketa Microsoft Office. Može da prikazuje tekst, grafičke objekte, slajdove. Ima mogućnost prikazivanja i na monitoru i na projektoru.

Power supply - Uređaj za napajanje. Transformiše uobičajen napon mreže od 220 V u 5 ili 12 V jednosmernog napona za računar. Uređaji za napajanje obično imaju snagu od 200 W pa naviše.

Power up - Uključiti napajanje, pokrenuti računar.

PowerPC - Vrsta procesora koji je razvijen početkom 90-ih u IBM-u i Motoroli. Ovaj procesor je superskalarni, ima 64-bitnu magistralu podataka i 32-bitnu adresnu magistralu.

PPGA (Plastic Pin Grid Area) - Utičnica na štampanoj ploči u koju se postavljaju čipovi, odnosno procesori.

Ppi - Broj piksela po inču. Koristi se kod bitmapiranih slika.

Ppm - Broj strana u minutu. Određuje brzinu štampanja.

PPP - v. Point-to-point protokol

PPPoE - Protokol PPP preko Eternet mreže. Način za konektovanje računara u Eternet mreži na Internet, korišćenjem širokopojasnih tehnologija, npr. pomoću DSL (digitalne pretplatničke linije, kablovskog modema, bežične veze itd.).

Pps - Broj paketa u sekundi. Definiše brzinu transfera u mreži.

PPTP - Protokol PPP sa kapsuliranjem podataka, tunelski protokol. v. Point-to-Point Tunnelling Protocol.

Preferences - Poželjne opcije, prioriteti. Opcije i mogućnosti programa koje korisnik bira iz odgovarajućih menija, kako bi program prilagodio svojim potrebama i željama.

Pretty Good Privacy - Veoma dobra privatnost. Način za šifrovanje podataka pomoću javnog ključa (*public key*).

Preview - Pregled, pogled na dokument. Opcija koja se koristi da bi se dokument pogledao neposredno pre štampanja.

Primary key - Jedinstveni identifikator zapisa u bazi podataka.

Primary storage - Glavna, operativna memorija, RAM.

Print - Štampati. Slanje informacija štampaču. U nekim programskim jezicima komanda Print znači da treba prikazati određeni tekst na ekranu.

Print buffer - Deo memorije u kome se privremeno smeštaju podaci koji se šalju na štampu. Bafer može da se nalazi i u računaru i u samom štampaču.

Print quality - Kvalitet štampe. Zavisi od tipa štampača. Matrični po pravilu daju najlošiji, a laserski najbolji kvalitet.

Print queue - Red za štampanje. Proces čekanja na štampanje, pri čemu se podaci čuvaju u baferu dok ne stignu na red.

Print to file - Štampati u fajl. Dokument se smešta u datoteku, umesto da se šalje na štampač.

Printer - Štampač, printer. Periferni uređaj koji dokument, urađen u računaru štampa na papir. Postoji više vrsta štampača, npr. matrični, ink-džet, laserski štampač.

Procedure - Procedura, deo programa koji obavlja neki specifičan zadatak. Proceduru najčešće pozivaju druge procedure ili glavni program.

Processing - Procesiranje, obrada podataka u računaru, rad i manipulacija podacima.

Processor - Procesor, centralna procesorska jedinica CPU. v. CPU.

Program - Organizovani skup instrukcija koje računar izvršava.

Programmable - Programabilan, koji se može programirati.

Programmable function key - Programabilna funkcijska tipka. Određene tipke na tastaturi koje mogu da izvršavaju posebne, za tu tipku kreirane, male programe, instrukcije ili prethodno snimljene redoslede poteza (makroe).

Programmer - Programer, osoba koja piše programe.

Programming language - Programski jezik.

Prompt - Prompt, odzivnik. Obično simbol, znak u operativnim sistemima sa interfejsom komandne linije (npr. DOS) koji označava mesto na kome korisnik može da unese podatke ili komande. U DOS-u je to znak **C:\>.**

Properties - Svojstva, osobine. Pojam koji označava skup informacija o određenoj softverskoj ili hardverskoj komponenti. Tako meni svojstava ikone sadrži informacije i postupke kao što su : Open (otvori), Cut (iseci), Copy (kopiraj), Send To (pošalji na neku drugu lokaciju u vidu prečice), Rename (preimenuj), Delete (obriši) i druge.

Protected mode - Zaštićeni režim rada, odlika mikroprocesora firme Intel, u kome se koristi veći adresni prostor i omogućava izvršavanje više programa odjednom.

Protection - Opšti pojam za postupke softverske i hardverske zaštite računara i računarskih sistema. Podrazumeva niz različitih procedura kojima se štiti bezbednost računara i podataka.

Protocol - Protokol, komunikacioni protokol. Skup pravila po kojima se odvija komunikacija i vrši razmena podataka među računarima. Standard za mrežnu komunikaciju definisan je tzv. OSI referentnim modelom, koji mrežnu komunikaciju razlaže na sedam slojeva. Protokol koji se koristi na Internetu, ali i u LAN mrežama, je TCP/IP.

Protocol suite - Set, skup protokola, kakav je npr. TCP/IP protokol.

Provider (Internet Service Provider) - Provajder, davalac Internet usluga. Firma koja korisnicima omogućava povezivanje na Internet i pružanje usluga kao što su pretraga Interneta, odnosno WWW-a, slanje i primanje e-maila, *hosting* odnosno čuvanje Web prezentacija firmi i pojedinaca itd.

Proxy server - Proksi server. Deo mrežne barijere (*Firewall*). Kontroliše saobraćaj koji ulazi u lokalnu mrežu, ali i čuva podatke koji se često traže, pa se time ubrzava proces dobijanja podataka.

Public domain - Javni domen. Pojam koji označava sve radove, softver, sva autorska dela koja ne podležu zaštiti autorskog prava, pa se mogu koristiti bez ograničenja i dozvole i preuzimati sa Interneta.

Public domain software - Softver, programi u javnom domenu za koje nije potrebno platiti autorska prava za korišćenje.

Public rights - Javna prava. Mogućnost da se, do izvesne granice, preuzimaju ili šalju informacije na Internet.

Publisher - 1. Izdavač, firma koja izdaje knjigu, softverski projekat, publikaciju; 2. Program Publisher firme Microsoft, koji služi za kreiranje različitih publikacija ili Web stranica.

Purge - Odstraniti, ukloniti. Izbaciti (trajno) fajlove iz korpe za otpatke (Recycle Bin).

Q

Qbasic - Kompajler BASIC-a u MS-DOS operativnom sistemu.

QEMM (Quarterdeck Expanded Memory Manager) - Memorijski menadžer za Windows i DOS operativne sisteme.

Quad – Kvadar, četvrtina bajta (dva bita).

Quad speed – v. Quad speed drive.

Quad speed drive - CD ROM uređaj četvorostruke brzine.

Quadbit - Četiri bita, polovina bajta. Naziva se i *nibble*.

Quake - Poznata računarska igrica, vrsta tzv. 3D simulacije.

Quality assurance - Garancija kvaliteta. Postupak kojim se obezbeđuje da proizvod zadovoljava predviđene standarde.

Quality of service - Kvalitet usluge. 1. Sposobnost, kapacitivnost nekog sistema u pružanju usluga; 2. Zagarantovana propusna moć u prenosu podataka.

Quantity - Kvantitet. Broj koji označava neku vrednost (može biti pozitivan ili negativan, ceo ili u obliku razlomka).

Quartz - v. Quartz crystal.

Quartz crystal - Kristal kvarca, koji se koristi u elektronskim uređajima zbog specifičnih piezoelektričnih osobina. Kvarc može da osciluje određenom učestanošću, pa je pogodan za oscilatorna kola u računarima.

Quasi-language - Kvazi jezik. Naziv za programski jezik slabog kvaliteta, s kojim nije moguć ozbiljniji rad.

Query – 1. Upit. Grupa instrukcija koja služi za dobijanje određenih podataka iz baze podataka; 2. Izvršiti upit u bazu podataka i prezentovati dobijene podatke korisniku.

Query by Example (QBE) - Olakšani način za pribavljanje podataka iz baze podataka, pri čemu se mora navesti koja polja i koji sadržaj treba izvući iz baze i prikazati. Ovaj sistem razvio je IBM, ali je potom bio široko prihvaćen.

Query language - Jezik upita. Služi za postavljanje upita bazama podataka i datotekama.

Question mark - Znak pitanja, upitnik. U MS-DOS, Windows NT i OS/2 operativnim sistemima to je džoker znak kojim se zamenjuju drugi znaci.

Queueing - Stavljanje podataka u bafer tokom pripreme za transfer podataka kroz mrežu.

Quick launch - Jedan segment koji se nalazi na taskbaru (paleti poslova u Windows operativnom sistemu), u koji je moguće postaviti bilo koju ikonu. Ikona se sa taskbara pokreće samo jednim klikom (u skladu sa nazivom: *quick* - brzo i *launch* - pokrenuti, aktivirati).

QuickTime - Program za puštanje video i audio zapisa, izvorno kreiran za Macintosh, ali postoji i verzija za Windows. Može da se integriše u druge aplikacije, omogućavajući im da puštaju zvuk ili sliku.

Quick View - Osobina Windows operativnog sistema da može da pregleda različite tipove datoteka, bez potrebe da otvara program koji te datoteke originalno kreira.

QuickViewers - Grupa aplikacija za pregled datoteka, koja dolazi uz operativni sistem Windows 95.

Quiet answer - "Tihi odgovor". Vrsta protokola koji na dolazni poziv putem telefona odgovara tišinom, a ne signalom.

Quit - Izaći iz programa. Komanda za izlazak iz programa.

Qwerty keyboard - Standardni raspored na tastaturama. Ime je dobio prema tasterima sa leve strane u prvom redu alfabetskog dela tastature: Q W E R T Y. Osim ovog tipa tastature, postoje i Dvorak i ergonomski tip tastature.

R

RAD (Rapid Application Development) - Brz razvoj aplikacija. Način projektovanja računarskog sistema u etapama (segmentima), pri čemu se delovi mogu dodavati naknadno. Ovaj način projektovanja omogućava da se sistem pokrene i pre nego što svi segmenti budu završeni.

Radio - Radio frekvencija. Radio talasi su vrsta elektromagnetskog talasa, sa talasnom dužinom većom od 0,3 mm.

Radio button - Opciono dugme, kontrola u korisničkom interfejsu. U nizu opcionih dugmadi može se izabrati i aktivirati uvek samo jedno dugme.

RADSL (Rate Adaptive Asymmetric Digital Subscriber Line) - Vrsta asinhrone digitalne pretplatničke linije. Ima mogućnost prilagođavanja brzine prenosa, shodno kvalitetu signala.

Ragged left - Neravna leva margina teksta.

Ragged right - Neravna desna margina teksta.

RAID (Redundant Array of Independent Disks) - Metod korišćenja više diskova umesto jednog, čime se poboljašava rad i obezbeđuje integritet podataka. Ove diskove kontroliše odgovarajući hardver (kontroler) i softver.

RAM (Random Access Memory) - Memorija sa direktnim pristupom. Radna memorija. U nju se privremeno smeštaju podaci, dok se program izvršava. Sve što je smešteno u RAM briše se prilikom isključenja računara.

RAM-resident - Podaci koji su stalno prisutni, rezidentni u RAM memoriji.

RAM-resident program - Program koji je stalno prisutan, rezidentan u memoriji.

RAM cache - Keš RAM, vrsta brze memorije u koju se smeštaju podaci iz RAMA-a, čime se ubrzava pristup često korišćenim podacima.

Ram chip - Čip RAM memorije, ugrađen u RAM modul.

RAM disk - Simulacija disk jedinice, dok se podaci nalaze zapravo u RAM-u.

Rambus DRAM – v. RDRAM.

RAMDAC – Digitalno-analogni konvertor sa RAM memorijom. Ova vrsta čipa ugrađuje se u video kartice. Služi za konverziju digitalnih podataka u analogne, neophodne monitoru.

Random - Slučajan, proizvoljan, nasumičan.

Random access - Direktan pristup.

Random access memory - Memorija sa direktnim pristupom.

Range - Opseg. 1. Grupa selektovanih ćelija u tabeli; 2. Raspon vrednosti, od najnižih do najviših.

RAS (Remote Access Server) - Server za daljinski pristup.

Raster display - Rasterski ekran. Monitor čija se slika formira od horizontalnih linija koje se prostiru od dna do vrha ekrana. Ove linije se sastoje od tačaka.

Raster fonts - Rasterski fontovi. Fontovi u obliku bitmapiranih slika. Svako slovo sastoji se od tačaka. Imaju stalnu veličinu i namenjene su za određene štampače. Primer ovakvog fonta je Small, Symbol, Courier itd.

Raster graphics - Rasterska grafika. Vrsta grafike u kojoj se slika sastoji od velikog broja nezavisnih tačaka. Suprotno od ovog: Vektorska grafika.

Rasterization - Rasterizovanje. Pretvaranje vektorske slike u bitmapiranu, odnosno sliku koja se sastoji od tačaka – piksela.

Raw data - Neobrađeni podaci.

RDRAM (Rambus Dynamic RAM) - Dinamički RAM, proizvod firme Rambus. Desetak puta brža od SDRAM-a.

Read - Čitanje, očitavanje podataka; čitati.

Read error - Greška prilikom čitanja podataka. Nastaje obično tokom transfera podataka iz uređaja za skladištenje ili iz memorije.

Read/write - Označava mogućnost nekog uređaja da vrši i očitavanje i upisivanje podataka.

Read/write head - Glava za čitanje i pisanje. Odnosi se na glavu uređaja za skladištenje podataka (npr. hard diskova).

Reader - Čitač. Uređaj koji može da očitava podatak (npr. sa magnetskih kartica i sl.).

Read-only - 1. Koji se jedino može čitati. Medij (npr. CD ROM) na koji se podaci mogu upisati samo jednom i zatim se mogu čitati, ali ne i naknadno upisivati. 2. Fajl, datoteka koja ima svojstvo (atribut) *read-only*, što znači da se ne može modifikovati ili brisati.

Read-only attribute - Atribut fajla koji znači da se određeni fajl može samo čitati, ali ne i menjati.

Operativnom sistemu Windows atributi fajlova se mogu menjati otvaranjem prozora svojstava (*Properties*) određene datoteke i uključivanjem ili isključivanjem ponuđenih opcija atributa.

Read-only Memory (ROM) - Memorija koja se može samo čitati.

RealAudio - Tehnologija koja omogućava prenos audio zapisa, naročito sa Interneta, i to u procesu neprekidnog preuzimanja zvučnog zapisa koji odmah biva i reprodukovan, u realnom vremenu. Ovu tehnologiju razvila je firma Real Networks.

RealPlayer - Program za reprodukciju multimedijskih zapisa, pogotovo onih koji se preuzimaju sa Interneta i reprodukuju u realnom vremenu. Nastao je na temelju tehnologije Real Audio firme Real Networks. v. RealAudio.

Real-Time Protocol - Protokol realnog vremena. Omogućava transfer podataka kao što su zvučni ili video podaci, u realnom vremenu. Tako se može slušati program neke radio stanice koja se emituje putem Interneta, u vremenu kada ona zaista emituje program.

Real-time streaming - Proces neprekidnog transfera multimedijskih fajlova kroz mrežu, u realnom vremenu. Omogućava uživo emitovanje raznih sadržaja, radio programa itd.

Real-Time Streaming Protocol - Protokol neprekidnog protoka podataka u realnom vremenu. Omogućava neprekidni transfer podataka sa Interneta radi emitovanja multimedijskih sadržaja uživo, u realnom vremenu

Reboot - Restartovati računar, ponovo pokrenuti računar. Pritom se operativni sistem ponovo učitava.

Receive - Primiti. 1. Primiti podatke iz mreže; 2. Primiti E-mail poruku.

Recompile - Ponovo kompajlirati, ponovo prevesti program u mašinski kod.

Record - Snimiti, učitati, upisati podatke na neki medij, u neku datoteku.

Recover - 1. Povratiti podatke posle pada sistema; 2. Ponovo uspostavljanje radnog režima sistema posle grešaka i problema u radu.

Recoverable error - Greška koja se može otkloniti.

Recovery - Oporavak sistema, vraćanje u radni režim.

Recursion - Sposobnost programa ili programskih procedura da sami sebe aktiviraju, rekurzija.

Recycle Bin - Korpa za otpatke, folder u operativnim sistemima Windows, koji služi za uklanjanje neželjenih programa ili datoteka. Programi u korpi za otpatke su neaktivni, ali nisu izbrisani i mogu se vratiti u normalno stanje u slučaju potrebe. Osim toga, moguće je trajno uklanjanje iz računara svih programa i datoteka bačenih u korpu.

Red-green-blue (RGB) - v. RGB.

Redirection - Preusmeravanje, redirekcija. 1. Upisivanje podataka u datoteke na drugoj lokaciji u odnosu na odredišnu; 2. Preusmeravanje na drugu Web lokaciju pomoću linka ili automatski.

Reduce - Smanjiti, umanjiti, redukovati, npr. veličinu prozora.

Reflective liquid-crystal display - Reflektujući monitor sa tečnim kristalom.

Reformat - 1. Preformatirati, ponovo formatirati (npr. tekst u nekom dokumentu); 2. Formatirati disk, kako bi na njega mogli da se upisuju podaci.

Refresh - 1. Osvežiti ekran monitora. Ekran se osvežava u pravilnim vremenskim intervalima, kako bi slika mogla da se vidi; 2. Automatsko osvežavanje memorijskih čipova, kako bi mogli da čuvaju podatke.

Refresh rate - Brzina, učestanost osveženja slike na ekranu monitora, koja iznosi od 60 Hz (60 puta u sekundi) pa naviše.

REGEDIT - Editor Windows registra.

Regenerate - Regenerisati, obnoviti.

Regional network - Regionalna mreža.

Registry - Velika Windowsova baza informacija koja čuva vitalne podatke o konfiguraciji sistema, korisnicima, nalozima, instaliranim programima itd.

Registry Editor - v. REGEDIT.

Reinstall - Ponovo instalirati neki program, reinstalirati.

Reject - Odbiti, npr. netačno ili nepravilno unetu lozinku.

Relational database - Relaciona baza podataka. Baza koja sadrži tabele, koje međusobno stoje u određenoj vezi. Ovakve baze mogu se lako pretraživati pomoću sofisticiranih programa za pretraživanje podataka (npr. Access).

Relational database management system - Sistem za upravljanje relacionim bazama podataka.

Reload - Ponovo učitati (podatke, program ili Web stranicu).

Relocate - Premestiti podatke ili programe unutar memorije radi efikasnijeg korišćenja memorije. Program, ili segmenti programa (blokovi instrukcija) mogu se, u skladu sa situacijom relocirati u memoriji kako bi se pospešio njihov rad.

Rem – v. Remark.

Remark - Primedba, opaska, napomena.

Remote - Udaljen, daljinski. Može da predstavlja računar ili neki uređaj koji se ne nalazi u neposrednoj blizini. Sa takvim uređajima i računarima komunicira se putem mreže.

Remote access - Daljinsko pristupanje.

Remote access server - Server za daljinski pristup. Računar u mreži kome se može pristupati radi dobijanja podataka sa udaljenih mesta, preko telefonske linije i modema.

Remote PC - Udaljeni računar.

Remote terminal - Udaljeni terminal, vrsta terminala koji se ne nalazi u neposrednoj blizini računara i može pristupiti računaru putem modema ili telefonske veze.

Removable disk - Zamenjivi, prenosivi disk. Označava disk koji se može uzeti iz uređaja (npr. CD ROM ili flopi disk).

Rename - Preimenovati, promeniti ime (folderu, dokumentu, datoteci, programu itd.).

Repaginate - Ponovo obeležavati brojevima stranice u nekom dokumentu, repaginirati.

Repeat – Ponoviti.

Replace - Zameniti. Proces zamene postojećih podataka nekim drugim. U tekst procesorima omogućava da se pronađu delovi teksta i da se automatski zamene drugim tekstom. (U Wordu se može naći funkcija Find and Replace, Nađi i zameni).

Reserved memory - Rezervisana memorija.

Reserved word - Reč koja ima posebno značenje u nekom programu ili programskom jeziku, i ne može se slobodno upotrebljavati (programske naredbe tipa IF ili THEN su primeri rezervisanih reči).

Reset button - Dugme za resetovanje računara. Pritisak na ovo dugme ponovo pokreće računar i operativni sistem od početka.

Resource - Izvor, resurs. Opšta oznaka za hardverske komponente računara (diskovi, memorija itd.), podatke i programske kodove koji se višestruko primenjuju u nekom programu.

Response time - Vreme reakcije, vreme potrebno za odziv (npr. od slanja do realizacije nekog zahteva).

Restart - Restartovati, ponovo pokrenuti računar.

Retro virus - Virus koji se teško uklanja s obzirom na to da napada antivirusne programe.

Rewritable digital video disk - Digitalni video disk sa mogućnošću brisanja i upisivanja podataka.

Rewrite - Ponovo upisati podatke.

RGB (Red, Green, Blue) - (Crvena, Zelena, Plava). Tri osnovne boje čijim se mešanjem u određenom odnosu mogu dobijati ostale boje. Ovaj model zastupljen je kod računarskih monitora koji imaju oznaku RGB.

RGB monitor - v. RGB.

Rich Text Format - Obogaćeni format teksta. Vrsta tekstualnog formata u kome su, osim samog teksta, sačuvane i osnovne odlike formata teksta (naslovi, formati slova, pasusi itd.).

Right click - Pritisak na desni taster miša, desni klik, kojim se omogućava dobijanje informacija o objektu na kome se trenutno nalazi pokazivač miša.

Right justification - Poravnavanje teksta po desnoj strani, po desnoj margini.

Right justify - v. Right justification.

Ring network - Mreža u obliku prstena. Topologija mreže u kojoj su svi računari povezani od jednog ka drugom, čineći prsten. Poslata poruka kreće se kroz mrežu od računara do računara, sve dok ne stigne na odredišnu adresu. Najpoznatija vrsta prstenaste mreže je tzv. *Token Ring Network*.

Ring topology - v. Ring network.

RJ-11 jack - Utičnica RJ-11, klasična utičnica za telefone.

RJ-45 connector - Utičnica RJ-45, koja se koristi za povezivanje kablova u LAN mrežama.

RJ-45 jack - v. RJ-45 connector.

Rollback - Vratiti unazad, vratiti u prethodno stanje.

ROM (Read-only memory) - Memorija koja se može samo iščitavati. Odnosi se na čip koji sadrži trajno unete podatke.

Root - Koren, korenski direktorijum, osnovni direktorijum na hard disku. Generalno: najviši hijerarhijski nivo nekog skupa organizovanih podataka.

Root directory - Korenski direktorijum.

Router - Ruter, usmerivač, složeni mrežni uređaj koji usmerava poruke kroz mrežu od polazne tačke do odredišta, pronalazeći najbolju putanju.

Routine - Rutina, skup programskih instrukcija koje obavljaju neki posao unutar programa.

Row - Red u tabeli ili tekstu: 1. horizontalni skup ćelija u tabeli, ili 2. skup karaktera u jednoj liniji.

RPG (Role Playing Game) - Vrsta interaktivne računarske igre, u kojoj korisnik preuzima identitet nekog lika u igri.

Rule - Pravilo.

Ruler - Ruler, lenjir. Horizontalna ili vertikalna linija, postavljena najčešće oko nekog dokumenta u tekst procesorima ili grafičkim programima, koja sadrži brojeve odnosno jedinice mere pomoću kojih se može ustanoviti veličina i položaj objekata u dokumentu i vršiti izmene.

Run - Startovati, pokrenuti neki program.

Run time - Vreme izvršavanja programa. Period u kome se program izvršava.

Run-time error - Programska greška, nastala tokom izvršenja programa.

Run-time library - Izvršna biblioteka, skup programskih rutina koje se često pozivaju i izvršavaju. Karakteristična je za više programske jezike, koji zahtevaju da se jedna ista rutina izvršava više puta na različitim mestima.

R/W - v. Read/Write.

RZ (Return to Zero) - Vraćanje na nulu.

S

Safe mode - Bezbedni režim rada, karakterističan za Windows operativne sisteme. Omogućava da se operativni sistem učita bez većine drajvera i uređaja, kako bi se omogućila detekcija kvara ili problema u funkcionisanju hardvera ili softvera.

Sampling - Semplovanje, uzimanje uzorka. Generalno: uzimanje reprezentativnog skupa podataka kako bi se utvrdila neka opšta karakteristika. U računarstvu, pretvaranje analognih podataka u digitalni oblik.

Sans Serif - Beserifni font, vrsta slova koja nemaju ukrasne elemente i dodatke u vidu kratkih, ravnih ili zakrivljenih, linija. Primer beserifnog fonta je Arial, Tahoma ili Verdana.

Saturation - Zasićenost bojom, izraz koji se koristi u grafičkim programima.

Save - Sačuvati; snimiti. 1. Proces sačuvavanja odnosno snimanja podataka ili dokumenata u računar ili na prenosivi disk; 2. Komanda Save – Sačuvaj.

Scalability - Skalabilnost, mogućnost promene veličine. Svojstvo programa ili neke mrežne usluge da, menjajući veličine, udovolji zahtevima korisnika.

Scalable - Skalabilan, koji može da menja veličine u skladu sa zahtevima korisnika.

Scalable font - Skalabilni font, vrsta slova čija se veličina može menjati. Tipičan primer su ekranski fontovi, PostScript i tzv. TrueType fontovi.

Scalar processor - Skalarni procesor. Vrsta procesora koji velikom brzinom vrši izračunavanja skalarnih vrednosti.

Scale - Skalirati, podesiti veličinu.

Scan - Skenirati, konvertovati fotografiju, sliku ili neki dokument odštampan na papiru ili sličnom materijalu pomoću odgovarajućeg foto-osetljivog uređaja (skenera) u digitalni oblik, pogodan za obradu u računaru.

Scan head - Glava skenera. Optički uređaj koji kretanjem po dokumentu skenira dokument i prenosi podatke u digitalnom obliku u računar, gde se mogu dalje procesirati.

Scanner - Uređaj za skeniranje. v. Scan.

Schedule - Praviti raspored poslova, planirati.

Scheduler - Program za planiranje, organizovanje i upravljanje poslovima i procesima u računaru.

Scientific notation - Način za predstavljanje brojnih vrednosti, veoma koristan kod velikih ili jako malih brojeva, naučna notacija. Milijarda bi, na primer, bila predstavljena kao 1,00E+09.

Scope - Opseg, raspon, područje važenja. Raspon u kome određeni tipovi podataka mogu da se upotrebe unutar nekog sistema ili programa.

Scrambler - Hardverska ili softverska komponenta pomoću koje se šifruju podaci, npr. TV signali u kablovskoj mreži. Sve dok su podaci skremblovani, odnosno šifrovani, takav TV program se ne može gledati. Ukoliko korisnik plati određenu kablovsku uslugu biće mu omogućeno dekodiranje programa, koji potom može normalno da se gleda.

Screen buffer - Bafer ekrana.

Screen font - Ekranski font.

Screen saver - Čuvar ekrana. Program, obično neka vrsta jednostavne i interesantne animacije, koji se samostalno aktivira posle izvesnog perioda neaktivnosti računara. Ranije se koristio da bi zaštitio ekran od oštećenja izazvanog jednom istom slikom koja se pojavljuje na ekranu u dužem periodu. Danas je ova vrsta programa i dalje zastupljena, a velika ponuda Screen Savera može se naći na Internetu.

Script - Skript, vrsta programa koji sadrži niz instrukcija kako određeni programi, aplikacije, treba da postupaju u nekom trenutku.

Scripting language - Skriptovani jezik. Programski jezik, vrlo jednostavan, koji služi za izvršavanje određenih poslova i postupaka u nekom programu. Klasičan primer skripta su CGI, Perl i drugi.

Scroll - Skrolovanje, pregledanje sadržaja na ekranu tako što se sadržaj pomera u smeru odozgo nadole ili obrnuto. Time se omogućava da na ekranu bude prikazan onaj deo sadržaja koji nije vidljiv.

Scroll arrow - Strelice pomoću kojih se vrši skrolovanje. Obično se nalaze na desnoj strani prozora u kojima se ne može odjednom videti čitav sadržaj.

Scroll bar - Traka za skrolovanje. Nalazi se na desnoj strani prozora i sadrži strelice za skrolovanje i klizač (slajder). Pomoću ovih kontrola omogućeno je brzo pomeranje sadržaja ili odlazak na određenu lokaciju u dokumentu ili nekoj listi.

Scroll box - Klizač, slajder. v. Sroll bar.

Scroll wheel - Točkić na mišu, služi za skrolovanje ekrana (v. Scroll).

SCSI (Small Computer Systems Interface) - Interfejs za male računarske sisteme. Služi za povezivanje perifernih uređaja (npr. hard diskova) sa računarom.

SCSI bus - SCSI magistrala. Magistrala za transfer podataka između SCSI uređaja i računara.

SCSI chain - SCSI lanac uređaja. Poseban način povezivanja uređaja na SCSI magistrali.

SCSI connector - SCSI utičnica, konektor. Služi za povezivanje SCSI uređaja na računar.

SCSI device - SCSI uređaj.

SDRAM - Sinhroni dinamički RAM, vrsta memorije sa direktnim pristupom.

SDSL - Simetrična digitalna pretplatnička linija. Omogućava transfer podataka brzinom od 384 Kbps, u oba smera (*duplex*).

Seagate technology - Jedan od najvećih proizvođača hard diskova u svetu.

Search - Tražiti, pretražiti. Postupak traženja lokacije, datoteke ili Web stranice na Internetu, ili određenog podatka u bazama podataka.

Search and replace - Postupak traženja određenog podatka i zamena tog podatka drugim. Čest slučaj u tekst procesorima, gde se jedna reč, slovo, ili deo teksta može tražiti u dokumentu i automatski zameniti drugom (drugim).

Search criteria - Kriterijumi pretrage.

Search engine - Mašina za pretragu, obično označava složen softver koji omogućava da se na Internetu vrši pretraga prema zadatom pojmu ili kriterijumu. Web sajtovi kao što su Yahoo, Google i drugi imaju složene softverske sisteme za pretragu Interneta i brzo ispostavljanje rezultata pretrage.

Search string - String, alfanumerički niz koji služi kao osnov za pretragu.

Second Generation - Druga generacija bežične digitalne tehnologije, koja je omogućavala transfer podataka brzinom do 19,2 Kbps.

Secret channel - Tajni kanal, privatni kanal.

Sector - Segment hard diska u koji se smeštaju podaci, podeljen na staze. Sektori su najmanje jedinice za smeštanje podataka, najčešće u njih može da stane 512 bajtova.

Sector interleave - Preplitanje sektora.

Secure password authentication - Provera autentičnosti putem bezbedne lozinke.

Security - Bezbednost.

Security kernel - Bezbedni kernel, bezbedno jezgro operativnog sistema. Kernel koji je bezbedan od neovlašćenog pristupa.

Security log - Dnevnik bezbednosti. Dokument koji sadrži informacije o svim događajima koji utiču na bezbednost računarskog sistema, svaki pristup ili pokušaj pristupa mreži. Ovaj dnevnički fajl kreiraju razni programi, npr. mrežna barijera (*firewall*) i drugi.

Seek - Traženje, pozicioniranje glave hard diska na određenu lokaciju kako bi se iščitao podatak.

Seek time - Vreme potrebno za pozicioniranje glave hard diska na određenu lokaciju.

Select - Selektovati, obeležiti, markirati, označiti u nekom računarskom programu (tekst, sliku, objekat), kako bi se mogle izvršiti modifikacije na selektovanom području.

Select All - Selektovati sve, npr. čitav dokument u nekom tekst procesoru. U tom slučaju sve izvršene modifikacije važe za čitav dokument.

Selected cell - Selektovana ćelija.

Selection - Selekcija.

Self-adapting - Osobina računara ili njegovih podsistema da se automatski prilagode trenutnim događajima i procesima.

Self-extracting archive - Samoraspakujuća arhiva.

Self-extracting file - Samoraspakujući fajl.

Semiconductor - Poluprovodnik.

Send - Poslati, npr. E-mail poruku ili podatke putem mreže, dokument ili program putem nekog mrežnog servisa.

Send to back - U grafičkim programima: podesiti da neki objekat bude poslednji u pozadini dokumenta, a drugi objekti ga zaklanjaju delimično ili ga potpuno prekrivaju.

Send to front - Postaviti neki objekat u grafičkim programima u prvi plan, tako da se nalazi ispred ostalih objekata i zaklanja ih delimično ili potpuno.

Sequence - Sekvenca, niz, redosled.

Sequential access - Sekvencijalni pristup. Postupak traženja podataka, pri kome se podaci traže po redu, od početka do kraja.

Serial - Pojam iz oblasti komunikacija kojim se definiše način prenosa podataka, jedan po jedan, u nizu, serijski, bit po bit.

Serial access - Serijski pristup. v. Serial.

Serial communication - Serijska komunikacija. Način komuniciranja među računarima u kojima se informacije prenose serijski, bit po bit. Neophodno je da uređaji koji komuniciraju budu podešeni na isti način (ista brzina, paritet itd.).

Serial Infrared - Serijski prenos putem infracrvene svetlosti. Način komunikacije uređaja među kojima postoji optička vidljivost. Ovaj način komunikacije razvila je kompanija Hewlett-Packard. Često se primenjuje kod prenosivih, *notebook* i laptop računara.

Serial mouse - Serijski miš. Vrsta miša koji se priključuje na serijski port.

Serial port - Serijski port. Vrsta porta, utičnice na računaru za povezivanje sa odgovarajućim uređajima, npr. mišem. Podaci ulaze u računar serijski, u nizu, jedan po jedan, bit po bit.

Serial printer - Serijski štampač. Štampač priključen na serijski port na računaru.

Serif - Serifni. Vrsta pisma u kome se koriste serifi, ukrasni dodaci i kratke linije na slovima. **Times New Roman** je serifno, a **Arial** beserifno pismo. Suprotno: neserifni. v. Sans serif.

Server - Računar u mreži koji služi za čuvanje i distribuciju podataka i mrežnih usluga.

Server-based application - Serverska aplikacija, program koji se nalazi na serveru, a koriste ga klijenti u mreži.

Server control - Serverska kontrola.

Service provider - Davalac usluga, firma koja pruža određene usluge svojim korisnicima. Najčešće se odnosi na tzv. davaoca Internet usluga (Internet Service Provider, ISP). v. Internet Service Provider.

Servlet - Program manjeg obima, napisan u Javi, koji se pokreće i izvršava na serveru. Servleti obavljaju manje zadatke i usluge u mreži. Suprotan je pojmu Applet, kojim se označavaju programi koji se izvršavaju na samom klijentskom računaru.

Session - Sesija, period u kome se izvršava određeni program, ili obavlja mrežna komunikacija među računarima.

Set - 1. Podesiti, setovati; 2. Skup znakova, npr. skup slova (*character set*).

SET (Secure Electronic Transaction) - Protokol za bezbedne elektronske transakcije na Internetu.

Setup - Instalirati program; konfigurisati računar ili sistem.

Setup program - Program za instalaciju.

Setup wizard - "Čarobnjak" za instalaciju. Poseban program koji vodi korisnika kroz instalaciju, uz odgovarajuće procedure i pitanja kako bi mu olakšao postupak instalacije.

SGRAM - Sinhroni grafički RAM.

Shade - Senka; senčiti. Tehnika senčenja, koja se koristi u grafičkim aplikacijama.

Shadow memory - Kopirana memorija. Način na koji BIOS kopira svoje instrukcije u memoriju, pa se mnogi zahtevi upućeni BIOS-u izvršavaju pomoću kopije, što pospešuje rad sistema.

Shadow print - Štampanje teksta koji sadrži senku ispod slova.

Share - Deliti, zajednički koristiti dokumente, foldere, programe, mrežne resurse kao što su štampači itd.

Shared directory - Deljeni direktorijum.

Shared folder - Deljeni, zajednički folder.

Shared network directory - Deljeni mrežni direktorijum, direktorijum koji korisnici u mreži zajednički koriste.

Shared printer - Deljeni, zajednički štampač.

Shared resource - Deljeni resurs.

Shareware - Program koji se besplatno distribuira kako bi korisnik mogao da ga ispita pre nego što ga kupi. Ova vrsta programa može da bude ograničena ili funkcionalno ili vremenski, i podstiče korisnika da posle izvesnog vremena kupi punu verziju programa.

Sharpen - Postupak obrade slike ili fotografije kojim se slika izoštrava.

Sharpness - Oštrina. Jedno od svojstava slike koja se u grafičkim programima mogu podešavati.

Sheet - Radni list, naziva se i *Worksheet*. U Excelu, jedan od tri radna lista koji se pojavljuju svaki put kada otvorite novi dokument.

Shelfware - Softver koji stoji na policama prodavnica, ali se ne kupuje.

Shift key - Tipka Shift na tastaturi. Služi za aktiviranje režima pisanja velikih slova i specijalnih znakova.

Shortcut - Prečica, ikona pomoću koje se može pokrenuti neki program.

Shortcut key - Kombinacija tipki na tastaturi, pomoću kojih se može aktivirati neki program ili funkcija.

Show - Prikazati, pokazati, učiniti vidljivim.

SHS virus - Grupa različitih virusa koji napadaju računar smeštajući se u fajlove sa ekstenzijom .shs. Najčešće se dobija putem priloga u elektronskoj pošti.

Shut down - Isključiti računar.

Side effect - Sporedni efekat.

Sign off - Odjaviti se (iz mreže).

Sign on - Prijaviti se u mrežu, ulogovati se.

Signature - Potpis. Niz znakova koji služe za potvrdu autentičnosti poruke ili identiteta korisnika.

Silicon - Silicijum, materijal od koga se prave poluprovodnici i čipovi.

Silicon chip - Silikonski čip, integrisano kolo.

Silicon Valley - Silikonska dolina, regija u državi Kalifornija (SAD), poznata po svojim istraživačkim delatnostima u oblasti računarskih i komunikacionih tehnologija.

SIMM - Vrsta memorijskog modula, jednostruki inlajn modul.

Simple Mail Transfer Protocol (SMTP) - Protokol za slanje pošte, deo skupa protokola TCP/IP.

Simplex - Komunikacija u samo jednom smeru, od pošiljaoca ka primaocu, za razliku od dupleks komunikacije (dvosmerno).

Simultaneous access - Simultani pristup.

Single-sided - Jednostran, vrsta medija za čuvanje podataka koji podatke čuva samo na jednoj strani, npr. disketa.

Single user computer - Računar samo za jednog korisnika, personalni računar, jednokorisnički sistem.

Site - Skup Web stranica koji se bavi određenom temom. Stranice su međusobno povezane hiperlinkovima, što korisniku omogućava da pregleda sadržaj sajta i bude upućen na željene stranice.

Sleep - Režim rada računara u kome se obustavljaju određene funkcije. Svi aktuelni podaci čuvaju se u RAM memoriji do ponovnog uspostavljanja normalnog režima.

SLIP - Vrsta Internet protokola, Internet protokol serijskih linija.

Slot - v. Expansion slot.

Slot 1 - Vrsta utičnice na matičnim pločama, namenjena postavljanju Intelovih procesora iz serije Pentium II.

Small caps - Umanjena velika slova.

Smiley - "Smajli", emotikon, "smeško". Grupa znakova koja sažeto, u vidu simbolički prikazanog lica čoveka, iskazuje osećanja učesnika u komunikaciji, na primer :-) zadovoljstvo, radost dobro raspoloženje, ili pak :-(tuga.

SMTP - v. Simple Mail Transfer Protocol.

Sneakernet - Kvazi mreža. Pojam koji označava razmenu podataka među računarima koji nisu umreženi. Podaci bi se snimali na prenosivi medij (npr. diskete), a zatim unosili u drugi računar.

Snoopware - Vrsta softvera koji sakuplja informacije o korisnicima ili kompanijama, bez njihovog znanja i pristanka, softver za "njuškanje".

Social engineering - Društveni inženjering, upad u računarske sisteme korišćenjem ranjivih tačaka i slabosti sistema, u cilju prikupljanja podataka o kompanijama, personalu, aktivnostima itd.

Soft modem - Softverski modem.

Software - Softver, programi, računarski programi. Skupovi složenih instrukcija koji omogućavaju obradu podataka u računaru.

Software development kit - Set softverskih alata za razvoj softverskih projekata, za programiranje.

Software engineer - Dizajner, projektant softvera, osoba koja kreira softver, piše programske kodove. Najčešće se naziva programer.

Software house - Softverska kompanija, koja se bavi razvijanjem različitog softvera.

Software package - Softverski paket, programski paket kakav je npr. Microsoft Office, skup programa za korišćenje u poslovnom okruženju.

Software piracy - Softverska piraterija, krađa i neovlašćena preprodaja softvera.

Software portability - Prenosivost softvera, mogućnost primene softvera na različitim platformama.

Software protection - Softverska zaštita.

Software publisher - Izdavač softvera.

Software publishing - Izdavanje softvera.

Software suite - Softverski, programski paket.

Software tools - Softverski alati, skup programa i pomoćnog softvera koji se koristi u programiranju i razvoju softvera.

Solid ink - Čvrsto mastilo. Vrsta boje za štampače u čvrstom stanju, štapićastog oblika.

Solid ink printer - Vrsta štampača koji koristi tzv. čvrsto mastilo, koje se toplotnim procesom pretvara u materijal koji se nanosi na papir. v. Solid Ink.

SONET (Synchronous Optical Network) - Standard za komunikaciju u optičkim mrežama koji omogućava jako velike brzine transfera podataka (između 51,84 Mbps i 2,48 Gbps).

Sort - Opšti pojam za postupak sortiranja podataka. Tako programi mogu sortirati podatke po abecednom redu, ključnoj reči, početnom slovu itd.

Sound Blaster - Vrsta zvučnih kartica, proizvod poznate firme Creative Labs.

Sound board - Zvučna kartica.

Sound card – v. Sound board.

Source data - Izvorni, originalni podaci.

Space character - Znak razmaka, prazan prostor, blanko.

Spacebar - Razmaknica, tipka na tastaturi za unošenje razmaka.

Spam - Vrsta nezatraženih E-mail poruka, koje se distribuiraju korisnicima bez obzira na to da li ih žele ili ne. Smatra se vrstom zloupotrebe Interneta.

Spam blocking - Postupci i programi koji sprečavaju dostavu nezatraženih poruka u računar korisnika.

Speech recognition - Tehnologija koja omogućava da računar prepoznaje glas i glasovne komande korisnika. Ovaj način komunikacije još uvek je u početnoj fazi razvoja.

Spelling checker - Program u tekst procesorima, npr. u Wordu, koji vrši proveru da li su reči pravilno napisane.

Spider - „Pauk“, program koji neprestano vrši pretragu Interneta, s ciljem da pronađe i smesti u odgovarajuću bazu podataka sve novo što je na Internetu publikovano.

Spiral virus – v. Hybris virus.

Split screen - Podeljen ekran. Osobina nekih programa da se njihov radni prostor izdeli, pri čemu se u izdeljenim segmentima mogu posmatrati različiti dokumenti ili isti dokument samo na različitim mestima.

Spraycan - Alat za crtanje u mnogim grafičkim programima. Stvara efekat spreja na crtežu.

Spreadsheet program - Program za tabelarna izračunavanja i kreiranje tabela.

SQL - v. Structured Query Language.

SRAM - Statički RAM. Vrsta memorije koja čuva podatke sve dok je memorija pod naponom, odnosno dok je računar uključen. Koristi se u tzv. keš memorijama.

Standalone - Samostalan. Pojam koji označava uređaj koji samostalno funkcioniše (npr. računar koji nije u mreži), ili mu nije potrebna podrška. Samostalan računar.

Star network - Vrsta mrežne arhitekture u kojoj se svi računari vezuju na zajednički uređaj koji kontroliše mrežni saobraćaj, svič (skretnica). Pošto se svi mrežni kablovi sustižu u ovom uređaju, ova vrsta mreže dobila je naziv *Star* (zvezda).

Star topology - Mrežna topologija zvezde. v. Star network.

Start button - Dugme Start na desktopu (tačnije na taskbaru) Windows operativnih sistema.

Start page - Početna stranica, koja se prva otvara prilikom konektovanja na Internet i otvaranja Web pretraživača. Korisniik može da podesi početnu stranu koju želi.

Startup - Proces podizanja sistema, tzv. *boot*.

Startup disk - Disk sa koga se može podići operativni sistem.

State – Stanje.

Static RAM – v. SRAM.

Status bar - Statusna linija. Traka u dnu prozora mnogih programa, koja prikazuje relevantne činjenice u vezi sa trenutnim aktivnostima programa, kao i kratka objašnjenja o komandi ili proceduri koju treba primeniti.

Stealth virus - Vrsta virusa koji sakriva stvarne podatke o fajlovima i folderima, nudeći o njima informacije koje su postojale pre napada virusa.

Storage device - Uređaj za skladištenje podataka (hard disk); memorija.

String - Alfanumerički niz podataka (bilo kakav niz slovnih i brojčanih podataka), string. Izraz koji se koristi u programiranju.

Structured Query Language (SQL) - Strukturirani jezik upita. Vrsta jezika koji se koristi za složena pretraživanja relacionih baza podataka. Postao je standard za rad sa bazama.

Subdirectory - Poddirektorijum, subfolder. Direktorijum (folder) koji je hijerarhijski za jedan stepen niži od nadređenog; folder u folderu.

Subfolder - v. Subdirectory.

Submenu - Podmeni.

Subprogram – Potprogram.

Subroutine - Subrutina, potprogram. Skup programskih instrukcija (rutina) koje se često koriste i pozivaju unutar nekog programa.

Sum - Funkcija u programima za tabelarna izračunavanja, koja omogućava sabiranje podataka u ćelijama.

Sun Microsystems - Jedan od najpoznatijih proizvođača računara, računarskih sistema, mrežne podrške i mrežnog softvera u svetu.

Support - Podrška, tehnička podrška. Pomoć korisnicima koja se može dobiti od proizvođača softvera ili hardvera u obliku saveta putem E-maila, Internet foruma ili sekcija za podršku unutar sajtova proizvođača.

Surf – "Surfovanje". Pretraga Interneta, krstarenje Internetom u potrazi za odgovarajućim sadržajem.

Surge - Opasan skok napona, koji može da ošteti računar.

Surge protector - Zaštita od prenapona, prigušivač prenapona. Uređaj koji sprečava da iznenadni skok napona ošteti računar i njegove komponente.

Surge supressor - v. Surge protector.

Suspend - Prekinuti, zaustaviti. Svojstvo prenosivih računara da pod operativnim sistemima Windows 9x štede energiju tako što privremeno obustavljaju rad, aktivirajući stanje *suspend*.

Suspend mode - Stanje pripravnosti. v. Suspend.

SVGA (Super VGA) - Super video grafička matrica. Standard koji se koristi kod monitora u boji visoke rezolucije.

Swap file - Vrsta skrivene datoteke na hard disku, u koju se smeštaju svi podaci koji ne mogu da budu smešteni u memoriju računara; virtuelna memorija.

Switch - Prekidač. Komutator. 1. Uređaj sa dva stanja, uključeno-isključeno; 2. Oznaka za mrežni uređaj koji povezuje računare, skretnica (*switch* ili *switching hub*).

Switching hub - Skretnica, v. Switch.

Synchronization - Sinhronizacija, usklađivanje. 1. Usklađivanje vremena na mrežnim računarima; 2. Usklađivanje datoteka istog imena sa različitim vremenom nastanka, radi obezbeđivanja čuvanja najsvežijih podataka; 3. Usklađivanje audio i video zapisa u jednu celinu; 4. Način komunikacije među računarima, pri čemu se informacije šalju i primaju istom brzinom.

Synchronous DRAM - Sinhroni DRAM, dinamička memorija sa direktnim pristupom.

Sysop - Operater sistema, osoba koja upravlja nekim računarskim sistemom, mrežom.

System administrator - Administrator sistema. Osoba zadužena za upravljanje mrežom, korišćenje njenih resursa, izdavanje korisničkih naloga, održavanje i zaštitu mreže od spoljnih napada i virusa itd.

System board - Matična ploča računara. v. Mainboard.

System clock - Sistemski sat.

System disk - Sistemski disk. Vrsta diska koji sadrži operativni sistem, pomoću koga se može pokrenuti računar.

System failure - Kvar u sistemu, greška uzrokovana kvarom softvera.

System font - Sistemski font. Sistemska slova, koja računar koristi da bi ispisao podatke na ekranu (slova u prozorima, menijima itd.).

System memory - Sistemska memorija.

System registry - Sistemski registar, baza Registry.

System software - Sistemski softver. Operativni sistem.

System timer - Sistemski sat, sistemski tajmer.

System unit - Sistemska jedinica, konzola.

T

T1 - T1 linija, komunikaciona linija koja se koristi u telefonskom saobraćaju i za povezivanje velikih mreža na Internet. Omogućava brzine prenosa od 1,54 Mbps.

Tab character - Znak koji u tekst procesorima služi za ravnanje redova ili kolona. Pomera kursor do sledećeg zaustavnog mesta. ASCII kod 9.

Tab key - Tipka Tab na tastaturi. Služi za unošenje tabulatora u dokument. v. Tab character.

Table - Tabela, skup podataka organizovanih u redove i kolone.

Tag - Oznaka, marker, tag, kontrolni kod. U HTML-u predstavlja instrukciju pomoću koje se vrši formatiranje dokumenta.

Tagged Image File Format (TIFF) - Format grafičkog fajla sa ekstenzijom *.tiff* .

Tandem processors - Procesorski tandem. Dva ili više procesora povezanih tako da svaki od njih može da u slučaju pojave problema ili otkaza rada nekog procesora preuzme na sebe njegove zadatke. Ovim se kod sistema od vitalnog značaja postiže visoka tolerancija na pojavu grešaka, a time i povećana bezbednost u radu.

Tape driver - Uređaj koji omogućava čitanje podataka sa trake i snimanje podataka na traku.

Target - Ciljni, cilj; odredište, destinacija.

Target computer - Ciljni računar, računar koji treba da primi podatke.

Target disk - Ciljni disk, disk na koji treba da budu upisani podaci.

Task - Zadatak, posao.

Taskbar - Paleta poslova, traka zadataka. Standardni element Windowsovog desktopa koji služi za pokretanje programa, pregled važnih statusnih informacija (datum, vreme, instalirani programi, tastatura, jezička podešenost itd.).

TCP - Protokol kontrole transfera, jedan od protokola u skupu TCP/IP, koji omogućava rastavljanje podataka na pakete i njihovo ponovno asemblovanje na odredištu.

TCP/IP - Protokol za komunikaciju računara u mreži, standardni protokol za veliki broj mreža (među kojima su i Internet i LAN mreže).

TCP/IP stack - Skup protokola TCP/IP.

Teardrop attack - Vrsta napada na mrežu kada se paketi podataka, koji se inače razbijaju na manje celine tokom transfera, ne mogu ispravno ponovo asemblovati na odredištu, pa dolazi do prekida u radu ili obaranja sistema.

Telecommunication - Pojam koji označava procese primanja i slanja različitih podataka korišćenjem signala (električnih, optičkih, bežičnih).

Telephony - Opšta odrednica za telefonsku tehnologiju koja podrazumeva pretvaranje zvuka u električni signal, transfer kroz mrežu i ponovno pretvaranje signala u zvuk.

Telnet - Mrežni protokol koji omogućava rad sa udaljenim računarom sa kojim se veza ostvaruje putem Interneta, kao da se korisnik nalazi ispred samog računara.

Template - Šablon, obrazac. Skup objekata unapred postavljenih u neki dokument kako bi se olakšao posao na unošenju podataka. Tako postoje šabloni za poslovnu dokumentaciju: memorandumi, fakture, korespondencija i sl.

Temporary file - Privremeni fajl. Datoteka u koju se privremeno smeštaju podaci (npr. prilikom instalacije programa u računar), koji se kasnije mogu obrisati bez posledica po sistem.

Tera- - Prefiks koji označava 10^{12}.

Terabyte - Bilion bajtova, odnosno 1 099 511 627 776 bajtova.

Terminal - Uređaj koji se obično sastoji od monitora i tastature, povezanih odgovarajućim kablom sa računarom koji prihvata podatke sa terminala.

Terminal služi za jednostavne poslove unošenja podataka i danas više nije toliko zastupljen.

Terminal adapter - Pravi naziv za ISDN modem. Adapter koji povezuje računar i ISDN liniju.

Terminate - Završiti, isključiti, prekinuti proces ili program.

Terminate and stay resident program - Program koji ostaje u memoriji i kada se isključi.

Terminator - Završni uređaj u mrežama sa topologijom magistrale, koji omogućava pravilno funkcionisanje mreže.

Test - Testirati, proveriti ispravnost i funkcionalnost softvera.

Texas Instruments - Jedna od najpoznatijih firmi-proizvođača elektronske opreme, kalkulatora i računara.

Text box - Tekst boks, okvir za unos teksta.

Text editor - Program za obradu teksta. Omogućava sređivanje (formatiranje) teksta.

Text file - Tekstualni fajl.

Text formatting - Proces oblikovanja teksta u kome se menjaju slova, veličina slova, poravnatost teksta u odnosu na margine i mnoge druge karakteristike.

Text mode - Tekstualni režim.

TGA - Skraćenica za *Targa*, format grafičkog fajla.

The Microsoft network - Jedan od najpoznatijih svetskih Internet servisa, koji nudi širok dijapazon mrežnih usluga.

Third generation computer - Računar treće generacije. Ovakvi računari proizvodili su se tokom šezdesetih godina prošlog veka, a posedovali su integralna kola za procesiranje podataka.

Third generation languages - Programski jezici treće generacije, razvijani tokom šezdesetih godina. Među njima su Basic, Pascal i drugi.

Third party - Nezavisan proizvođač. Firma koja proizvodi pomoćne uređaje koji se isporučuju glavnom proizvođaču.

Throughput - Propusna moć. Pojam kojim se meri brzina transfera podataka u komunikaciji.

Thumbnail - Male slike, sličice, minijaturne slike.

Omogućavaju da se slike u nekom katalogu vide pre nego što se otvore. Veoma zgodan način prikazivanja slika, koji koristi većina programa za pregled i katalogizaciju slika (npr. ACD See).

Tile - Postupak ređanja sličica, šara ili ornamenata na desktopu računara, bez preklapanja, tako da sličice prekriju čitav ekran.

Time server - Server koji upravlja vremenom na klijentskim računarima u mreži i po potrebi sinhronizuje vreme.

Title bar - Naslovna linija, nazivna linija. Traka na samom vrhu prozora, u kojoj se vidi ime tog prozora. Nazivne linije obično sadrže i dugmiće za zatvaranje, smanjenje ili minimiziranje prozora.

Toggle - Promeniti, prebaciti iz jednog u drugo stanje. Klasičan primer je tipka Caps Lock na tastaturi koja jednom pritisnuta omogućava ukucavanje samo velikih slova, a drugi put pritisnuta omogućava unos samo malih.

Token ring network - Vrsta prstenaste mrežne topologije u kojoj su računari vezani jedan s drugim čineći prsten.

Tone - Ton, nijansa boje; zvuk.

Toner - Boja koja se koristi u uređajima za štampu, laserskim štampačima, fotokopir mašinama i sl.

Toner cartridge - Kertridž, rezervoar s tonerom.

Toolbar - Traka sa alatima, paleta alata. Traka sa dugmićima čije aktiviranje omogućava izvršavanje određenih radnji unutar nekog programa.

Toolbox - Kutija sa alatkama.

Toolkit - Set alatki.

Topology - Način povezivanja uređaja u mrežu, mrežna arhitektura. Postoje zvezdaste, prstenaste, zatim topologije magistrale i druge.

Touch screen - Ekran koji reaguje na dodir. Pritiskom na određeno mesto na ekranu aktivira se neka opcija ili pokreće neki proces.

Touch sensitive display - Displej osetljiv na dodir.

Touchpad - Podloga osetljiva na dodir, grafička tabla.

Tower - Uspravno kućište računara.

Trace - Pratiti, npr. tok izvršenja programa, u pokušaju da se utvrdi način funkcionisanja programa i otkloni eventualna greška.

Traffic - Saobraćaj; mrežni saobraćaj.

Transceiver - Primopredajnik (*transmitter-receiver*).

Transfer - Prenos podataka u mreži.

Transfer rate - Brzina prenosa podataka.

Transfer time - Vreme potrebno za prenos podataka.

Transform - Transformisati podatke, grafički objekat, tekst itd.

Transformer - Transformator.

Translate - Prevesti, pretvoriti, konvertovati.

Translator - Program za prevođenje teksta, prevodilac.

Transmit - Preneti. Pojam koji označava prenos podataka koji može biti asinhroni, serijski, dupleksni ili blokovski.

Transparency - Transparentnost, providnost. Mera kojom se označava stepen providnosti neke slike.

Transparent - Providan, transparentan.

Trashware - Loš, nekoristan softver.

Tree view - Način predstavljanja hijerarhijske strukture foldera i fajlova u računaru pomoću stablične šeme.

Trojan horse - Trojanski konj, vrsta opasnog virusa.

True Type Font (TTF) - Vrsta fonta koja ima osobinu da izgleda u štampi isto onako kao i u dokumentu i na ekranu. Ovu tehnologiju razvila je firma Apple početkom devedesetih godina prošlog veka.

TTFN ("Ta-ta for now") - Izraz koji se koristi kada korisnik, učesnik nekog onlajn foruma odnosno servisa za četovanje, napušta sobu za čet ili diskusionu grupu ("doviđenja").

Turtle -Vrsta kursora u obliku trouglića, "kornjača".

Tutorial - Priručnik, skup uputstava i instrukcija za učenje nekog programa. Može biti u obliku knjige ili u elektronskom obliku.

TV tuner card - TV kartica, vrsta PCI kartice koja omogućava primanje TV signala i gledanje TV programa na računaru.

TWAIN - Interfejs koji omogućava povezivanje skenera i računarskih programa.

Tweak - Fino podešavanje sistema, hardvera ili softvera.

Twip - Mera koja se koristi u štamparstvu, dvadeseti deo štamparske tačke ili 1/1440 delova inča.

Twisted-pair cable - Kabl sa uvrnutim (upredenim) paricama. Žice u kablu su uvrnute kako bi se smanjile smetnje izazvane spoljnim uticajima.

.txt - Ekstenzija za tekstualne datoteke, npr. Document12.txt.

Type - Kucati, ukucavati podatke, unositi podatke preko tastature.

Typematic - Svojstvo tastature da ponavlja znak koji je duže vreme pritisnut na tastaturi.

Typeover - Način unosa teksta u tekst procesorima kod koga se unos vrši preko postojećeg teksta.

U

U.S. Robotics - Poznati proizvođač komunikacione opreme za računare. Poznat po kvalitetnim modemima.

Ultralight computer - Veoma lak računar.

Uncompressor - Program koji komprimovane podatke vraća u originalni oblik, dekompresor.

Undelete - Vratiti obrisane datoteke.

Undeliverable - Koji se ne može dostaviti (isporučiti). Vrsta E-mail poruke koja iz određenih razloga nije mogla da bude isporučena na odredišnu adresu, pa se vraća pošiljaocu.

Under construction - Uobičajeni izraz koji se koristi na Websajtovima koji su u pripremi.

Underline - Podvlačenje teksta u tekst procesorima.

Undo - Postupak poništavanja akcija koje je korisnik izveo tokom rada u nekom programu; vraćanje poteza. Omogućava korisniku da se vrati na neko prethodno stanje, ili čak da vrati podatke u dokumentu koje je slučajno izbrisao.

Unerase – Vratiti obrisani tekst, objekat i sl.

Unhandled exception - Nerešiva greška, koju sam program nije uspeo da obradi. Vrsta greške kod koje operativni sistem isključuje program koji ju je generisao.

Uninstall - Deinstalirati, ukloniti neki program iz računara.

Unit test - Testiranje programa kako bi se proverila njegova ispravnost i funkcionalnost.

UNIX - Jedan od najpoznatijih i danas najčešće korišćenih operativnih sistema. Vrlo često se koristi na Internetu, kao serverska platforma u Internet čvorištima.

Unload - Ukloniti, izbrisati iz memorije.

Unpack – 1. Raspakovati, vratiti komprimovani fajl ili grupu fajlova u originalni oblik i veličinu.

Unread – Ono što još nije pročitano. Odnosi se na pisma u e-mail inboksu (*Inbox* - prijemno sanduče), koja korisnik nije pročitao. Uz ovakva pisma obično stoji znak u obliku još neotvorene koverte.

Up arrow - Tipka na tastaturi, strelica nagore.

Update - Ažurirati, osvežiti podatke. Zameniti postojeće podatke svežijim, novijim.

Upgrade - Nadograditi. Pojam koji se odnosi na dodavanje novih, naprednijih softverskih i hardverskih komponenata u računar kako bi mu se poboljšale performanse.

Upload - Postupak slanja podataka na udaljeni računar, suprotno od *download* (preuzimanje sa udaljenog računara).

Upper case - Velika slova.

Upper memory area - Oblast više memorije (od 640 Kb do 1024 Kb).

UPS (Universal Power Supply) - Uređaj koji računaru omogućava da i posle nestanka električne energije bude napajan izvesno vreme, kako bi se zatvorili i sačuvali dokumenti na kojima se trenutno radi i sistem isključio na odgovarajući način.

URL (Universal Resource Locator) - Univerzalni lokator resursa, Internet adresa, npr. www.xyz.com.

User - Korisnik.

User-friendly - Koji je prilagođen korisniku.

User interface - Korisnički interfejs.

User name - Korisničko ime.

Utility - Pomoćni program, korisnički program koji obavlja niz zadataka manje važnih od onih koje obavljaju aplikacije.

UTP (Unshielded Twisted Pair) - Neoklopljeni kabl sa upredenim paricama, UTP kabl, koji se koristi za povezivanje računara u LAN mreže.

V

Validity check - Provera validnosti, provera ispravnosti podataka i utvrđivanje da li podaci zadovoljavaju odgovarajuće kriterijume.

Value - Vrednost.

Vaporware - Softver koji nije pušten u prodaju, ali je najavljivan.

Variable - Varijabla, promenljiva. Izraz koji se koristi u programiranju. Označava memorijsku lokaciju koja čuva podatke čija se vrednost može menjati u toku izvršenja programa.

Vector graphics - Vektorska grafika. Vrsta grafike u kojoj se oblici i objekti kreiraju kao skupovi linija koje su matematički proračunate i mogu se menjati, povećavati i smanjivati bez gubitka u kvalitetu, za razliku od rasterske grafike koja sliku tretira kao skup tačaka (piksela). Osim toga, svi objekti u vektorskoj grafici su nezavisni i mogu se posebno menjati.

Verbose - Razumljiv, prikazan na osnovu razumljivih znakova i poruka.

Verify - Proveriti, verifikovati. Proveriti ispravnost, tačnost neke izvršene radnje ili procedure. Utvrditi tačnost rezultata.

Version number - Verzija programa.

Vertical Scrolling - Pomeranje ekrana naniže ili naviše, s ciljem da se vide delovi dokumenta ili programa koji se trenutno ne mogu videti; skrolovanje naniže i naviše.

Vertical Sync - Vertikalna sinhronizacija, hardverski termin koji se odnosi na formiranje slike na monitorima.

Very high-level language - Jezik veoma visokog nivoa (C, Pascal, COBOL itd.).

Very high-rate digital subscriber line - Digitalna pretplatnička linija sa veoma velikom brzinom prenosa.

Very large Database - Veoma velika baza podataka.

Kapacitet ovakvih baza iznosi na stotine gigabajta.

Very large memory - Veoma velika memorija. Označava veliki memorijski sistem namenjen za rad sa velikom količinom podataka i velikim brojem baza podataka. Može da koristi fajlove veće od 2 Gb i da kešira oko 14 Gb memorije.

VESA (Video Electronics Standards Association) - Udruženje za video standarde, organizacija koja se bavi izradom standarda i unapređenjem video i multimedijskih tehnologija. Lokalna VESA magistrala je jedan od standarda koje je uspostavilo ovo udruženje.

VGA (Video Graphics Adapter) - Grafički adapter, naprednija verzija od EGA (poboljšanog grafičkog adaptera). Ova grafička kartica danas je već prevaziđena.

Video accelerator - Grafički akcelerator.

Video adapter - Video adapter, grafička kartica koja generiše video signal koji se šalje na monitor.

Video adapter board - Video kartica, grafička kartica.

Video buffer - Video bafer, deo memorije na grafičkoj kartici koji služi za čuvanje podataka koje treba prikazati na ekranu.

Video card - Video kartica, grafička kartica.

Video compression - Postupak komprimovanja video zapisa i slika kako bi se smanjila njihova veličina, bez prevelikog gubitka u kvalitetu.

Video conferencing - Mogućnost da korisnici Interneta obavljaju komunikaciju putem slike i tona, iako su geografski udaljeni.

Video display - Monitor, video displej, svaki uređaj koji može da prikazuje rezultate rada računara, bilo grafičke ili tekstualne.

Video display tube - Katodna cev monitora.

Video display unit – Monitor.

Video DRAM - Dinamički video DRAM, vrsta memorije sa direktnim pristupom.

Video driver - Video drajver, upravljački softver koji obezbeđuje pravilan rad grafičke kartice u računaru i njeno prilagođavanje operativnom sistemu.

Video game - Video igra, koja se može igrati: 1. Na nekoj od poznatih konzola za video igre kao što su Play Station ili Nintendo, il 2. Na računaru

View - Pogled, izgled, pregled. Obično označava pogled na dokument i izgled nekog dokumenta ili prozora programa. Meni View u liniji menija omogućava da se izgled prozora i dokumenta menja u skladu sa korisnikovim potrebama.

Viewer - Program za pregled. Vrsta programa koji pokazuje kako izgleda dokument, bilo tekst bilo grafika.

Virtual - Virtuelno, nestvarno, prividno.

Virtual device - Virtuelni uređaj. Uređaj koji ne postoji u fizičkom smislu, ali se može adresirati, npr. virtuelna memorija, simulirana memorija na disku.

Virtual image - Virtuelna slika. Slika prevelika da bi bila prikazana na ekranu, pa je prikazan samo njen deo. Da bi se video ostatak mora se skrolovati.

Virtual Private Network (VPN) - Virtuelna privatna mreža. Način komunikacije između Internet čvorišta u kome se koristi šifrovanje poruka, čime se ostvaruje bezbedna komunikacija putem Interneta. Osim toga, veće korporacijske ili regionalne mreže mogu da koriste ovu tehniku kako bi zaštitile transfer podataka od neovlašćenog pristupa. U ovim slučajevima koriste se tehnika kapsuliranja podataka i tunelski protokoli.

Virus - Zlonamerni program koji u računaru izaziva različite manifestacije: od bezopasnih poruka do pada sistema. Vrlo često se prenosi putem Interneta ili priloga u E-mail porukama. Najpoznatiji su Trojanski konj (*Trojan horse*), Crv (*Worm*) i drugi.

Virus definition files – Antivirusne definicije, skupovi podataka pomoću kojih antivirusni program detektuje viruse i uklanja ih. Antivirusne definicije se moraju redovno preuzimati (obično sa Interneta), kako bi računar stalno bio spreman da se zaštiti od napada novih virusa.

Visio - Microsoftov program za poslovne prezentacije i kreiranje dijagrama.

Visit - Posetiti. Najčešće se odnosi na posetu korisnika Web sajtu ili stranici.

Visitor - Posetilac (Websajta).

Visual Basic - Microsoftova verzija BASIC-a za vizuelno programiranje.

Visual C++ - Razvojno okruženje za vizuelno programiranje u jezicima C i C++, koje je razvio Microsoft.

Visual FoxPro Database and Command Language - Programski jezik i komandni jezik baze podataka, proizvod Microsofta. Služi za razvoj programa koji manipulišu bazama podataka.

Visual InterDev - Razvojno okruženje za kreiranje Web aplikacija, proizvod Microsofta.

Visual Studio - Microsoftov programski paket koji sadrži programske jezike Visual Basic, Visual C++ i Visual Fox Pro, kao i programe za razvoj Web aplikacija i druge pomoćne alate za programiranje.

Voice-capable modem - v. Voice modem.

Voice chat - Četovanje, ćaskanje glasom.

Voice mail - Govorna pošta, vrsta mrežne usluge koja snima glasovnu poruku korisnika i prosleđuje je primaocu.

Voice modem - Modem koji podržava i transfer podataka i prenos glasa.

Voice recognition - Prepoznavanje glasa, tehnologija koja na osnovu glasa korisnika omogućava izvršenje usluga.

VoIP (Voice over IP) - Prenos glasa pomoću Internet protokola. Korišćenje IP protokola za transfer digitalizovanog zvučnog signala putem Interneta.

Volt - Jedinica za merenje električnog napona.

Volume label - Oznaka volumena, naziv, oznaka hard diska ili drugog uređaja za skladištenje pdataka.

V-sync - Vertikalna sinhronizacija monitora.

W

"What-if" - Postupak analize tabela podataka pomoću koga se vrši procena mogućeg ishoda ukoliko se podaci u tabeli menjaju.

Wait state - Stanje čekanja, period u kome procesor čeka na podatke iz perifernih uređaja.

Wallpaper - Tapeta, pozadina na desktopu. Slika, ornament, šara ili jednobojna površina koja predstavlja pozadinu desktopa u operativnim sistemima sa grafičkim interfejsom (Windows, Linux, OS2 i drugi).

WAN (Wide Area Network) - Široko zastupljena mreža, mreža regionalnog tipa koja povezuje geografski udaljene lokacije.

WAP - Protokol za bežične aplikacije. Vrsta protokola koji služi za bežični pristup mobilnih telefona i mnogih drugih uređaja Internetu i uslugama na Internetu.

Warm boot - Podizanje sistema, pokretanje računara bez isključivanja napajanja.

Warm start - v. Warm boot.

.Wav - Ekstenzija za audio fajlove, odnosno datoteke koje sadrže zvučne zapise.

Web – v. World Wide Web (www).

Web Address - Web adresa, lokacija sajta ili stranice na Internetu.

Web application - Web aplikacija. Označava grupu servera i klijentskih računara koji međusobno sarađuju.

Web author - Autor Web stranice i sajta, Web dizajner.

Web browser - Pretraživač Weba. Program instaliran na klijentskim računarima, koji omogućava pretragu Interneta. Među najpoznatijima su Internet Explorer, Netscape Navigator, Opera i drugi.

Web Cam - Web kamera.

Web Crawler - Jedan od poznatijih softverskih mehanizama za pretraživanje Interneta.

Web directory - Web direktorijum, lista adresa (URL) na Internetu sa opisom lokacije.

Web hosting – v. Hosting.

Web page - Web stranica.

Web server - Web server, računar na Internetu koji vrši određene usluge, npr. čuva podatke, šalje E-mail i dr.

Web site - Websajt, skup Web stranica, datoteka, baza podataka i scenarija, koji zajednički prezentuju neku temu (vrše prezentaciju firmi, institucija ili pojedinaca). Sve stranice i elementi sajta međusobno su povezani tzv. hiperlinkovima, tako da se korisnik može lako kretati i odabirati po želji stranice unutar sajta .

Webcast - Emitovanje multimedijskog sadržaja (slika, zvuk, video) putem Weba.

Webzine - Časopis koji se objavljuje na Webu, Web magazin.

Welcome page - Stranica sa dobrodošlicom, obično početna, glavna stranica nekog Websajta.

What You See Is What You Get (WYSIWYG) - "Ono što vidiš to ćeš i dobiti". Slogan koji predstavlja suštinu funkcionisanja nekih računarskih programa, kao što je npr. Microsoft Word (tekst procesor): svi elementi dokumenta (tekst, slike, grafički objekti, poravnanja teksta, margine, stilovi slova itd.) biće prikazani u štampi tačno onako kako je prikazano na ekranu.

Whistler - Kodni naziv za operativni sistem Windows XP, tokom razvoja ovog sistema.

Wide Area Network – v. WAN.

Wideband transmission - Širokopojasni prenos podataka.

Widow - U računarstvu, poslednji red pasusa sa prethodne stranice koji se nalazi na početku nove. Smatra se stilski nepoželjnim, pa se može korigovati odgovarajućim podešavanjima u tekst procesorima.

Win.ini - Inicijalizacioni fajl karakterističan za ranije operativne sisteme, MS-DOS i Windows 3.x. Zamenjen je, počev od Windowsa 95, bazom Registry.

Windows - Jedan od najpoznatijih i najčešće korišćenih operativnih sistema u svetu, koji se prvi put pojavio 1983. godine. Predstavlja operativni sistem sa grafičkim interfejsom i mogućnošću korišćenja više programa istovremeno (*multitasking*).

Windows CE - Verzija Windowsa za ručne (*handheld*) računare.

Windows Explorer - Windowsov program za pregledanje i pristup datotekama i folderima.

Windows Me - Windows milenijum, verzija Windows operativnog sistema.

Windows Metafile Format - Windowsov format grafičkog fajla za čuvanje vektorske grafike.

Windows Movie Maker - Program za rad sa video i audio datotekama.

Wireless – Bežični.

Wireless Application Protocol - v. WAP.

Wireless communication - Bežična komunikacija. Vrsta komunikacije koja se obavlja bez kablova, korišćenjem radio talasa ili optičkom komunikacijom pomoću infracrvene svetlosti

Wireless Internet - Bežični Internet. Način komunikacije sa Internetom, karakterističan za mobilne telefone ili ručne računare (PDA).

Wireless LAN - Bežična LAN mreža, u kojoj se komunikacija obavlja emitovanjem radio talasa, putem infracrvenih signala i sl. Vrlo je korisna kod prenosivih računara, npr laptopova.

Wireless Markup Language - Bežični markerski jezik.

Wireless phone - Bežični telefon.

Word - Jedan od najpoznatijih programa za obradu teksta, proizvod Microsofta.

Word processing - Postupak obrade teksta u računaru ili pripreme teksta za štampu, pomoću odgovarajućih programa. v. Word.

Word processor - Tekst procesor, program za obradu teksta.

Workbook - Radna sveska, dokument u Excelu, koja se sastoji od radnih listova (*worksheet*).

Workgroup - Radna grupa. Grupa korisnika u lokalnoj mreži koji rade na sličnim zadacima i međusobno često razmenjuju informacije i podatke i dele datoteke.

Workstation - Radna stanica, umreženi računar.

World Wide Web (WWW) - Skup svih stanica, Websajtova, odnosno hipertekst dokumenata koji se nalaze na tzv. HTTP serverima u celom svetu. Korisnici mogu lako da pronalaze razne sajtove i lokacije, prateći hiperlinkove na tim sajtovima i stranicama. Programi koji pretražuju Internet u potrazi za odgovarajućim sadržajem nazivaju se Web pretraživači (Internet Explorer, Netscape Navigator i drugi).

Worm - Vrsta opasnog virusa.

Write - Učitati, upisati podatke, snimiti.

Write error - Greška nastala prilikom upisa podataka.

Write protection - Zaštita od upisa, snimanja podataka na medij.

WWW - v. World Wide Web.

WYSIWYG - v. "What you see is what you get".("Ono što vidiš to ćeš i dobiti").

X

X2 - Tehnologija koja omogućava modemima da prihvataju podatke brzinom od 56 Kbps, a da ih emituju brzinom od 33,6 Kbps. Razvila ju je korporacija 3Comm.

X3D - Specifikacija kojom se definiše 3D grafika unutar XML-a. Kompatibilan je sa VRML (*Virtual Reality Modelling Language*).

X10 - Jedan od komunikacionih protokola koji koriste električne provodnike za umrežavanje.

X25 - Specifikacija kojom se definiše kakva je veza između terminala i mreže. Ovaj standard razvila je Međunarodna organizacija za standarde u telekomunikacijama. Njime se određuje kakva je električna veza, koji je protokol za pristup i kako se realizuju virtuelna kola između korisnika. Ova veza je sinhrona i *full duplex*.

x86 - Opšta oznaka za bilo koji tip računara koji sadrži procesor iz Intelove familije 80x86 (80286, 80386, 80486, pentijum procesori).

Xbase - Opšta oznaka za baze podataka koje koriste jezik Dbase.

Xbox - Popularna konzola za igranje video igrica, novijeg datuma, iz 2001. Sadrži Intelov procesor i ima velike grafičke mogućnosti. Omogućava i umrežavanje i igranje u mreži.

xDSL - Opšta oznaka za digitalne pretplatničke linije (ADSL, HDSL itd.).

XENIX - Verzija UNIX-a. namenjena za računare sa Intel procesorima.

Xeon - Oznaka za jedan u seriji Pentium II procesora. Koristi se najviše u serverima sa visokim zahtevima.

Xerox PARC - Istraživačko-razvojni centar firme Xerox. Ovde su razvijene mnoge važne tehnologije i hardverski uređaji, npr. LAN mreža, grafički korisnički interfejs, bitmapirana grafika, laserski štampač itd.

XGA - Prošireno grafičko polje.

XGML - Program za obradu teksta.

XHTML - Markerski jezik koji sadrži i elemente XML i elemente HTML.

XML (Extensible Markup Language) - 1.Pojednostavljena, kondenzovana verzija jezika SGML. Omogućava da se prilikom kreiranja Web stranica formiraju sopstvene oznake, čime će se omogućiti veća sloboda i fleksibilnost u kreiranju ovakvih projekata. Smatra se naslednikom HTML-a, 2.Stilska lista (*stylesheet*) u XML-u, sa definicijama za formatiranje.

Xmodem - Protokol za transfer podataka u asinhronim komunikacijama. Informacije se prenose u paketima od 128 bajtova.

.xls – Ekstenzija fajla koji je kreiran pomoću programa Microsoft Excel, na primer Dokument2.xls.

XMT - Oznaka za prenos, u serijskim komunikacijama.

XON/XOFF - Asinhroni protokol za komunikaciju. Prijemni uređaji imaju posebne znake za kontrolu protoka podataka.

XOR - Isključivo ILI.

Xquery (Extensible Query Language) - Proširiv jezik upita. Upitni jezik koji treba da bude primenljiv na XML.

Y

Y2K - Problem 2000. godine. v. Year 2000 Problem.

Yahoo - Jedan od najpoznatijih Web pretraživača (www.yahoo.com).

Yahoo!Mail - Jedan od onlajn servisa Web pretraživača Yahoo.

Yahoo!Messenger - Program za slanje poruka, proizvod Yahoo-a.

Y-axis - Y-osa, vertikalna osa u koordinatnom sistemu.

Year 2000 Problem - Softverski problem koji je nastao na prelasku u 2000. godinu, kod starijih sistema koji su godine beležili dvocifreno.

Yellow pages - Jedan od UNIX-ovih alata za rad sa bazama podataka. Danas se naziva NIS (*Network*

Information Service - Mrežni informacioni servis).

Yes/No Data type - Tip podataka Da/Ne, za određivanje polja u bazama koje mogu da sadrže samo ove dve vrste podataka.

yottabyte - Jedinica mere koja iznosi 1 septilion bajtova (odnosno broj jedan i još 24 nule, 1.000.000.000.000.000.000.000.000).

YY - Način čuvanja i zapisivanja godina u dvocifrenom obliku.

YYYY - Način čuvanja i zapisivanja godina u četvorocifrenom obliku.

Z

Z80 - Stariji tip procesora, iz osamdesetih godina. Bio je veoma važan u razvoju računarstva, preteča procesora 8080.

zap - Uništiti, trajno obrisati.

ZD Net - Web sajt koji Web korisnicima nudi besplatan softver i niz drugih onlajn usluga.

Zero - Nula.

Zero divide - Deljenje s nulom. Deljenje s nulom nije dozvoljeno i smatra se softverskom greškom.

Zero Insertion Force Socket (ZIF Socket) - Utičnica za čipove i procesore, u koju se ove komponente postavljaju bez ikakve primene sile - prostim postavljanjem. Jedna poluga sa strane omogućava da umetnuti procesor bude dobro fiksiran. Omogućava lako vađenje i zamenu procesora, što olakšava nadogradnju računara.

Zero out - Podesiti na nulu, postaviti na nulu.

Zero wait state - Nulto stanje čekanja. Stanje u kome RAM može da odgovori na zahtev procesora bez čekanja.

Zine - Skraćenica za elektronski magazin, onlajn izdanje magazina. Naziva se i E-zine.

Zip disk - Zip disketa. Koristi se sa tzv. Omega zip uređajima i služi za bekap podataka. Može da čuva 100 Mb podataka, a ima veličinu od 3,5".

Zip - Oznaka za komprimovanu datoteku u zip formatu.

Zip drive - Uređaj za pokretanje i rad sa zip disketama.

Zmodem - Poboljšani X modem protokol za prenos datoteka. Može da nastavi prenos ako je prekinut.

Zombie - Računar koji je postao žrtva distribuiranog napada uskraćivanja usluga (vrste napada na mrežu), koji se aktivira sa nekog udaljenog računara. Zombi može da učestvuje u napadu na druge računare u svom okruženju.

Zoo - Program za kompresiju podataka. Primenjuje se u UNIX-u i DOS-u, i besplatan je.

Zoom - Zumirati, uvećati objekat, sliku, tekst itd.

Zoom in - Povećati, uvećati u odnosu na normalnu veličinu.

Zoom out - Smanjiti, smanjiti u odnosu na normalnu veličinu.

Zulu time - Oznaka za Griničko srednje vreme. (GMT - *Greenwich Mean Time*).

DODATAK

DATOTEKE I NJIHOVE EKSTENZIJE

Educational Center Nautilus

Nautilus grupa

škola računara Nautilus computers | škola jezika Nautilus languages | udžbenici ECN press

NAŠA IZDANJA

više o našim izdanjima možete naći na internet adresi:

www.nautiluscomp.com/izdavastvo

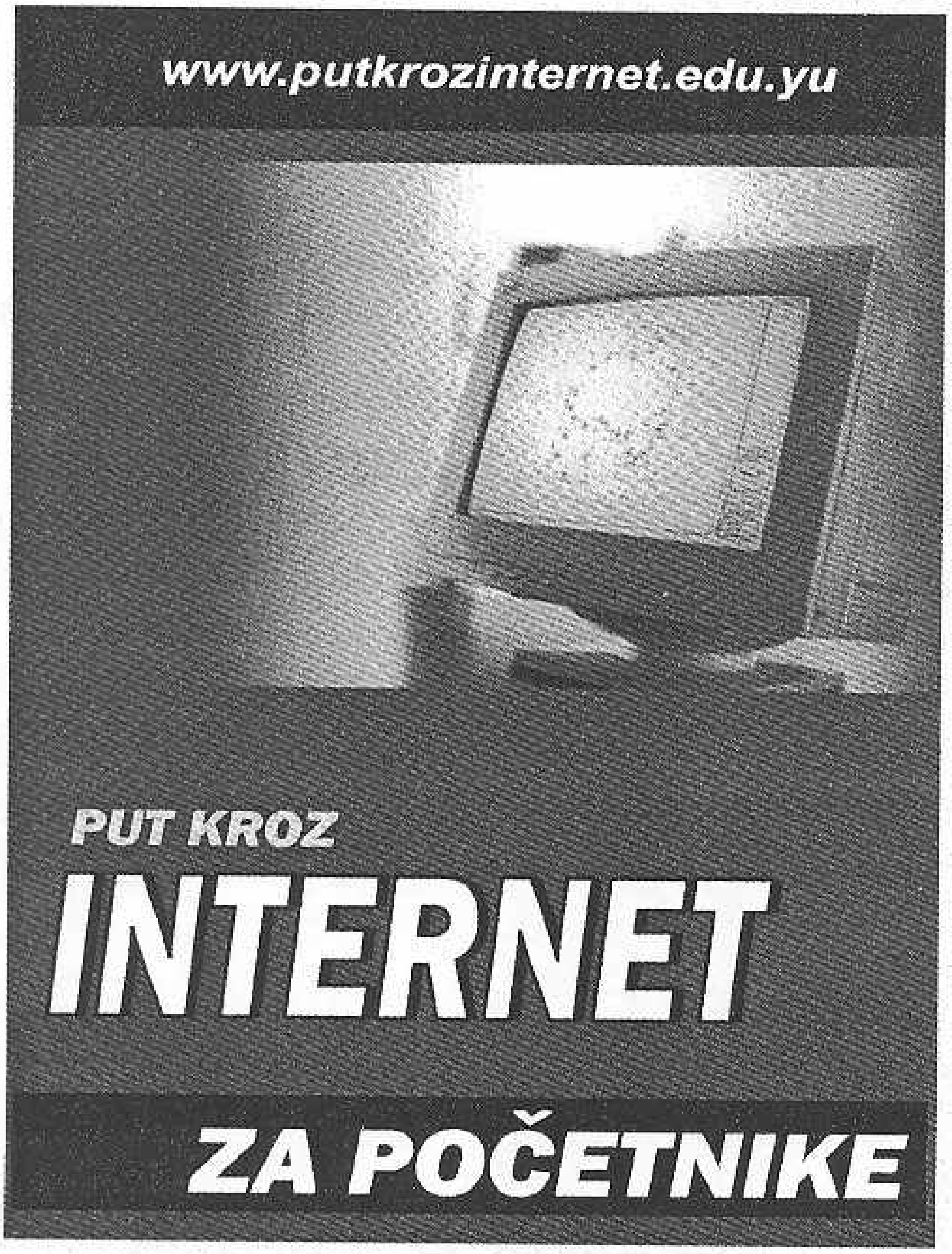

U knjizi Put kroz internet se sistematski i postepeno analiziraju sve mogućnosti koje pruža internet. Knjiga je podeljena na četiri dela:

- UVOD
  Šta je internet, kako funkcioniše i čemu služi
- SADRŽAJ INTERNETA
  Povezivanje na internet... Internet Explorer kao sredstvo za pregledanje Web stranica, pretraživanje interneta i preuzimanje fajlova sa interneta... diskusioni forumi, pričaonice...
- ELEKTRONSKA POŠTA
  Outlook Express - program za prijem, slanje i pregledanje elektronske pošte
- ZAŠTITA
  Šta su virusi i kako se od njih zaštititi

Publikaciju možete naručiti putem telefona a mi ćemo Vam je poslati poštom najkasnije 3 dana od dana porudžbine

info tel: 011 197 312

Educational Center Nautilus

Nautilus grupa

škola računara Nautilus computers | škola jezika Nautilus languages | udžbenici ECN press

NAŠA IZDANJA

više o našim izdanjima možete naći na internet adresi:
www.nautiluscomp.com/izdavastvo

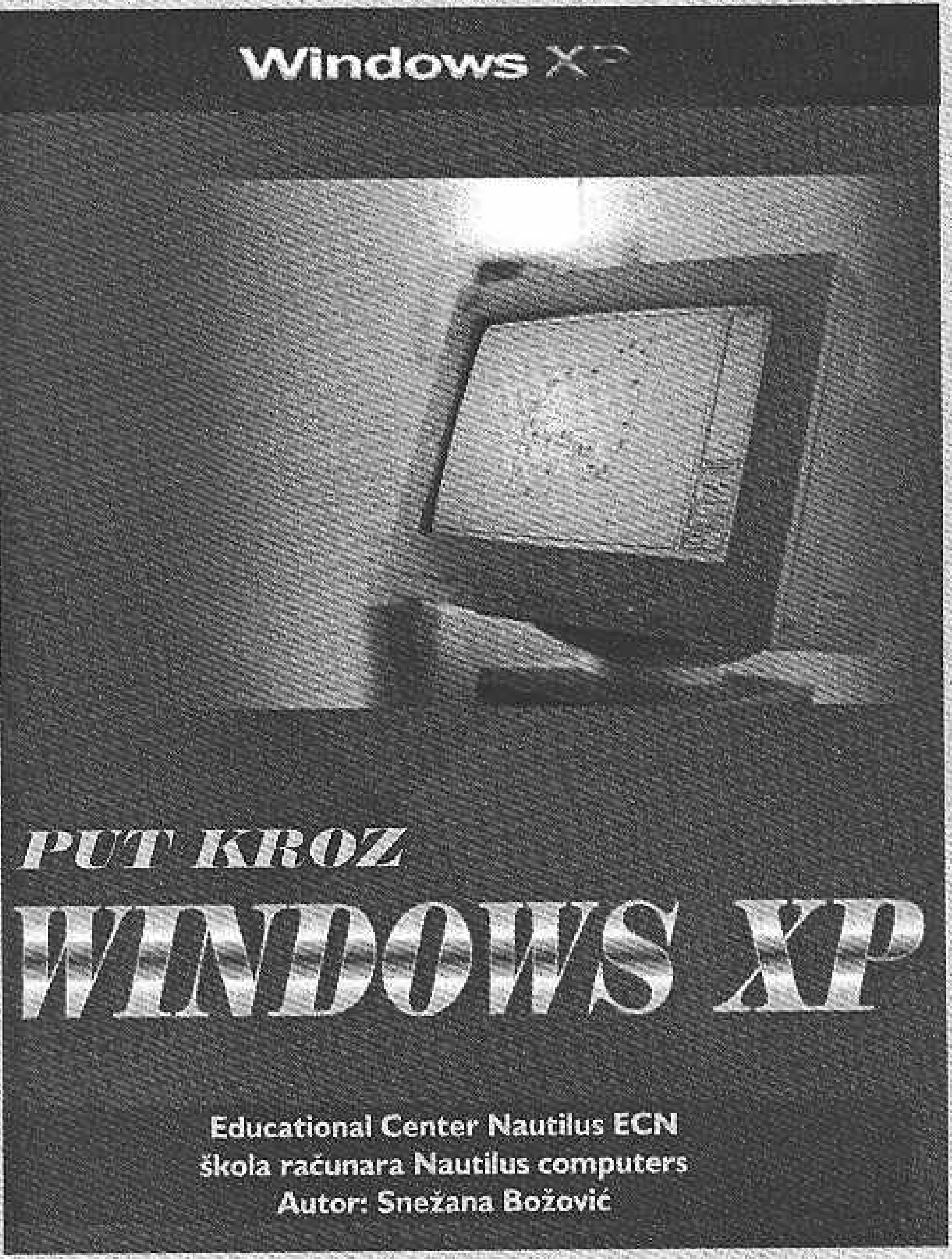
Windows XP
PUT KROZ
WINDOWS XP
Educational Center Nautilus ECN
škola računara Nautilus computers
Autor: Snežana Božović

Windows XP, nesumnjivo najrasprostranjeniji program, predstavlja podlogu za sve ostale programe instalirane na računaru. Poznavanje ovog programa od ključnog je značaja za uspešan rad sa bilo kojim drugim programom, a i sa računarima uopšte. Publikacija "Put kroz Windows XP" analizira sve značajne operacije koje se mogu izvesti u Windowsu XP, od onih najosnovnijih kakve su na primer kopiranje i premeštanje fajlova pa do onih složenijih kao što su instalacija programa, razna podešavanja, razni načini pravilnog održavanja ovog operativnog sistema... Knjiga je podeljena na V delova i to:
UVOD, OSNOVE, WINDOWS EXPLORER, PODEŠAVANJE WINDOWSA i ODRŽAVANJE WINDOWSA.
Izdanje je pisano pristupačnim, svima razumljivim jezikom i stilom tako da ga mogu koristiti i početnici ali i oni koji se već služe s računarom.

Publikaciju možete naručiti putem telefona a mi ćemo Vam je poslati poštom najkasnije 3 dana od dana porudžbine
info tel: 011 197 312

Educational Center Nautilus

Nautilus grupa

škola računara Nautilus computers | škola jezika Nautilus languages | udžbenici ECN press

NAŠA IZDANJA

više o našim izdanjima možete naći na internet adresi:

www.nautiluscomp.com/izdavastvo

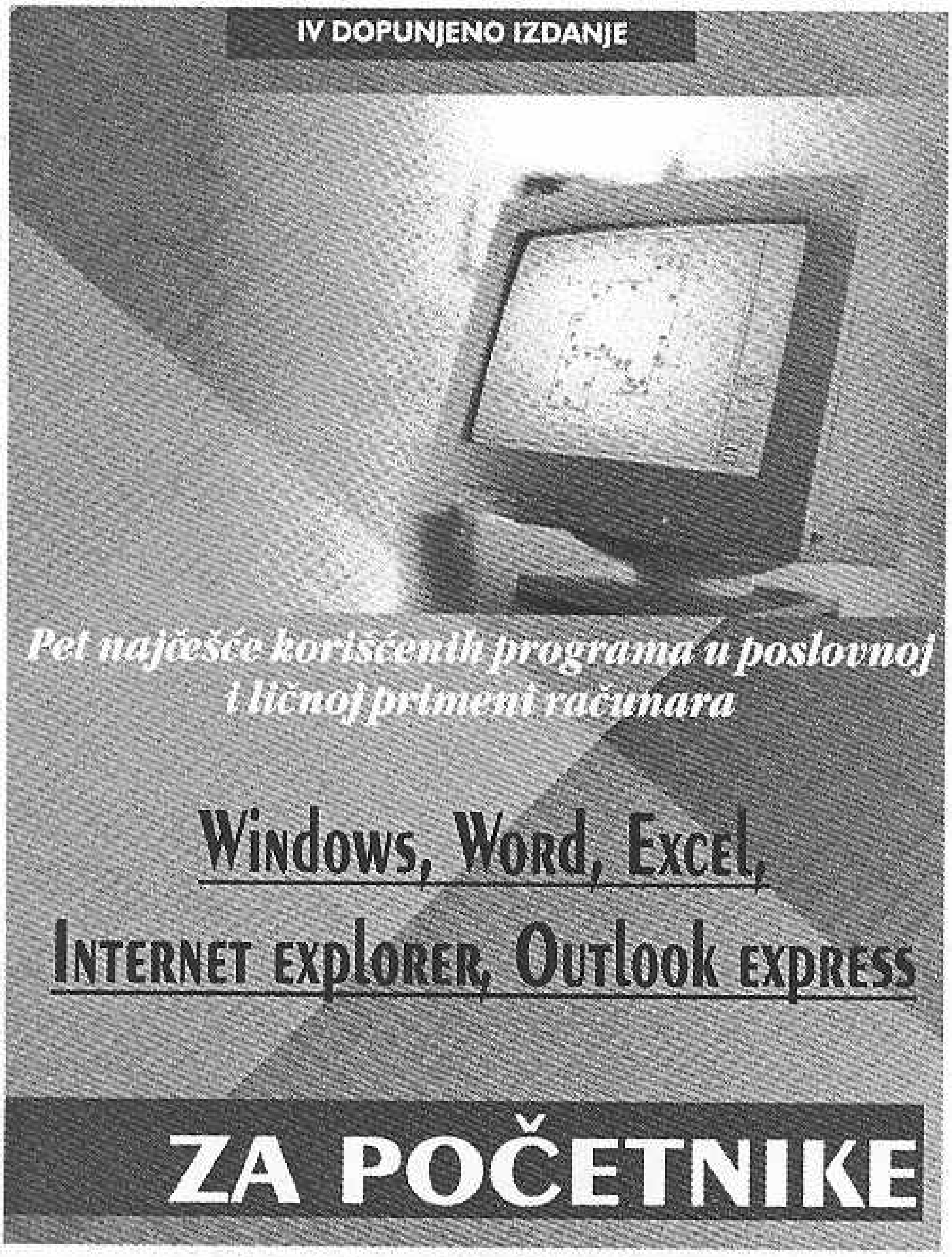
IV DOPUNJENO IZDANJE
Pet najčešće korišćenih programa u poslovnoj i ličnoj primeni računara
Windows, Word, Excel,
Internet explorer, Outlook express
ZA POČETNIKE

Ova knjiga namenjena je provenstveno početnicima. U njoj su obrađene osnovne radnje koje se mogu izvršiti u programima Windows, Word, Excel, Internet Explorer i Outlook express. Knjiga je pisana u stilu laganog udžbenika i predstavlja svojevrsan put kroz ove programe. Materija koja je obrađena u ovoj knjizi čini program osnovne obuke koja se realizuje u školi računara Nautilus computers. Knjiga je naišla na izuzetan odziv kod čitalaca i do zaključenja ovog izdanja prodata je u preko 10.000 primeraka. U ovom momentu čitaocima je dostupno IV izdanje ove knjige.

Publikaciju možete naručiti putem telefona a mi ćemo Vam je poslati poštom najkasnije 3 dana od dana porudžbine

info tel: 011 197 312

Educational Center Nautilus

Nautilus grupa

škola računara Nautilus computers | škola jezika Nautilus languages | udžbenici ESN press

NAŠA IZDANJA

više o našim izdanjima možete naći na internet adresi:

www.nautiluscomp.com/izdavastvo

MULTIMEDIJA

RAČUNAR U KUĆNOJ PRIMENI

...MUZIKA...DIVX...DVD...SLIKE...NAREZIVANJE...

ZA POČETNIKE

Ova knjiga ima zadatak da popuni onu prazninu koja se u našoj računarskoj literaturi oseća već duži niz godina. Publikacija „Računar u kućnoj primeni - Multimedija“ treba da omogući prosečnom korisniku računara da pronađe odgovore na pitanja koja sebi postavlja otkako ima računar: „Kako da pustim film? Kako da slušam muziku? Kako da u računaru sačuvam fotografije? Kako da narežem disk?“... Na ova i mnoga druga pitanja potrudili smo se da odgovorimo u ovoj knjizi, koja je organizovana u nekoliko celina:

MUZIKA I ZVUK, FILM, SLIKE, NAREZIVANJE DISKOVA

Publikaciju možete naručiti putem telefona a mi ćemo Vam je poslati poštom najkasnije 3 dana od dana porudžbine

info tel: 011 197 312

Educational Center Nautilus

Nautilus grupa

Škola računara Nautilus computers | Škola jezika Nautilus languages | udžbenici ECN press

NAUTILUS COMPUTERS - ŠKOLA RAČUNARA

OBUČITE SE ZA RAD NA RAČUNARU

ŠKOLA RAČUNARA

NAUTILUS COMPUTERS

>>Iskusni predavači sa međunarodnim sertifikatima

>>Termini obuke tokom celog dana, pre podne, posle podne i uveče - po Vašem izboru

>>Obezbeđen udžbenik

>>Jedan polaznik - jedan računar

OSNOVNI KURS

WINDOWS - operativni sistem

WORD - program za obradu teksta

EXCEL - program za tabelarna izračunavanja

INTERNET EXPLORER - program za internet

OUTLOOK EXPRESS - program za elektronsku poštu

NAUTILUS COMPUTERS
KOSOVSKA 9, ZEMUN
tel: 011 197 312

internet: www.nautiluscomp.com e-mail: nautiluscomp@sezampro.yu

Educational Center Nautilus

Nautilus grupa

škola računara Nautilus computers | škola jezika Nautilus languages | udžbenici ECN press

NAUTILUS COMPUTERS - ŠKOLA RAČUNARA

Sa uspehom smo obučili polaznike iz mnogobrojnih preduzeća i ustanova:

Republički zavod za tržište rada,
Skupština grada Beograda,
Zavod za izgradnju grada,
Zavod za udžbenike i nastavna sredstva,
Poreska uprava,
Skupština opštine Voždovac,
Skupština opštine Rakovica,
Kliničko-bolnički centar Zemun,
Kliničko-bolnički centar Bežanijska kosa,
Institut za ortopedske i hirurške bolesti Banjica,
Institut za majku i dete,
Dom zdravlja Zemun,
Dom zdravlja Palilula,
Dom zdravlja Novi Beograd,
Dom zdravlja Voždovac,
GSP Beograd,
O.Š. Vojvoda Mišić,
O.Š. Milan Rakić,
O.Š. Majka Jugović,
Savez samostalnih sindikata Beograda,
Institut za kukuruz,
Institut za lekovito bilje,
Institut za veterinarstvo Srbije,
Predškolska ustanova Zemun,
Predškolska ustanova Voždovac,
Beograd put,
Pekabeta,
Centroproizvod,
Luka Beograd,
Soko štark,
Galenika,
Beogradske elektrane,
Knjaz Miloš,
Industrija obuće Beograd,
Obuća Beograd,
N.I.P. Borba,
Politika,
I.P.M. Zmaj,
Duga,
Novi dom,
Navip,
Jugošped,
Svetlost,
Jasmin,
Gerontološki zavod Beograd,
Voćar,
Hotel Jugoslavija,
Hotel Metropol,
Hotel Moskva,
Termoelektro,
Intersilver,
Avala Ada,
Ikaterm,
Insa,
Impa,
Fitep,
S.R.C. Tašmajdan,
Trudbenik,
Žiroskop,
Bigz,
DMB,
Ikarbus,
Elektrometal,
DMD sistem,
G.P. 7 jul,
Vatrosprem,
Fabrika hartije,
Geosonda...

PREKO 10.000 OBUČENIH POLAZNIKA

INFO TEL: 011 197 312

ADC Active X Local memory MIME Lock Mellissa Memory module Log on Paragraph Select JPEG
OCX Object Module Octal Adress bar Print Merge Net2phone SDSL List box Live SQL CTS
Ethernet PostScript Pps Run Root Web Wallpaper Search engine Seek ZD net Local bus Copy
Registy NetBios Local drive I/O Hard disk EDP CONFIG Zero Nibble Format Sector Contrast
C++ Binary Bios Account Active Directory LAN BeOS Bit Access Word Excel Send to back

Rečnik računarskih termina koji je pred Vama predstavlja rezultat višegodišnjih napora škole računara Nautilus computers da se korisnicima računara omogući da se lako, brzo i tačno informišu o pojmovima na koje nailaze u svakodnevnom radu s računarima. Obuhvata veliki broj leksičkih jedinica iz različitih oblasti računarstva, kako hardvera (gde su obuhvaćene hardverske komponente računara, periferni i razni drugi uređaji koji se povezuju sa računarima) tako i softvera (gde su obuhvaćeni programi, razvojna okruženja, multimediji, Internet, mreže i dr.). Verujemo da će mnogi korisnici - od početnika u radu s računarima, do naprednih korisnika moći da nađu pojmove koji su im potrebni.

U stvaranju rečnika od izuzetne važnosti bile su sugestije stručnjaka, kako onih koji se bave hardverom i softverom tako i onih koji se bave jezikom, s ciljem da se materija izloži na valjan način, pristupačnim jezikom i stilom.

NAUTILUS COMPUTERS
škola računara
★★★

www.nautiluscomp.com

ISBN 978-86-905449-4-3